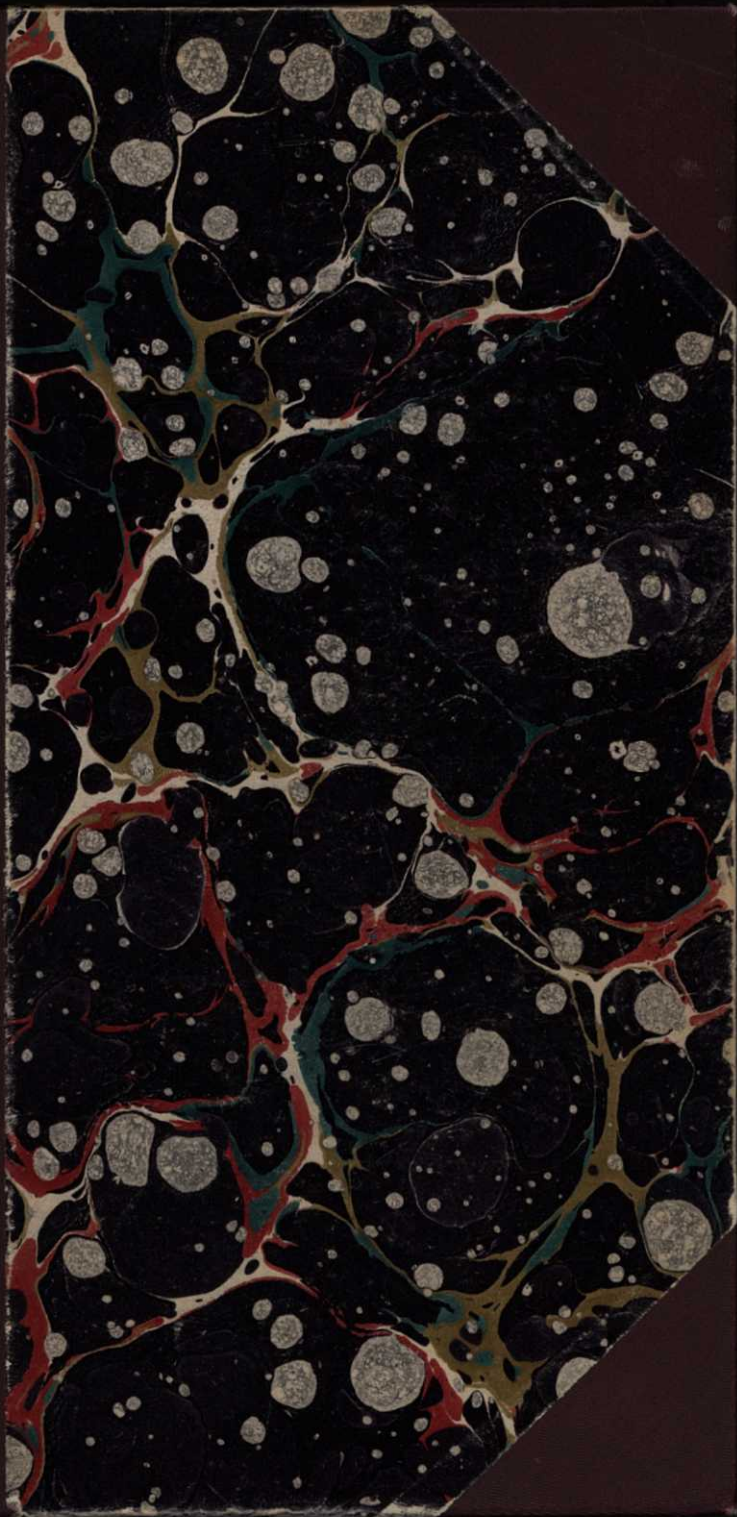

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Litt.
do.

Albert Engström

GENOM MINA GULDBÅGADE GLASÖGON

E. LUNDQUISTS
BOKFÖRLAG
STOCKHOLM

Albert Engström

GENOM MINA
GULDBÅGADE
GLASÖGON

GENOM MINA
GULDBÅGADE
GLASÖGON

AF

ALBERT ENGSTRÖM

STOCKHOLM
E. LUNDQUISTS BOKFÖRLAG

GENOM
GILDEKADEN
GILDEKADEN

TRYCKT HOS

P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1911

FÖRETAL.

Denna bok är den bästa i julmarknaden. Jag säger det på fullt allvar.

Under det de andra författarne trots mina varningar fortfarande syssla med fnoskiga försök att loda sina egna och tillfälliga förbindelsers s. k. själsdjup och gräfva i dumheter och snusk ända upp till pännspetsen, bjuder jag på friska frukter från lifvets träd. Jag konstruerar ej ihop konflikter och lämnar dem olösta. Mina lösa sig själfva med litet välvillig hjälp af författaren, förstås.

Och en annan sak: Jag kan låta mina barn läsa boken.

Som läsaren förstår af titeln använder jag numera glasögon. Jag bär dem guldbågade för att ge den okunnige en liten antydning om min själfaktning och sociala ställning och — hvilket är det viktigaste — för att bättre kunna iaktta

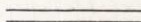
mänskligheten, där den traskar omkring på sitt lilla klot, och nästa år ge den en om möjligt bättre bok.

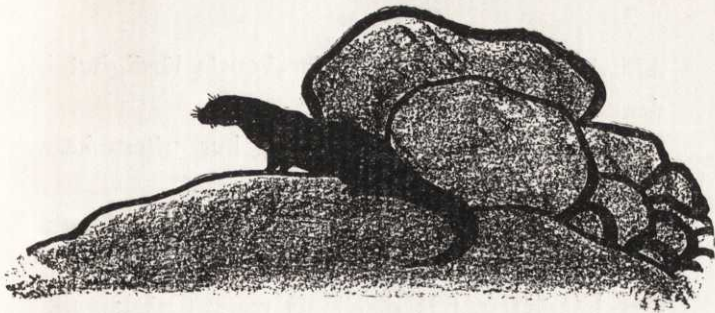
Vidare har jag köpt en islandshäst för att, en modern kentaur, snabbare kunna röra mig mellan olika kulturcentra. Det börjar redan växa ut vingar på den, och när de bli färdiga, darren då, diktare! Och kräla i stoftet, kritik!

ALBERT ENGSTRÖM.

INNEHÅLL:

Utter	sid.	1
Israels jular	»	14
Kolportörerna	»	27
Nihal	»	36
Halka	»	46
Mars	»	53
Trutklippans fyr	»	62
Kvinnan	»	73
August Karlssons återkomst	»	78
Kåseri	»	98
Söderbom	»	109
Höflighet	»	116
Harölif	»	121
Medel mot äktenskap	»	130
Tjufpojkestreck	»	134
Fredrikson	»	142
Johannas äktenskap	»	147
Kvinnans rösträtt	»	161
Monken och Kongen	»	166
Jus patronatus	»	174
Julotta	»	190

Utter.

Roddar-Agust kom in i köket med en utter, som han sprungit fatt och slagit ihjäl på isen. När handeln var uppgjord inbjöd jag honom att dela min middag och han sade icke nej. Visserligen är aborrar ingenting att bjuda en roslagsfiskare på, men han visste att en sup och en half öl skulle sätta bouquet på fattigkosten.

När en rospigg äter en aborre, stoppar han in den hel i ena mungipan och benar den inne i munnen under det han deltar i samtalet, hvarefter skelettet, hvitglänsande och befriadt från hvarje spår af kött, kommer ut ur andra gipan. Jag kunde icke underlåta att uttrycka

min beundran öfver Roddar-Agusts färdighet i denna sport.

— Då skulle Engström si, hur uttern kan bena en fisk!

Hans tankar gingo fortfarande i utterjaktens tecken. Vi hade vändt och vridit på den lyckliga händelsen, tills detaljerna magrat nästan till osynlighet. Men Roddar-Agust var många uttrars baneman. Nu ställde han sig på vidare basis och började tala om andra uttrar.

— Jo, han kan bena fisk, han! Ackurat som fisken skulle ha legat i myrstack. Om ja har svuret nån gång, så va dä väl den gången ja kom på fem uttrar på Harö Leje. Han vet att Lejet är slätt som en hand mä bara en hög stora bumlingar midt på. Ja skulle ut å ta opp skötarne en morron å strök utmä sydudden å då fick ja si en hel massa benad fisk som låg alldeles ve vattenbrynet. Ja stannade å funderade å rätt som de va fick ja si först två uttrar, som liksom lekte mä hvarandra oppe på bärget, å så kom två te å liksom körde bort di andra å så kom den femte. Han skulle va liksom storgubbe för di andra, för di stank som ostmaskar omkring'en, när han gaf sej in i högen, fast dä hela skulle väl va som på lek. Å inga byssa hade

ja, min dåre! Men vind låg åt mej te, så ja tog ena åran, när di liksom försvann ett tag, å smög mej opp, å dä va nära som på ett hår att ja hade ränt ifatt två åf dom, men di slank in under bummlerna å dä låg di å visslade å fräste. Ingenting hade ja å stoppa te hålena mä å ingenting kunde ja göra. Dä va då ja svor, Engström, undra på dä! Å då så gnodde ja ner i båten å börja ro så han stog på ände å te sjöbon å hämta byssa, men när ja kom tebaks, hade di gett sej i sjön förstås, va dä likt dä! Men två har ja skjutet där sen ätterpå, fyra har ja skjutet på isen å fyra i vattnet — den här ä den första ja har slagit ihjäl. Tre har ja taget i sax å en har ja skjutet oppi skogen ve Lindalsträsket. Ja gick på spåret i snön förstås.

— Hur många uttrar har Agust tagit lifvet af egäntligen?

— Har Engström läst i Skreften om sanden i hafvet? Gör dä, Engström, så får han en hum om minstingens en del utå dom ja har tage skinnnet åf! Dä finns inte så mycke herrskap i hela Östhammar som dom ja har klädt ut i päls.

— Hur många uttrar blir det, om Agust får en halfva, då?

— Ja, då får vi allt ta mä bå Öregrund å

Telje — tack ska han ha, Engström, schål å tack, tack så mycke, dä här va goa meklamenter, sa tjuften, drack ur körkvinet — men en utter sköt ja på ett riktigt märkvärdigt sätt å dä ska han höra på noga, för ja har väl aldrig hört tals om en utter som har blitt skjuten på så vis. Si dä va en söndasmorron ja gick ut te Skaten å han hade ändå blåst ostlig så de va ordentliga brott på hvar sjö som kom innanför Skathällen fast där var ju lugnt i lä under Storkubben å solen hade just gått opp, så dä lyste grönt igenom hvar sjö innan hon skummade sej å gick öfver — å tro mej eller inte, så fick ja si i en sjö just när han toppade sej där grundet börjar, två uttrar som lekte ini sjön. Ja dä sant som testamentet, hvarteviga ord. Di precis lekte som ett par barn å stog rakt opp när sjön reste sej å följde mä när han gick öfver, å så va di borta ett tag å så följde di mä nästa sjö opp igen å välte öfver i brottet precis som om di slog kullerbytta på lek som barnungar. Ja stog väl å titta på dä där en tie minuter, men så tänkte ja: Ja kläpper väl te på Guss makt, å så kläppte ja te på en just som han vände buken åt mej å stog rak som en knekt ini sjön, å jädrar förbistra mej, kom han inte mä sjön oppi stenarne å dö va

han som ett lik. Å ja gnodde ut när sjön sög tebaks å högg'en i rompa å tie riksdaler feck ja för skinnet å dä så sant som han sir mej lefvandes här, Engström!

— Men tyckte inte Agust att det var synd om dom? Just när de lekte i sjöarne och solskenet?

— Synn!! Om di där!! Han har väl sett hur en utter kan ställa te me en strömmingssköt? Hade han skötar själf, Engström, skulle han inte tåla sej själf för utter! Nej, tocka jäkla tjuvdjur ska döden dö, som Skreften säger. — Men nu ska han ha tack för handel och vandel å näringar utå alla di slag, Engström, ja ä rakt tvungen å gå å titta te ryssjerna ett slag, å ska dä va, så ä ja inte så noga mä en gäddpinne eller en lake, — för här vet en då att en blir fägnad, tillade Agust med en menande, fast förgäfves inriktad blick på flaskan. — Ja tack då å ajöss!

* *

Själf har jag aldrig lyckats skjuta någon utter fast jag många vintermorgnar väntat vid spår och gryt.

Men sent en sommarkväll för några år sedan

kom min seglingskamrat, löjtnanten, in och berättade att han fångat en utter, d. v. s. han trodde att det var en utter. Han hade kommit från hafvet i sin kanot och i mörkningen hört ett konstigt läte och sett en mörk punkt röra sig utanför Loskäret. Han tog bort akterrumsluckan och paddlade ifatt djuret, grep det beslutsamt om nacken, slängde ner det i rummet och stängde, innan han hunnit undersöka hvad det var. Och nu ville han ha min hjälp att få ut det, ty hur mycket han än vände och vred och skakade kanoten, hjälpte det ej. Nå, vi buro in kanoten i löjtnantens kök och började om arbetet. Vi borde naturligtvis ha gått och lagt oss helt lugnt i stället för att ställa till oväsen. Nu föreföll det som vore kanoten tom, hvilket jag också misstänkte, men löjtnanten försäkrade att ett djur fanns därinne.

Emellertid lyckades vi slutligen och ut sprang en tre à fyra månader gammal utterunge, arg som ett bi, och det kan ingen undra öfver. Det var litet svårt att infånga honom i det stora rummet, men då det väl lyckats, lugnade han sig märkvärdigt hastigt och bet ej längre omkring sig. Och då jag dagen därpå kom tillbaka hade han fått några strömmingar och föreföll nästan

tam. Redan samma kväll följde han oss på gården och landsvägen.

Jag telefonerade till min kamrat L., om hvilken det är bekant att han hyser ett i bästa mening lefvande intresse för allt skapadt, således äfven för djur, och frågade om han ville ha en lefvande utter. Jo, det ville han gärna. — Nå, alltså gå Kalle Andersson, löjtnanten, uttern och jag ombord på Hellas, sticka i väg söderut, runda Landsort och ankra inom närmaste framtid utanför ateljén.

— Välkomna!

Och vi seglade. En oförgätlig resa blef det och detta var icke minst utterns förtjänst. Utom vår egen proviant medförde vi naturligtvis skaffning åt vårt fosterbarn. Vi ansågo att några strömmingar och småålar borde räcka till vår första ankarplats. Vi hade icke reda på att man, om man vill tämja en utterunge, bör ge honom kokt mat. Det första han gjorde ombord var att utvälja en *secessus* eller *latrina*, som de gamle så skönt uttryckte sig. Han valde salongen alldeles nedanför trappan till sittrummet, och han behöll platsen med en halsstarrighet, som öfverträffade Karl XII:tes.

Han tycktes inse att han behandlades väl, lät sig

tagas och smekas och var nästan ständigt på rörlig fot. Han ville ligga mjukt och trufdes endast på en af sofforna. Under nätterna höll han sig egendomligt nog ganska lugn och fick i början ligga bakom min hufvudkudde. Stundom hasade han sig ned och lade sig bakom min rygg och jag sof, men uteslutande af naivitet. Ty en utterunge är ej att leka med, något som vi snart skulle få erfara.

Vi hade gått in i kanalen mellan Stora och Lilla Möjan för att proviantera åt uttern, ty vårt förråd af ål höll på att ta slut. Han hade left af ål några dagar och vi undrade litet öfver att hans tacksamhet icke riktigt motsvarade vår välvilja. Han började nämligen morskna till och högg efter oss då och då. Vi tänkte att han möjligen fick för litet ål.

I kanalen fingo vi ligga tre dygn för en orkanliknande storm och under tiden gingo vi stundom i land. Uttern var alltid med och följde oss som en hund. Han försökte aldrig gå i sjön utan tycktes till och med känna motvilja för vatten. Han fick ål så mycket han orkade äta. Och sista dagen i kanalen, då löjtnanten en gång gick ned i salongen för att locka upp uttern till ett nytt ålmål på sittrumsdurken, gjorde han från

till synes hvilande och hoprullad ställning ett blixtnabbt utfall på nära en meters längd och högg välgöraren i öfverläppen. Tvärtigenom. Och hade han fått tag med underkåkens tänder också, hade löjtnanten fått vandra genom återstoden af lifvet utan öfverläpp.

Nu hade vi funnit, hvad det betydde att tro på en utterunge. Han förvisades ögonblickligen till skansen, där han under återstoden af resan lyckades förstöra ett reservsegel, åtminstone hvad färgen beträffar. Vi hade tydligen förvirrat hans begrepp med afseende på platsen för *secessus*.

Emellertid ankrade vi en dag *post tot discrimina rerum* utanför L:s ateljé och uttern togs i land. Hans första omtanke sedan han orienterat sig var att utse *secessus* i det rum, han tills vidare skulle bebo. Vi hade aflämnat reskamraten, och vår mission var fullbordad.

I sitt nya hem fick han mera rationell kost och behandling än den vi i vår okunnighet förmått ge honom. Han blef allt tamare och sällskapligare och fortsatte naturligtvis med den fixa punkt han utsett vid sin introduktion i familjen.

En gång då den nye ägaren tagit honom

med i båt och hunnit långt ut på fjärden, började uttern bli orolig. Och plötsligt gled han öfver relingen, simmade tillbaka, sprang uppför backen till corps de logiet och fullföljde sin afsikt därinne just på den punkt, som hans samvetsgrannhet förbjöd honom utbyta mot någon som hälst annan på denna jorden.

Man kan ju inte kalla honom *stubenrein*. Men det var en egenskap af långt högre värde som tog sig uttryck.

Nå, uttern fick cementbassin och lefvande fisk ibland och andra för en utter behagliga förmaner, tills han en dag fick det bästa af allt friheten. Han fördes till en ö långt ute i hafsbandet och fick gå som han behagade, kom fram till stugan och fick fisk, försvann och kom igen och försvann slutligen för alltid.

* * *

En utter i frihet är bland det graciösaste, elegantaste, härligaste man kan se. Tro inte att han blir våt inpå kroppen, fast det ser så ut. Emellan det glänsande våta yttre af pälsen och huden stannar ett skyddande luftlager, då han dyker. Då människan en gång har eröfrat vattnet som en utter och luften som en fågel,

då skulle jag vilja samla ihop knotorna och leka med. Vi skola komma därefter och längre.

* *

Jag anförtrodde dessa tankar åt min vän Roddar-Agust en kväll vid en toddy.

— Ja flyga mä maskiner, som di gör, dä kan så va, men ge sej i sjön som en dåre, när en inte behöfver, dä ä väl så galet så ja iss inte tänka på'et. En kan nog dråsa i ändå, om en inte sir opp. Dä skulle va för fiskets skull, menar Engström? Nää, så förbistra mej om di får mej te'et. Men fiska mä tam utter dä går, Engström, å dä så sant som bibeln. När ja va barn så fanns dä en gubbe på Gräsön, som hade två stycken, som han hade födt opp sen di va så små som så här. Å vill han tro mej eller inte så drog di hem fisk åt gubben så han ga faen i skötar å ryssjer å bara satt å åt så han ble tjock som en grosshandlare å hade ändå öfver te å sälja i Öregrund, saltad förstås.

— Ja, Agust, och till slut blef han så tjock, så han kom inte ut genom dörren.

— Kors tänk, har Engström reda på dä mä? Ja, den som läser i böcker, han får då reda på allting. Men dä här ä dagande sanning, kanske inte

att han ble precis så tjock, men han tog aldri i en fiskebragd, å ut gick han aldri, han hette ändå Mattson, Jan Mattson, å hans syster va gift i Harg å hennes barn lefver än. Å uttrarne låg i hvar sin hunnkoja å va precis ackurat som gårdvarar, så dä va inte lönt å gå te gubben om nätterna, för uttrar ä skarpbitna, fast di inte skäller.

Nå men har Agust hört om jägarn som gick vilse på Löfstaskogen?

— Naij!

— Jo, han gick och gick och till slut blef det kväll och inte en matbit hade han. Så kom han till en kolarkoja och där lade han sig med sin hund. Och på morgonsidan blef han förstås hungrig och hunden var hungrig också. Kan Agust gissa, hvad han gjorde?

— Naij!

Jo han hittade kolarns kaffekokare i granrisbänken och gick ut och hämtade vatten i ett kärr. Så gjorde han opp eld och högg svansen af hunden och kokte hundsvanssoppa och åt och blef mätt. Men hvad tror Agust att hunden fick?

— ??

— Jo han fick bara benen, stackarn! Hvad säger Agust om det?

— Jo, jag tänker på gamla båtsman Fånglina. Han ljög så styggt, så han fick heta Lögnens Fader, så länge han lefde. Men hade han left nu, så hade han allt fått kalla Engström för pappa, å dä gör ja mä, rättså gammal ja ä! Schål!

Israels jular.

Förra julen var en svår pröfvotid för gubben Israel. Han låg till sängs hela helgen och blef smord i ansiktet med salfvor af alla de slag och fick inte så mycket som en kask en gång. Fruntimmerna gingo omkring i rummet och glodde argt och fräste hvar gång han ville ha en klunk svagdricka. Det var nätt och knappt att de höllo honom med matsnus.

Men själf göra och själf ha. Han kunde väl ha varit karl för sin hatt, om han varit kurant och frisk, men när en är sjuk så är en, om en också själf är orsaken till eländet.

Det var så, att — inte förra julen utan julen förut — Israel skulle resa in till Östhammar för att köpa juldricka både åt sig själf och andra. Det blef många kommissioner, brännvin åt den och konjak åt den, och kryddor och socker och allehanda specerier. Hundra kronor hade han med sig, för han är rik, snåljäpen, och största

åket tog han och båda unghästarne och så bar det i väg med bakvagnen fullastad med drickeskaggar. Det var Matts Ers Johanna och Fredriksson och Pellas Agust och Karlsson i Sörgårn som skulle ha juldricka. Och Jannes Petters Johan, den fyllpoppan, skulle förstås ha konjakten. För att förbigå alla andra med tystnad.

Allt gick bra tills Israel hade satt in hästarne hos Sjöbloms och gick ut för att få sig en matbit. På krogen träffade han skeppar Östman från Gräsön, som just hade lagt upp i Gäfle och hade med sig styrman Åman och tre matroser, Vaddöpojkar allihop. Israel är snål. Han bjuder aldrig förrän han blir full, men då bjuder han också. Och när Östman hade bjudit, så Israel blef full, sade Israel till om toddy. Om en stund kom kortleken fram och de började lyfta, först om tolfskillingar och sen om femtioöringar, hvilket gick med växlande lycka, tills Israel plötsligt påminde sig sina kommissioner.

Sällskapet var lifvadt och alla erbjödo sig att följa med till tappningen för att hjälpa till att köpa svagdricka.

— Svagdricka, tvi faen, sade Östman. — Ska du ha bröllop, efter du smäller på med så starka saker till jul?

— Nä, ja ska ha blanning, sade Israel stucken i sitt innersta, där snålheten satt som en lurande orm beredd att kämpa med stoltheten och förlora.

Sällskapet tågade till Sjöbloms, hämtade hästar och åk, och så bar det i väg till tappningen. Där bjöd Östman på öl öfver lag. Så bjöd Israel på en omgång. Sen bjöd styrman på en, och pojkarne salade till en. Så skulle Israels kaggar fyllas — en tredjedel öl och två tredjedelar svagdricka. Israel och Östman smakade af blandningen.

— Tvi faen, sade Östman, dä för svagt, dä som modersmjölk!

Israel hade kommit i herrskapstagen och kommanderade: Mer öl, har jag sagt!

Det hälldes i mer öl. Israel och Östman och Åman och pojkarne smakade af.

— Tvi faen, sade Israel, dä bara lanken. Mer öl, har jag sagt! Och de hällde och profvade och profvade och hällde. Israel började bli dimmig. Östman skrek och skroderade om segling och *ax* i båtar och pojkarne togo snedsteg och hymlade åt sig spillöl ur hinkarne, som stodo under kranarne.

— Hva ä klocka? frågade Israel och drog fram sitt fäderneärfda spindelur.

— Dä va en lustig dinka, sade Östman. Dä ju ett tornur. Ska vi kastbyta. Jag har en kronometare som går som lagen och profeterna.

— Ja ska ha imellan, ska ja!

Israel såg fyra visare när han tittade på sin klocka. Han stirrade slött på Östman och Åman, flinade till och sade: hupp — hick!

— Vi går till krogen igen, föreslog Östman. Där sitter nära Gräsögubbar, som jag ska bjuda på toddy, kom bara! Inte reser du hem i kväll, inte! Kärngen träffar du väl när du vill och befaller. Sjåpa dej inte nu, bondhyfvel! Nu åker vi som herrskap till Sjöbloms — men betala ölet först — — —

Sen minns Israel inte mer. Han vaknade på landsvägen. Det var svart som beck i början innan ögonen hunno vänja sig. Men då upptäckte han hvar han befann sig. Han passerade just Norrsunda by, han kände igen deras nya lagård. Men det var fan hvad hästarne voro ljusa. Hvad hade händt? Han trefvade i fickorna. Pängarne voro borta, klockan hade han gudske-
lof, och kaggarne — han trefvade akteröfver — jo där fanns kaggar. Men släden såg så smal ut. Och hufvudvärk hade han så det blixtrade, och trött var han. Han gäspade. Hå-åj-åj-a-a-ah!

Och så lurade han till igen, medan hästarne fortsatte sin lunk. Bjällrorna pinglade och det kom snö.

När Israel kom hem i dagningen, befanns det att han hade bytt bort unghästarne mot ett par spattiga öfveråringar. Slåden hade han bytt bort mot ett åk som han inte skulle vilja visa på en skogsväg en gång, och i stället för sin gamla silfverrofva hade han fått en dollarklocka af järnbleck, som inte gick, hur mycket man än skakade på henne.

Och i infickan hittade han en kvitterad räkning på lageröl från tappningen. Han, som skulle köpa svagdricka!

De andra kommissionerna voro inte utträtade.

Då man har en käring, som spottar och fräser, hvad håller som är, och en dotter som blänger argt, och en måg som är ett fyllsvin och som man skall vara en föresyn för — och så går och ställer till så här för sig, då är man inte värd mycket i reda pängar. Och det fick gubben Israel veta och äta upp det också. Han försökte borsta upp sig i början och visa att det var han som stod för rusthållet och gjorde med sina pängar hvad faen han ville — ut, kjoltyg! — men kvinn-

folket malde och malde och bevisade hvilket kräk han var. Han hade ju fått skänka bort alla kaggarne, för ingen ville betala för annat än svagdricka, som ju var beställt — och hästarne och släden och klockan — ja, när en är ett svin, så är en. Det finns ingen hjälp för det.

Gubben Israels sätt att sköta kommissioner hade det med sig, att han inte fick resa efter dricka förra julen. Det fick drängen göra i stället. —

Det hade smällt till och blifvit kallt. Fjärdarne lågo och dagen före julafton slipade Israel sina skridskor för att åka öfver till Medholmen och hugga en julgran, som han sade. Men han hade helt andra uträkningar. Han visste att han inte skulle få så mycket som en kask en gång under hela hälgen hemma utan att det skulle bli ett förskräckligt lif med fruntimmerna, och mågen ville han inte suppa med. Därför åkte han i väg till Nedanby till häradsdomaren, som var hans kusin.

Han kom inte hem på kvällen och inte på natten heller. Kvinnfolken voro öfver sig gifna. De trodde att han åkt ner sig i Kvarnåset.

Men vid tolf tiden dagen därpå kom han hem och släpade benen efter sig. Han var blå i an-

siktet och kunde inte tala för heshet. Han hade ramlat omkull på isen och slagit skallen i och svimmat och legat som en död sill hela natten i en vassbänk med näsan och halfva ansiktet mot isen.

— Om ja hade varit full, då hade dä varit begripligt å förklarligt, men jag fick bara ett glas roselikör inne hos häradsdomarn, å dä kan väl ingen bli full å.

— Roselikör! sade dottern. Va dä likt dä! Ni stank ju brännvin som e dranktunna, när ni kom hem! Å hvar har ni julgranen? Å hva skulle ni i Nedanby å göra? När ni sa dyrt å heligt, att ni skulle till Medholmen! Ni ä just en — ja vill inte säga så fult ja menar! Så ni hör hva ja säger!

— Stå inte å bjäbbas mä dä fyllesvinet, sade modern. — Han kan gärna ha'et som han har'et! Hå hå ja ja! E stackars kvinna har nog å bära på. Vyssa barn å sköta fyllehunnar, dä hennes lott ifrån vaggan till grafven. Men dä bra i alla fall, så länge en har den otäcken i fällbänken, om han också ä sjuk. Då vet en teminstingen att han inte ä ute å super å gör å mä pängar. Tänk om han hade legat å dött ute på isen! Tänk sån en skam i hela byn! Men du hade temins-

tingen fått åka som herrskapslik te körgårn ätter
dina spattiga fyllemärrar, din otäcking!

— Har ni grälat nog än? hväste Israel.

— Gräla! Ja säger bara dä som rätt å sant
ä! Tycker du att du har buret dej åt som folk?
Tycker du att dä ä nåt te likt te å komma hem
som ett djur? Oppbränd i fjäset å nära halfdö
å såna där ska Guss änglar bära sin hand öfver
emot stenen så att di inte förgås i synden och
lusten! Du borde tänka på din dödliga själ och
allt efter ofvantill är liksom hedningarne som
göra dock af naturen det lagen innehåller! Du
lefver en liten tid och I sen mig icke, står det i
skriften! Dä borde du tänka på, för snart kan
Herren komma liksom en ljungeld och liksom
ett stort väder med furstar och resenärer och
varda liksom en af dem och i åthäfvor funnen
såsom en människa full med nåd och sanning,
ödmjukande sig själf och vardt lydig intill döden
ja intill lifsens krona! Gräla, säger du, ock ock
ock, du tror jag hafver utvalt den bästa delen,
såsom I brukaden den, såsom I icke brukaden
den, men många äro kallade och få äro utvalde.
Jag har väl fått bära dagens tunga och hetta,
å hva skulle lagårn ha varit om ja inte hade gått
där dagligen och stundligen som den trogne

örtagårdsmästaren, som känner sina får, men I kännen icke mig. Och jag har gjort det med fröjd och icke med suckan, ty det som ofvan-
 efter är hafver sin tid, men du är likasom det
 förbannade fikonaträdet som bär sin frukt i sin
 tid och förslösar sina ägodelar i främmande land
 bland bolare och horkarlar och all slemhet låter
 ibland eder icke ens nämnde varda, utan hållre
 tacksägelse! Ock ock ock, om du baraste kunne
 få dina ögon öppnade för tacknämligheten ibland
 dem som utvalde äro ibland tusen sinom tusen
 som tacka och lofva, ty det första är förgånget,
 si jag hafver kallat dig, jag är min och du är
 din! Ock ock ock — — —

— Du läser å går på som en kallpitör, hväste
 gubben Israel. — Ta hit dricksmuggen, för kask
 får ja väl inte, fast ni sitter å lapar kaffe så ni
 kan storkna. Men kommer ja opp ur den här
 sängen, så ska ja dansa en vals mä er, så lefver
 å lunger ska bli som mos i kroppen på er.

Israel fick sin mugg, drack sitt sura dricka
 och dåsade af, ty han hade feber. Vaknade och
 somnade igen. Det var en jul att fröjdas åt!

Denna julen är gubben Israel kurant igen.
 Han går och funderar på något sätt att lista sig
 in till Östhammar. Men han har inget giltigt

uppdrag, så det får väl vara. Han har resignerat och kanske insett att det är klokast att stanna hemma och icke utsätta sig för en storstads frestelser. Drängen sköter fortfarande om kommissionerna. Käringen predikar och dottern ser sur ut. Mågen ragglar in om kvällarne, stapplar och bullrar i trappan, då han skall upp på kamrarn, där han bor för sig själf. Han får inte vara tillsammans med hustrun, ty hon är sur som ett paradisäpple. Gubben Israel håller på att resignera.

— Nå, skall inte Israel in till stan till julen? frågar jag i bygatan, där vi mötas.

— Nää, svarar Israel, hä blir ingenting å i år.

— Hvarför inte dä då?

— Jae, hä många skäl, hä! Ja ä för gammal, å så ä dä ett så syndigt lif i stan, å så kostar dä pängar — å så ä dä di förbrännade fruntimmerna! Engström ä ju gift själf, så han vet nog åf'et.

— Ja, ja, men nog reser jag in till stan och tar en hippa, när jag tycker det passar. Ska vi inte resa in tillsammans? Jag bjuder!

— Hä hä hä, tycker nån dä! Ja — nä dä går inte, dä går inte alls dä. För si dä ja super opp, dä finge ja äta opp hela året te nästa jul.

Men om Engström ville ta hem en liter åt mej så säger ja inte nej, dä gör ja inte. Men bevaran hemma hos sej själf, Engström, annars stjal di'en. Ja hade en liter i sjöbo'n, den stal drängen, en liter hade ja i stallet, den stal drängen mä. En liter hade ja i birån, den stal kärngen, å en liter hade ja i kakelugnen, den stal dottern. Men den enda litern som ja har fått hatt i fre någe så när länge, den hällde ja opp i vattenkaraffinen — di trodde dä va vatten, ända te dotern svalde ett drickesglas, så nu ä dä förkylt som skepparn säger! Hå hå, ja ja, hva mänska får genomgå! Men vänta han, Engström, tess han blir sjutti år! Dä får han si att fruntimmerna kan ta kål på honom. Di mal och di mal å kommer mä Guss ord å evangelium å rässom dä ä så ä en dräng, när en skulle va hussbonne. Ett kräk ä en, å ett kräk blir en å slåss tjänar ingenting te. Då kommer di mä länsman å bibelspråk å paragrafer å fräser å jäflas å knäflas! Giftermål å äktenskap, dä hör faen te, ursäkta ordet!

— Ja, men Israel skulle ha tagit tömmarne från början!

— Ja tog dom, Engström, men då släppte di efter å vardt lena i mun å fägnade som gårdvarar, å rässom dä var så hade di kapson på mej, för

ja var för släpphänt. Di rakt som söfde me å satte på munkorgen. En ä ett kräk, Engström — ja han ä ju gift själf — dä vackert väder i da å vattnet har sjunkit, dä ett märkvärdigt väder i år, men dä ska ju bero på kometen, tror han den ä farlig? Nä, kunne väl tro hä, hä bara som luft, å hvarför skulle han slå ner just här i Roslagen, när dä finns så många tyska å engelska å amerikanska land å slå ner på, å sjön, som ä mycket större än land! Dä bara dumheter! Å Portugal, som har blifvit bortskrämd från sitt land! Di sköt ju mä kanoner på honom, tänker nån dä! Dä stog i Östhammars tidning att de skulle bli demonstration, när Branting fyllde sjutti år. Men di bara hurrade å polisen tog några stycken mördare, tänk hvad di lefver i Stockholm! Å dä väl inte stort bätter i Östhammar! Nä, ja tackar Gud för att ja slipper resa te nån sta!

— Israel har fått nog! Det ser jag det! Men den där litern tror jag vi inte bryr oss om. Vill Israel ha en sup, så kom ner till mig! Så ska vi dryfta äktenskapet ock Östhammars tidning. Det är det enda en riktig rospigg behöfver för själen. Är Israel med på det?

— Tack Engström, men ja skulle väl satsa lite för kompaniskapet — fast Engström ä ju rik

— han behöfver inte tänka på litern eller riksdalern. Ja, ajöss — tack så mycke — ja si vänskapen ä bättre än äktenskapet — ajöss — oändlig vänskap, sa Bjärka-Pelle. Tack å ajöss — vill han ha en lake, när ja tar opp ryssjan, så tar ja inte mer än di gör i stan! Ajöss!

Kolportörerna.

När sjömannen August Vesterman efter fyra års resa mönstrat af i Stockholm för att hälsa på mor sin på Harön, hade han några timmar på sig innan Östanåbåten gick, hvarför han beslöt sig för att blöta några riksdaler af hyran på källaren Svea. Af gammal vana tittade han in på Sjöbergs plan för att se om några vedskutor från hemtrakten lågo där, och mycket riktigt, där låg *Fridolf af Harö* och hade just slutat lossa. Johan Fredriksson var ombord och var icke ovillig att gå med ett slag på krogen, men han måste byta om kläder först, för han tyckte stället var onödigt fint. Mässingsstången hade passat honom bättre.

Under vägen upp fick August veta ett och annat från Harön. Det hade kommit två kolportörer dit och ställt till oreda. Pojkarne hängde läpp och flickorna suckade. »Och jädrar anagga, det var inte så säkert, att inte August höll på att få sig en styffar.»

August baxnade. Hans mor, lotsänkan, var ganska tät och inte vidare gammal heller. Nu hade en af kolportörerna nästlat sig in hos henne och det pratades allmänt att det skulle sluta med giftermål.

Detta hade gumman tigit om i sina bref — fast han hade nog märkt att hon låtit mer gudsnådlig än förut på sista tiden. »Jädrar i det!» tänkte August, medan de båda stegade Götgatan framåt.

Så slunko de in på Svea och skulle ha sig en bit i matsalen. Där var tjockt med folk och från kaféet hördes redan stim och skratt. De började äta, fingo ett par supar och skulle just sätta sig, då Johan Fredriksson plötsligt spetsade öronen och gjorde tecken åt August.

— Jädrar, här blir lif i luckan — jag tycker jag känner igen ett par röster härute i kafét!

Och Johan gick fram till kafédörren och kikade genom bokstäfverna i det mattslipade glaset. Han blef röd i ansiktet af ifver.

— August hörnu, härute har du styffar din, kom och glutta här! Dä den där svartskäggiga som just håller fröken om lifvet. Och punsch dricker de, å röda är de i fjäset!

Mycket riktigt, där sutto två herrar i svarta

bonjourer och nojsade med uppasserskan och hade punsch i ishinken och en half konjak på brickan.

— Är dom där läsare? frågade August med skäl.

— Jo, dä just kolportörerna hemifrån. Kom nu och säg om vi inte hade tur! Och jag som ville gå på Stången! Här tror dom de är säkra för Haröbor förstås!

August hade redan ett beslut i görningen — att först komma underfund med gummans känslor för kolportören och sedan löpa till anfall med sitt tunga artilleri. Han blef tankspridd och åt under tystnad. Så sade han: — Hjälper du mig, Johan, om det skulle bli affär af? Då ska du få se på en vals, som jädrar — — — Men nu går vi ut och får oss en toddy!

— Dummer, tror du jag kan visa mig därute. Det vore ju rakt tokigt, för mig känner de igen. Nej, vi smiter ut direkt, och när jag kommer hem, så ska vi valsa ett tag med de jäklarna, om du vill vänta till dess. Jag seglar i morron bitti och dom där dröjer nog inte så länge i stan. Så träffas vi alla fyra därute.

August kom i god tid till Östanåbåten. Ett par minuter innan den kastade loss, hvilka kommer ombord om inte kolportörerna! Det var riktig bondflax, menade August.

Ombord uppträdde de inte alls som på Svea. De talade salvelsefullt med passagerarne och inom kort hade de några gummor omkring sig på fördäck och improviserade ett litet föredrag med sång.

August gnisslade och måste ner i försalongen för att få sig en kaffehalfva. Och där höll han sig hela tiden, ty han var rädd att ilska till och förgå sig i otid.

På Harö brygga stego de båda gudsmännen af. August träffade ett par bekanta och ville ha hjälp med sina grejor till gummans stuga. Då den svarte hörde detta, bad han att få ställa sin väska på kärran, ty han hade samma väg.

— Bor herrn hos madam Vesterman? frågade August.

— Ja, jag bor där min unge vän! Skulle ni möjligen vara madam Vestermans son?

— Det stämmer, det!

— Gud välsigne er ingång i föräldrahemmet! Där varder stor glädje, synnerligen om moders-hjärtat får räkna sonen bland dem som tjäna Herran!

August gnisslade invärtes, men lade band på sig.

— Er mor är bland dem som hafva Nåden i

riklig måtto. Måtte icke hennes hopp om sin älskade son komma på skam.

— Nä, köss — — — August höll på att dänga till gudsmannen, men hejdade sig, och hans beslut angående styffadern in spe mognade hemskt hastigt.

På bergklinten under fyren låg gumman Vestermans vackra stuga, och när skottkärran skramlade på hällen, hörde hon att det kom främmande och gick ut att möta.

— Nä, si Agust, kära hjärtandes — — — och pastorn i sällskap — —

Gumman såg litet generad ut.

— Välkommen då i stugan — ja, här är sig likt, och jag hoppas att du ska trivas, fast nog är det förändringar invärtes, om en ska tala om det.

— Har morsan ondt i magen, eller hva är det om?

— Nej, min unge vän, min son, ville jag säga, det har försiggått en stor förändring med madam Vesterman — Lovisa ville jag säga. Nu bor Gud i hennes hus, och han skall välsigna det med salighet och frid nu och i all framtid, amen! Men min son, min son, vänd om, vänd om och förkasta icke Jesus.

— Hör nu får jag tala med morsan nu tvärt på skifvan och i enrum?

Madamen kastade en rådvill blick på pastorn, som genast högg in: — Lovisa vill gärna ha mitt råd, vare sig det gäller världsliga eller andliga ting.

Men nu brast det löst inom August.

— Dä va då djur och djäflar, förbannade skojare, ut med dej, annars ger jag dej en så skjortan blir tom. Ut! Ut genast! Nå, så knalla dej i väg — —

Pastorn himlade sig: — Fader, förlåt honom, han yrar!

Och gumman tjutande: — Agust, Agust, tänk på hvad du säger — — å, å, Gu tröste mej! Komma hem som ett vilddjur — —

— Ska den där skojarn eller jag ligga här i natt? Välj bara! Sjung ut morsan!

Gumman åjade sig och betraktade pastorn.

— Min goda Lovisa, han lugnar sig nog, ty Gud har städfjat svårare sinnen än hans. Jag går, ty friden vill jag och icke striden. Jag kommer tillbaka i morgon bittida. Nu går jag och hvilar hos broder Sjöberg. Guds frid, goda Lovisa, och Guds frid äfven åt dig, förvillade son af fadershuset!

Pastorn aflägsnade sig majestätiskt.

Det var tur att han gick, ty August hade redan börjat niga och göra luftsprång.

— Är det sant, som dom säger, att I skall gifta er med den där? Sjung ut bara!

— Å, kära Agust!

— Ja, sjung ut och tvärt på skifvan!

— Sir du Agust — —

— Ja eller nej!

— Sir du Agust lille, dä så att — —

— Ja eller nej!

— Agust lille, hör på mej — —

— Godnatt då, morsan, jag går väl ut och lägger mej i byn. Alltid finns det något håll för mej. Ajöken morsan!

Och August gaf sig af med långa steg. Nere i backen stannade han och ropade: — I kistan ligger tyg till brudklänningen, ajöken!

August var borta i två dagar, och gumman var öfver sig gifven.

Men tredje dagens morgon kom han tillbaka. Han kom och väckte gumman, var lugn och fridfull och bad henne inte vara härsken. Han skulle visa henne en lustighet. — Är pastorn hemma? frågade han.

— Nej, dä förunderligt, men han har inte varit hemma på hela natten.

— Kom med då, ska morsan få se! Så här gör vi med skojare på Harön.

Gumman blef hvit om nosen och traskade med.

Från ladan i skogsbrynet hördes skratt och skrik. Ett dussin pojkar från byn sutto i gräset med ölbuteljer omkring sig och betraktade följande uppbyggliga tafla:

På laduväggen ett stycke uppåt hängde pastorn, oskadad, men ledsen, ty han var korsfäst på det sättet, att man i kläderna rundt omkring kroppen slagit in spikar. På marken under honom stod den andre kolportören med armarna utsträckta, han också, men det berodde på att man skjutit en gärdesgårdsstör in genom ena ärmen och ut genom den andra utmed ryggen. Båda voro dessutom målade svarta med kimrök i ansiktena.

Gumman dånade icke, ty skärgårdsfolket har starkare nerver än så. Men hon vardt förstummad.

Och fram trädde Johan Fredriksson, besättningskarl på jakten *Fridolf af Harö*, och höll en lustig rättgång med de båda syndarne, därvid det uppdagades och erkändes, att de voro stora

hycklare och världens barn och att de förtjänat det ärliga kok stryk, som de fått under nattens lopp, innan de försattes i det hjälplösa tillstånd, i hvilket de nu befunno sig.

Så befriades de ur samma tillstånd, hvarpå Johan kommenderade: — Spring för lifvet!

Och de löpte till skogs.

När kvällbåten lade till vid Harö brygga smögo två slokörade stackare ombord för att antagligen icke återvända till ön i brådbrasket.

Men den kvällen firades en fest i änkan Vestermans stuga.

Det är underligt, hvad fruntimmer kunna glömma lätt.

Nihal.

Trots mina vänners varningar hade jag åter gifvit mig ut på ströftåg nedåt dockorna. Jag hade gjort det många gånger förut och aldrig blifvit antastad. Hur ofta hade jag inte hoppat på ett arbetartåg vid Fenchurch street station och följt med ända till Blackwall under studier i Londonslang och samspråk med typer af de mest skilda valörer. Men i dag var det söndag och hälgdagar skulle vara särskildt farliga.

Jag steg af vid Millwall junction och letade mig fram till ingången af East India Docks. Jag klef på. En jättelik bobby ställde sig i min väg.

— Har ni något jobb här? frågade han.

— Nej men en bob (shilling), rimmade jag och fick passera.

Men inne mellan de väldiga magasinerna var det söndagsfrid och på de stora ångarna syntes knappt ett lif. Bara en och annan sotig kuli eller ännu sotigare neger hängde lättjefullt öfver sin

reling och reagerade sömnigt för den ovanliga
 anblicken af en främling på en fridag. Solen
 stekte och luften glödde. Underbara dofter stego
 ur dammet och silade sig ned genom den tjocka
 luften. Jag ångrade redan att jag icke i stället
 satt och läste tidningar vid en drink i baren på
 Cecil. Och föröfrigt verkade denna tystnad midt
 på dagen i det stora London hemsk som i en
 trollskog. Ju mer jag greps af denna stämning,
 desto ohyggligare tycktes den mig bli. Fantasier
 om lurande faror började dyka upp i hjärnan och
 jag påskyndade ofrivilligt mina steg, som olycks-
 bådande ekade mellan de höga väggarne, hvilka
 nu påminte mig om fängelsemurar. Och ingen
 människa syntes till. Jag hade tänkt leta mig ut
 på East India Docks Road från östra kajen, men
 där voro portarne stängda och ingen polis syn-
 tes till. Jag måste alltså gå den rätt långa vä-
 ggen tillbaka, tände min pipa och vände. Samma
 dödstystnad. De matroser jag sett på båtarne
 voro också försvunna. Men just som jag skulle
 vika om hörnet på det ofantliga västra magasinet
 för att styra rätt på utgången, hörde jag spring-
 ande steg efter mig.

— Hallo!

Jag stannade.

En individ, barfota, i trasiga byxor och med rästerna af en skjorta, genom hvars hål man såg en röd och blå tatuering på bröstet, närmade sig hastigt.

— Ge mig litet tobak, sir!

Jag svarade ingenting för att inte låta mitt tungomål förråda mig, men tog fram tobakspungen och gaf honom en handfull.

— Var det ni, sir, som nyss sökte stewarten på *Bangkok*?

— Nej!

— Åjo, sir, det var det. Jag känner igän er. Han var ombord, sir, men han är inte lifvad för saken just nu, förstår ni. För stor risk, förstår ni, sir. Fin lukt, sir! Han har en näsa, som känner sådant. Å, ge mig ett par shillings, sir. Jag säger inte ett ord. Tyst som om jag skulle ha haft en knif i ryggen sen förra sommarn, sir!

Han skrattade obehagligt och såg på mig från sidan.

— Å, ge mig ett par shillings, sir!

— Ge er i väg, bara!

Jag uttryckte mig inte precis så, utan med en lång serie uttryck, som passade där i dockorna.

— Aj aj, sir! Ha ha ha, inga hårda ord! Passar inte en främling! Men ni kan gärna ge

mig ett par shillings ändå, så skall jag visa er vägen ut. Ska säga att det är ganska osäkert här i dockorna, och konstapeln därborta står och sofver som vanligt eller är inne hos vackra Madge på Guldhjärtat och dricker öl. Nå, fram med pängarna, förbannade gröngöling.

Han såg sig omkring och tog ett par steg tillbaka, drog åt svångremmen och kaflade upp sina svarta skjortärmar.

Jag tog blixtsnabbt upp min automobilpipa och blåste med den mellan tänderna en lång signal, under det jag ställde mig i boxningsgarde. Mannen gjorde helt om och var om några sekunder försvunnen bakom norra hörnet af magasinet. Tunga steg närmade sig. Det var konstapeln.

— Hvad står på?

Jag förklarade situationen.

— Jojo, man måste vara försiktig här. Har ni ingenting här att göra, kan ni gärna undvika dockorna en annan söndag, sir!

Han följde mig till utgången.

— Nu bör ni gå upp till East India Docks Road. På den är ni säker, men gå inte in på smågatorna!

Jag tackade och gick.

Det hade blifvit om möjligt hetare. Den glödande luften brände i lungorna och alla gatans och grändernas dunster tycktes darra i solskenet. Jag släpade mig framåt som i en dröm. Jag kände mig fruktansvärdt trött — med hvad nu då!! Högst underligt! Inte en människa på hela gatan så långt jag kunde se. Dödstyst öfverallt. Visserligen söndag, men ändå — — — Jag måste hvila några minuter. Vid planteringen framför den lilla Allsaints church stannade jag och satte mig på en bänk. Jag kände att jag måste anstränga mig för att inte falla i sömn.

Plötsligt hörde jag ljudet af korta, lätta steg. En liten pojke, som lekte med ett tunnband, stannade framför mig och såg skrattande upp i mitt ansikte. Det frapperade mig att han var ytterligt väl och prydligt klädd, något ovanligt i denna del af London. Långa och gula lockar inramade hans friska och rosiga kinder. På bandet omkring hans gula sjömanshatt stod i guld-bokstäfver *Lethe*.

— Ett konstigt namn på en båt, tänkte jag.

— Kom och lek med mig! sade han. Kan ni ta fatt mig?

— Nej, vet du lille vän, jag är alldeles för trött.

— Åjo, åjo, kom bara! Kan du inte ta fatt mig?

— Kanske jag inte är så trött ändå, tänkte jag, och pojken såg så bedjande ut.

— Nå, spring då!

Han sprang och jag följde honom. All trötthet var borta. Vi sprungo ett hvarf rundt kyrkan och så ut på gatan förbi Poplar station. Han sprang som en hare. Jag förvånade mig att en så liten kunde lägga i väg med sådan fart. Jag ansträngde mig emellertid och tycktes vinna på honom. Som en pil satte han öfver gatan och in i en gränd, vek om hörn, sneddade öfver nästa gränd och in genom en öppen dörr, den jag i hastigheten tyckte vara en portgång. Innan jag hann betänka mig, stod jag inne i en liten halfmörk kammare. Dörren slogs igen efter mig. Pojken var försvunnen.

— Ha ha ha, äntligen har jag dig! Stig fram och sitt, gentleman!

Då mina ögon hunnit vänja sig vid den svaga belysningen i kammaren, upptäckte jag två personer, en gammal gumma, som satt och stic-kade eller sydde på en pall i ett hörn, och en mörkhyad karl, som låg på en säng. Det var gumman, som hade välkomnat mig med de mystiska orden. Hon var klädd i en trasig kjol och

en ännu trasigare kofta, som nödtorftigt dolde en smutsig, mager barm.

— Hvad är meningen? frågade jag. Släpp ut mig genast!

I sinom tid, sir, i sinom tid ska vi kasta ut rästerna, och mycket blir det väl inte kvar, när Nihal har behandlat er en stund. Nihal! Nihal! Stig upp och hälsa på gentlemannen här!

Karlen i sängen gäspade och sträckte på sig. Så svängde han benen öfver sängkanten. Nu såg jag att han var malaj, ehuru klädd i europeiska, snygga sjömanskläder.

— Salaam, Sahib!

— Hvad är meningen med det här? Öppna ögonblickligen, annars — —

— Hvad annars?

Han steg upp och såg mig in i ögonen: — Känner ni inte igän er här inne? Se er omkring noga. Leta i ert minne. Minns ni för 13 år sedan en natt här, bara 10 minuters tid, men tillräckligt för mig att minnas!

Han talade pidgin och jag måste anstränga mig för att förstå.

Jag såg mig omkring i rummet och jag mindes. Mycket riktigt, där fanns den svartnade blod-

strålen på väggen öfver sängen! Och där fanns drottningens porträtt med sina blodstänk!

För 13 år sedan gick jag i dessa trakter en natt under beskydd af *mr. Moser, late of Scotland Yard*, för att studera det London, som främ-lingar vanligen ej få se. Här i den sängen hade Jack the Ripper skurit halsen af ett af sina offer och blodet hade sprutat på väggen ända upp till taket. Samma gumma satt där den gången också, och i sängen låg en karl, som drog täcket öfver ansiktet, då vi stego in. — Var ogenerade, sade mr Moser, då gumman visade tecken till förskräckelse. — Det är ingen häktning den här gången! — Vi pratade med gumman väl en kvarts timme innan vi gingo ut på nya äfventyr.

— Nå, minns ni nu? frågade malajen.

— Jo, jag minns, men hvarför håller ni mig kvar och hotar mig? Det besöket var väl oskyldigt, om något. Släpp ut mig genast, annars skjuter jag!

Han tog ett hopp som en tiger och grep om min handlofve med en järnhand, kände på mina fickor och skrattade.

— Haha, utan revolver! Skjut ni lugnt på bara, medan jag lagar i ordning grejorna.

— Men hvad har jag gjort er? Jag har ju

inte ens sett ert ansikte förrän nu! Tro för rästen inte, att jag ger mig i första taget — — och jag lutade mig ned och tog skyffeln ur kolboxen, som stod bredvid mig.

Gumman kraxade fram ett skratt.

— Gör i ordning grejorna, Nihal, innan gossen blir för ostyrig.

Nihal drog fram en lång kris bakom kudden. — Lugn, gentleman! Den här är bättre än ett dussin kolskyfflar, men först ska vi ordna med några andra instrumenter. Ser ni, sir, de tio minuterna ni stod och gapade och var nyfiken på den där blodfläcken, var tillräckliga för mig att göra den största förlust en man kan göra. Medan ni stod och gapade och pratade dumheter härinne, hann Joe Turnhull och Mike O'Breane smita undan med hela rasket, och hade den åsnan Moser dragit bort täcket, så skulle han ha fått se ett ansikte hvitare än ert, ni kristne hund — men det gör detsamma nu — —

I detsamma kastade jag mig framåt och slog till med skyffeln — men i nästa ögonblick gick hela rummet i vågor. Jag såg röda stjärnor dansa och något kallt trängde in i min rygg, sakta — och så försvann alltsammans i ett orangefärgadt, iskallt moln, ur vilket något duggade på min

hjärna. Så hörde jag ett dån, som närmade sig. Det blef som åskdunder —

— Och jag vaknade och satt i en säng. Svetten strömmade, hjärtat dunkade. Hvar var jag? Allt var svart omkring mig. Sofver jag? Är jag vaken? Hvar finns tändstickor? Hvar är nattduksbordet? Där är en vägg, men hvar är fönstret? Då hör jag dånnet igän. Herre gud, jag är ju hemma! Det har blåst upp till sydostlig storm, och isen bryter upp.

Halka.

Den våren jag bodde på Harön, var det lika halt som nu en hel vecka och blåste storm till, så att människorna hade ganska svårt att reda sig både på sjön och på land. Tullroddarns gumma, som skulle gå öfver Mörtviken på kafferep, blåste i land på Granholmen en halfmil från Harön och måste stanna öfver natten hos Johan Svensons. Nå, hon fick ju kaffe där också, fast inte så godt och inte så mycket, men vi trodde alla att hon gått ner sig, och ville gå ut och söka, vi som hade broddar, men tullroddarn som var småsnål och rädd att få bjuda på kalas om vi kommo hem med käringen, tyckte att det var rent af omänskligt att skicka ut folk midt i natten i sådant väder. Han sade att gumman klarade sig nog. När hon hade klarat sig i sextio år, klarade hon nog rästen med! Hvad han menade, vet jag inte, men hvad gumman menade efteråt, sedan någon vänlig själ berättat roddarns

omtänksamhet om oss, det fick *han* veta, och det så det hördes öfver hela fiskläget. Gumman hade förrästen inte farit illa. När stormbyn kom, satte hon sig och bara åkte iväg och hamnade som sagdt nedanför Johan Svensons. Men hade vind varit lite mer västlig, hade hon åkt till hafs, och det gick öppet utanför Skälgrynnan.

Emellertid blef det auktion efter gamla Matts Anderson. Mycket folk kom inte dit, ty väglaget var inte precis något auktionsväglag. Men jag var där och ropade in diverse saker, bland annat det där gamla spanska röret med guldring om, som alla ha sett hos mig. För att inte tala om den stora kopparkitteln som jag fick för tolf kronor och som arfvingarna köpte igän sen och bara ville ge tio för, de rackarne, och gubbens gamla sjöskumspipa med silfverbeslag, som jag fick behålla, därför att hon var ingen sjöpipa utan alldeles för stor. Gubben hade rökt den bara om söndagarne och ändå var hon alldeles full med snus och annat elände, lika mycket af hvarje, och det pep i henne som när en människa skall till och dö.

Hur det var blef jag kvar på auktionen lite längre än nödigt var, emedan jag ville se hur slagsmålet skulle aflöpa. Skomakarn var där också

förstås med en liter i hvar ytterrocksficka, för frikostig är han, stackarn, säga hvad man vill. Och hur han bjöd och bjöd och söp själf, blef det bråk inne i kammarn mellan honom och två matroser från *Jupiter*. De hade mönstrat af i Malmö och kommit och öfverraskat far sin, gubben Österberg för rästen, Matts Österberg, som bodde alldeles hemmavid. Länsman var där förstås inte, för han bodde en hel mil inåt fastlandet och ingen kunde begära att han skulle ge sig ut i sådant herrans väglag. Men utroparn, Jan Fredrik, och tullvaktmästare Sjöblom och ett par till satte upp gossarne mot väggen och hotade med stämning för störande af auktionsfriden och då lugnade de sig, fast matroserna lofvade att se hjärteblodet på skomakarn och skomakarn skrek om, hvilka hvassa doningar och hårda saker han hade hemma i värkstan, och när de bet på sulläder, så skulle de väl bita på sjöbusar också. Så det var ingen bräcken på något håll, hvad modet angår. Rätt som det var gingo matroserna sin väg. Skomakarn stannade en bra stund men så lomade han af också. Och en stund efteråt gick jag min väg, jag med, med spanska röret i ena handen och sjöskumspipan i den andra. Kitteln kunde jag ju knappt ta med

fast jag hade nya och stöddiga spikskor, som man stod med om det så hade blåst döda käringar i luften.

En styf fjärdingsväg hade jag att gå.

När jag kommit midt på hopmarksskogen, fick jag plötsligt höra det värsta nödrop jag i mitt lif hört. Jag kan inte likna det vid något bättre än när fan skall till och ta en präst. Då låter det nog åt det hållet.

Och jag sprang ditåt. Nästan nermörkt var det, men jag höll mig midt i ljusningen mellan granarne på båda sidor, och när jag äntligen kom fram, urskilde jag i det djupa diket något svart som krälade. Och ur det svarta kom det förskräckliga skriket.

Det vore skamligt att skriva om det jag skrek nedåt diket, för då finge jag väl onåd hos fruntimmer och läsare, men det värkade genast. Skriket tystnade och tre karlar kraflade sig upp på landsvägen.

— Ä dä Engström så hjälp mej för jössu namn, hördes skomakarns röst.

— Hva ä du för en jävel, som lägger dej i andras affärder, skreko de båda andra som med en mun. — Kom an bara, för här har du gossar, som inte ä rädda för ett år på Långholmen!

Jag vill inte heller berätta hvad jag svarade, jag nästan skäms för det själf. Men det hade den effekten, att de skulle till att rusa på mig. Jag retirerade något och höll spanska röret färdigt, men jag hade inte behöft det, ty båda satte sig i isgatan och det lät, som när man välter ett par mjölsäckar från ett lass. De hade inga broddar och voro således hjälplösa. De började läsa böner där de sutto, och det var böner, som inte skulle ha passat i alla kyrkor, det.

— Snälla söta Engström, för jössu namn följ mej hem, di håller på å alldeles fördärfva mig.

— Gå på bara, skomakare, så går jag emellan er och de här gossarna!

Emellertid hade de lyckats komma på fötter och sökte slå en försiktig kana fram till mig under det de frikostigt lofvade att hacka mig till korf.

— Jag behöfde bara peta till dem med käppen helt litet för att de skulle kapsejsa igän och så höllo vi på ett par gånger, tills en slog skallen i, så att jag trodde den spräcktes. Då lofvade jag dem smörj, om de inte höllo sig lugnare, och det tycktes hjälpa, fast de förespeglade mig en ganska kort lefnadsbana så snart det blef annat väglag. De stannade och rådgjorde, och

under tiden aflägsnade jag mig med den halfotade skomakarn under armen.

Han uttömde sig i tacksägelser. Han beklagade, att han inte kunde bjuda på en klar, för litern hade gått sönder under slagsmålet, men om jag hade några skor att halfsula, skulle han göra det alldeles gratis, för hade jag inte kommit, så hade de gjort honom rakt olycklig.

Jag följde skomakarn till hans stuga och såg till att han fick låst om sig, och gick hem.

Dagen därpå såg jag de båda matroserna och talade vid dem. De voro hyggliga pojkar och bådo om ursäkt. — Men hade det varit någon annan, så jädrar — — —

Någon vecka efteråt hade jag värkligen ett par pjäxor, som behöfde halfsulas. Jag skickade dem till min vän skomakarn.

Om två dagar infann han sig med dem och lämnade samtidigt en räkning på 5: 75. Han tog mera än i Stockholm, den tusan!

Men han kände sig säker, ty af spåren, som gingo ut från min förstubro, såg jag att han nu var försedd med bastanta broddar.

Tacksamheten reste vården, stod det på gamle kapten Österbloms grafsten. Men det var tack-

samhet för att han dog, ty han hade lurat re-
darne under tretti långa år.

På den breda vägen behöfs inga broddar.
Men skomakarns väg var en smal och kullrig
bygata. I februari.

Mars.

»O—i—åååå—oo—åååå—ki—ksch—ksch—
pti—pti!»

Fröken Linnea sätter sig upp i sängen och lyssnar, som om hon ville suga in mörkret genom öronen. Hvad i herrans namn var det? Det lät som skriet från en människa i dödsnöd.

Men nu är det tyst. Vinden går öfver taket och väckarklockan pickar, men detta gör tystnaden bara djupare. Fröken Linnea lägger sig igän.

Hon är skaldinna, ty hon har haft två dikter i Idun. Hon är fyrtiotvå år och har nyss läst Karin Michaëlis, men hennes blomsjäl oppreser sig mot synpunkterna i *Den farlige Alder*. Hon har nämligen icke vaknat som kvinna än och hon känner ungefär som hennes gamla fina ogifta tant nere i Sörmland, som ryste, då någon sade byxor: »Om jag visste, att någon visste, att jag har en mage, så skulle jag dö!»

Hon afskyr jupe-culotten, men beundrar suffragetterna på afstånd. Och när hon läser att en kvinna blifvit stadsfullmäktig, går det en kåre af stolthet öfver hennes rygg.

Fröken Linnea försöker somna. Hon ligger och tänker på en passus i Den farlige Alder: — Om männen anade hur det ser ut inne i oss kvinnor, då vi äro öfver fyrtio år, så skulle de fly oss såsom pästen eller slå ned oss som gamla hundar —

Hennes väninnor ha varit ursinniga på Karin Michaëlis och sagt, att hon förrådt könets hemlighet och prisgifvit den åt männen — — Fröken Linnea kan inte förstå — ty hennes eget inre är liljerent, och stoftet på hennes Psykes vingar är orubbadt — nu vill hon sofva. Hon gäspar och slukar små portioner af det doftande mörkret i alkoven. Hon —

»Åjåjoå—OÅÅ—a—ksch—oi—oiiii—å—ksch—pti—sch!»

Fröken Linnea sätter sig förfärad upp igän. Hvad är detta? Med darrande hand tänder hon ljuset och lyssnar. Men hon hör bara slagen af sina egna pulsar — dunk — dunk — hvarifrån kom detta förfärliga ljud? Är det någon sjuk, kanske en döende, men hvar?

»Oiiii—I—åaio—O—ksch—ksch—pti!»

Fröken Linnea hoppar ur sängen, tar ljuset och trippar ut i salongen. Hon stannar och lyssnar igän. Tyst som i grafven! Så öppnar hon matsalsdörren och tittar ut försiktigt. Ingen där. Hon öppnar köksdörren. Ingen där håller. Hennes bara fötter frysa på korkmattan. Men hvad var det? Från jungfrukammarn hörs ett fnitter — ki—ki—hi, hi—hi — har Selma besök så här sent? Det var konstigt! Den stadgade fyrtioåriga Selma från Småland. — Kanske det där ljudet kom från köket. Men nu blef där plötsligt dödstyst.

O, fröken Linnea, du känner icke lifvet och människorna! Och du känner icke våren, den farliga våren, som hoppar omkring på bockfot och gör lustiga språng i kapp med bäckar och ljumma vindkast.

Fröken Linnea knackar på Selmas dörr. Intet svar. Hon knackar igen och hör ett sömnigt: Hva ä dä? — och knakandet i sängen, då Selma vrider sig ur den.

Selma kommer ut i köket, gäspande och gnuggande ögonen.

— Har Selma hört de förfärliga nödropen nyss? Jag trodde att de kom härifrån, och nu

alldeles nyss hörde jag ljud från Selmas rum — men Selma har ju sofvit, ser jag — å såna ljud det var! Det var som om någon skulle ha dött i plågor — har inte Selma hört?

— Äsch, dä la portvaktarkattera, som ä oppsläppta på vind — —

— Men hvarför skriker dom — det var bestämdt inga katter — det var mänskliga skrik — jag blef förfärligt rädd — Selma ser att jag darar än!

— Äsch, dä kattera — förstår inte fröken hvarför di skriker, gamla människan!

— Nej, ä dom sjuka eller —

— Hi hi hi — dä va då dä stolligaste ja har hört i min da — förstår ho inte att di ä liksom pilletraska — att hi hi hi, att di blir liksom stollia nu i mars — di blir liksom kärleksfulla, om ja ska säja rent ut! Det vet la hvar barnonge, å dä ingenting å göra åt. Di slåss å hväser å skriker som om en skulle hålla på å ändra dom, dä ä som dä *ska* va, när som att kärleken sätter åt dom på skarpen —

— Egendomligt, mycke egendomligt — men jag tyckte att jag hörde något ljud från Selmas rum nyss och jag tänkte — jag trodde — —

— Ja har la talt i sömnen igän. Si ja brukar

göra dä, när som att ja ä redit trött. Å ja har bå skurat å tvättat i da, så unnelit vore dä inte — en stackare får då träla — fast inte klagar ja, fröken ä rent en ängel, dä ä ho — —

— Ja, god natt, Selma! Men usch så hemska ljud! Riktigt hjärtslitande. Stackars djur!

— Synn om kattrackara! Synn om dom, som får fälas å anbata sej som dom vill! Tänk om e mänska skulle ge sej te å gnälla som ho hade tarmvre, när dä där sätter åt na! Då komme allt polisen å sae ifrå! Gonatt nu, fröken! Gå ho å lägg sej å va inte rädd för katter! Di lognar sej nog, när di ha spottat å fräst nåra tag!

Fröken Linnea trippade in och kröp till sängs —
»Oiiåjåj—o00—I—oi—ksch—pti—pti!»

Fröken Linnea blef inte rädd nu, men hon låg och stirrade ut i mörkret, full af nya tankar. Kärleken — hvad är kärleken? Den tanken var inte ny hos henne. Hon hade grubblat öfver mysteriet. Hon hade diskuterat frågan med sin tant i Sörmland, men utan resultat, ty den gamla fröken hade mycket dunkla föreställningar om det andra könet. Hon föreställde sig karlar som brutala, ludna orangutanger, ty så hade hennes gifta syster sagt, och hon var olycklig och dog af sorg och hennes man var en major med

kolossalt skägg och bred som så här öfver axlarna och svor som en stalldräng och drack — kan du tänka dig — han drack så att han vomerade ibland! Och vid en sådan skulle en flicka af familj vara fästad ett helt lif med oupplösliga band! — men Gud tog bort den änglasjälen — håhå, jaja!

Fröken Linnea tänkte på *Den farlige Alder* igän: »Det borde stiftas en klosterorden i stor och munter stil, för kvinnor mellan fyrtio och femtio år. Ett slags asyl för öfvergångsårens offer. Ty i hvarje kvinnas lif komma år, då hon är bäst betjänt med en frivillig inspärning eller i alla fall med en fullständig afspärning från det andra könet».

»I de åren äro vi förryckta, men vi kämpa för att låta anse oss som kloka.»

»Ingen har ännu någonsin högt uttalat den sanningen, att kvinnan med hvarje år som går — som mot sommaren, då dagarne bli längre — blir mer och mer kvinna. Hon förslappas *icke* i det, som angår hennes kön, hon mognar ännu långt in i vintern.»

— Är jag sådan också? tänkte fröken Linnea. Och hon återkallade i sitt minne detaljerna i en situation för tjugufem år sedan. Det var hennes

enda upplevelse. En kadett som hon dansade med hade kysst henne bakom en dörr och hon hade slitit sig lös och sprungit upp på sitt rum och gråtit, gråtit! Han kom aldrig igen, men Gud hvad hon längtade efter honom. Kanske hade hon sprungit från lifvet den kvällen. Hvar fanns han nu? Han var naturligtvis också major och en luden, brutal orangutang — men — Gud! — ville han komma, komma nu, just nu — hon rodnade i mörkret och drog täcket öfver sitt glödande ansikte — nej! nej! jo! jo! nej! jo!

Plötsligt satt hon upprätt i sängen — —

»OiiioooO! Ooiåjåjåj—oå—ksch—kschkschpti—ksch!»

Fröken Linnea brast i gråt. Mörkret omkring henne prässade ihop hennes bröst — å, så varmt det var — och i mörkret hvirflade stjärnor, tätt förbi hennes ögon — eller kanske var det innanför ögonen. Pulsarne hamrade. Hon kröp under täcket igän, men i kudden hörde hon sitt hjärtas hastiga slag och stjärnorna hvirflade i ursinnig dans tills hon somnade. —

Portvaktarns kattor hade gifvit henne nyckeln till lifsgåtan. Hon var väckt — *aufgeklärt*. —

Dagen därpå gick hon upp till fruntimmernas tafvelutställning för att träffa Sappho, målarinnan,

som var den största filosofen i Nya Freja. Hon ville tala ut, vända ut och in på sin Psyke och få ett råd. Hon fick tala. Hon talade länge, rösten skalf.

— O du lilla dumbom, sade Sappho, när fröken Linnea kom till sin enda upplevelse — o du lilla idiot! Lifvet är en konstnärsfest, en huggsexa, och den som är för blyg att ta för sig, när man till och med bjuder omkring smörgåsbrickan, han har inte kraft att armbåga sig fram till varmrätten, och desserten går han säkert miste om — det är skada, ty den är den bästa. Din ålder är verkligen farlig, för du har varit blyg. Du borde gå i kloster och läsa postillor. Kör ut alla kattor — och kan du inte det så lyssna noga och läs Casanovas memoarer till! O du lilla dumskalle!

— Casanova?

— Ja, du har två saker att välja på — kloster och postillor eller kattmusik och Casanova! Lika tokigt båda delarna, men — ja — hör du, säg, är det verkligen sanning, det du berättat. Är du verkligen så *grön*? Drifver du inte med mig?

— Men, älskade vän, *hur* kan du tro — —

— Ja, läs då Casanova och låt saken utveckla sig — kom upp i Nya Freja nästa sammanträde

och berätta om något har händt. Naturen är ibland inte så grym som den ser ut. Den är ett ymnighetshorn, du lilla Danae, och kanske ditt gullrägn hänger i något moln. Du skall få låna min Casanova, för det passar sig inte i detta idiotiska samhälle, att en dam köper den. —

Och nu ligger fröken Linnea, fyrtyotvå år gammal, skaldinna, aufgeklärt och allting i sin säng till långt in på mornarne och läser *mémoires de Jacques Casanova de Seingalt, écrits par lui-même*. Och väntar på undret.

Oiiii—Ååijojôjâi—ålå—O—kschksch—pti—pti!

Trutklippans fyr.

Ett hvitt haf, en hvitglödande luft, en sol som öser hvitt ljus och hvit värme öfver en hvit centerbordssnäcka, där jag sitter med min kamrat och transpirerar. Hans ansikte är overkligt som färg. Jag ser honom som genom mjölkglas. Svett pärlar på hans panna och kinder. Som om små stjärnor skulle flyta öfver ansiktet. Hans linnerock går ihop med hafvet och luften. Men under toften där han sitter är blå skugga och ur den blinka gröna blixtar — apollinarisflaskornas solreflexer. Men apollinarisen hjälper inte. Den kommer omedelbart ut genom porerna — och nyss ha vi badat — inte det håller hjälpte. Dyrningen gungar oss i oändligt långsam takt. Ingen horisont — men vi ha en känsla af att glida någonvart. Kompassen visar att stäfven vill nordpå, men seglen hänga slappa och standerten är död. Båten styr alltså — eller äro vi i någon ström?

Plötsligt se vi något sällsamt. Det är som om vattenytan oändligt långt borta skulle skäras af ett taggigt vidunder. Vi se endast taggarna och ana en ofantligt lång rygg under. Men det är ju alldeles nära. Horisonten är borta och det finns inga afstånd. Nu se vi. Det är ett stim tumlare, hvilkas svarta ryggenor röra sig alldeles förbi oss och tyckas hvälfva sig rundt som hjul.

Jag reser mig upp för att se genom kikaren. Men innan jag hunnit resa mig fullständigt, får jag en vision af ett skär med två stugor och en del af en rund byggnad, någon jättepelare. Då jag rest mig fullständigt är alltsammans borta. Jag böjer mig igen, mycket riktigt. Det är Trutklippans fyr. I denna glödande luft och i denna belysning är hafvet fullt af öfverraskningar och solstrålarnas spel följer lagar som ännu äro utforskade.

Jo, alldeles riktigt! Vi äro till och med ganska nära Trutklippan. Vi tyckas glida med sydlig ström. Alltså ta vi i land där. Visserligen lär det inte finnas någon hamn, men fyrvaktaren måste väl kunna dra opp sina egna båtar och för resten har han nog ingenting emot en grogg och en pratstund. Han ser nog sällan folk.

Men denna värme är fruktansvärd! Det måste

komma något ur den, åska eller världens underrgång, en glödande vilsekommen bit af en stjärna som närmar sig. Vi ta årorna och ro — nåå, nu ha vi ju fyren alldeles inpå oss. Som en dröm ligger den på vattnet med färger som i en pärlemorsnäcka. En man kommer ut ur en stuga. Han står som en blåhvit skugga mot luften. Han ser på oss genom en tub.

Å herre Gud så skönt! Det kommer en fläkt, en vindpust, och hafsytan vattras svagt. Ser du, vattnet verkar pansarskjorta, just samma teckning i vattringen. Men denna aning om vind dör bort, flyger norröfver och försvinner som om någon skulle ha målat ett hårfint blått streck midt i allt det hvita.

Vi lägga till vid bärget. Mannen med tuben kommer ned till stranden. Han har stort rödt skägg och små vattenblå ögon.

— Herrarna stannar väl här öfver natten, säger han. Det blir väder af det här, och den där lilla båten är ju ingenting att komma med i en riktig storm. Om herrarna rör rundt den här udden, så har vi slipen där.

Vi rodde dit, togo ner seglen, gingo i land och snart hade vi med hjälp af en fyrskuren tallja dragit båten långt upp på land.

Fyrvaktaren tryckte våra händer och önskade oss välkomna.

— Jag skall säga herrarna, att det är rart att få besök på Trutklippan. Det är jämt åtta månader i dag, sen jag sist såg ett främmande ansikte. Men nu hoppas jag herrarna håller till godo med så enkelt som jag har det. Sprit har jag inte, för sådant är en fly vara, för att inte tala om ölet, men fisk finns och dessutom har jag nog lite säckfågel — —

— Säckfågel??

— Ja, ejdern är ju förbjuden så här års, men så här ute i hafvet är det inte så noga. Här behöfver man inte stoppa den i säck, när man går hem från jakten. Och potatis finns och kaffe, förstås.

— Kanske fyrmästaren tillåter att vi tar lite konfonium med i land? Kan inte vi helt enkelt få bjuda på supé? Vi har brännvin och öl och whisky och apollinaris och konserver i massa. Men kan vi möjligen också få hvar sin koj för natten — annars reder vi oss nog i båten.

Fyrvaktarens ansikte hade lyst upp vid upp-
räknandet af de på Trutklippan sällsynta läcker-
heterna.

— Jo, nog finns det kojplatser, alltid. Ja, var

5 — *Genom mina guldbågade glasögon.*

så goda och stig upp då! Märkvärdigt att ungarna inte fått syn på oss än, annars brukar de nog ha ögonen med sig.

— Så — fyrmästarn är gift?

— Ja, och har tio barn, det äldsta fjorton år — ja barn är en guds gåfva förstås — — men det är många munnar som ska ha mat. Fast nog räcker det alltid till här ute. Här är ju inte några frestelser till lyx eller sådant, och inte blir det något utelif för mej heller, ha, ha, jag menar kroglif förstås, som drar pängar.

Vi lassade på oss en del af vår proviant och gingo upp i fyrvaktarens stuga. Nu myllrade ungarna in och vi välkomnades af hustrun, en liten tunn varelse, som såg ut att kunna blåsa bort när som hälst.

— Nu sätter du på kaffe först, sade fyrvaktaren, och sen på kvällskvisten dukar du snyggt, för herrarne vill bjuda på supé.

Så hårdt tonfall hans röst fick, då han talade till hustrun! Jag såg på honom från sidan. Det måtte vara hemskt att bo med en sådan man på en klippa i hafvet. De små stickande ögonen under röda ögonhår talade sitt tydliga språk, de väldiga rödludna kindknotorna, det okänsligt formade örat, ur hvilket en röd hårtofs stack ut,

dett röda skägget, i hvilket gula tänder lyste till ibland och den hårda pannan, mannens stämpel var skarp och klar. Och den lilla hopkrypta människan vid hans sida med sina tio ungar skulle väl också kunna berätta, om hon ville.

Rundt omkring oss stodo barnen och stirrade med vidöppna ögon och gapande munnar. Vårt besök var en epok i deras lif. De två minsta började plötsligt gråta. Situationen blef dem för öfverväldigande.

— Ut med ungarne! sade fyrvaktaren. Jag tror du glömmet kaffet för rätten! Herrarne får ursäkt, att de inte har folkfasoner, men de ser ju aldrig någon människa.

Snart sutto vi vid kaffekasken och pratet var i full gång. Vi talade om fiske och sjöfågeljakt, segling. Hustrun satt i rummet bredvid. Jag såg henne genom den halföppna dörren och observerade att hon ibland skrattade till, ett kort, underligt, liksom dödt skratt.

— Skall inte frun dricka kaffe också? frågade jag.

— Jo, om herrarne vill så — kom in, Charlotte! ropade fyrvaktaren. Hon kom in och satte sig liten och försagd vid dörren. Vi fortsatte samtalet och hon började skratta igen. Vid den

minsta obetydlighet kom det där skrattet och nu lade hon inte band på det. Då hon satt i andra rummet var det undertryckt, tystare. Jag och min kamrat började undra, om det stod riktigt rätt till i hennes hjärna, och som om hon gissat våra tankar, sade hon plötsligt:

— Herrarne undrar väl öfver att jag skrattar, men se det är så roligt att höra människor tala.

När mannen någon gång talade med henne, blef följden ett barn.

Äldsta flickan kom in och hälsade från fyrbiträdet, som bad om ett samtal.

— Han kan vänta!

— Men kan vi inte be fyrbiträdet komma in och ta ett glas med?

— Nej, det där folket kan man inte umgås med, och disciplinen, ser herrarne, den är en viktig sak på en sådan här plats.

— Ja, men jag tycker att man skulle känna sig böjd för att ty sig ihop, då man är så få på ett så litet skär.

— Duger inte! Nej, är man förman, skall man hålla disciplin! Hvart skulle det ta vägen annars!

— Ja, men fyrmästarn tillåter väl att jag bjuder honom på ett glas nere vid båten?

— Det lägger jag mig inte i, men sådant där folk skall man hålla kort.

Medan hustrun dukade till supén gingo min kamrat och jag ut och pratade med fyrbiträdet, som stod försjunken i djupt begrundande af vår båt och dess öfverklassgrejor, den smäckra wiren, den blänkande mässingen och den hvita manillan. Niej då, för all del! Han hade ingenting emot en whiskygrogg.

— Nå, jagar ni mycket säl här omkring?

— Ja, nog har vi skjutit mycket förr, men nu när man är ensam, så — — Fyrmästarn och jag jagar inte mer ihop och man måste vara två. Se, det blef liksom ovänskap oss emellan efter den där historien med finnarne.

Aha! Nu kom jag ihåg. Det hade till och med gått igenom prässen. Det hade kommit finnar öfver på sälisen och de fingo en bra jakt rundt Trutklippan, medan fyrvaktaren hade otur. Så en dag bröt isen upp, på en gång, som ett skott, för en nordlig orkan och finnarne kommo i lifsfara. Fyrbiträdet såg det och sprang upp och varskodde sin förman, men han vägrade hjälpa till. »Hva faen har de här att göra i vår sälis?»

»Men vi kan väl inte låta folk dö så här för våra ögon, när vi kan hjälpa dom!»

Fyrbiträdet tog sig ut ensam till finnarne och räddade dem. Därpå fiendskapen. Det kom ii finska tidningar och diskuterades några dar. Men absolut klarhet blir det aldrig med saker och ting,, som hända så där långt ute i hafvet.

— Behåll nu den här flaskan och tag en grogg när det blir för ensamt!

— Å, herre gud, får jag hela flaskan? Jo, dett får jag säga! Ja, tack och tack igän! Ett sånt kalas bjuds man inte på alla dar. Ja, se det är då skillnad på folk och folk.

När vi kommo upp i fyrvaktarens stuga, var det dukadt bara för tre. Vi ville ha frun och barnen med — vi hade ju konserver för en månad ombord. Nå — frun fick ju komma med om vi nödvändigt ville — och nog fick vi bjuda barnen också, men de skulle äta i köket. »Her- rarne tar ifrån sig för mycket!»

Ja, det blef fäst på Trutklippan och frum skrattade sitt trista skratt så länge hon var med.

— Nå, jagar ni mycket säl här i vårisen? frågade min kamrat.

Fyrmästaren sköt en pil ur de vattenblå, em hastig, med en misstanke på spetsen.

— Nu blir det inte mycket jagadt, åtminstone inte i isen. Ja, det var en tråkig historia med

de där finnarne! Herrarna har väl läst den i tidningarna, kan jag tro. Men hvad skulle jag göra? Jag hade gikt i axeln och hade bara varit till hinders. Det var inte så farligt som de skrek om, när en man kunde rädda dem. Och för frästen, hvad har finnarne här att göra, på svenska sidan, i vår sälis, jag frågar bara det. Bra var det emellertid att de blef räddade, för det hade ju blifvit prat och skrifverier, och de som inte förstår, hvad som menas med sälis, de skriker värst. Hvad har en tidningsmurvel, som sitter i Åbo eller Stockholm, för aning om sådana grejor? Och finnarne kan hålla sig hemma och gå till botten där i stället för att komma och förstöra jakten för oss. Skål!

Detta var ju en mycket tydligt formulerad moral och vi ansågo ämnet utageradt.

Fyrvaktarn groggade snällt och blef rätt öppen-hjärtad. Han föreslog att vi skulle segla till Utklipporna och jaga ejder och han visste, hvar gäss häckade på svartkobben. Hade vi ätit gås-ägg? Nå, då skulle herrarne få känna på mat som stoppar.

Men vi måste sofva, ty i dagningen skulle vi fortsätta norrut, och det dröjde inte länge förrän vi befunno oss på andra sidan. Jag drömde om

en liten människa, en pygmé, som skrattade och tiggde och bad att jag inte skulle slå henne för att hon skrattade.

När vi seglade, var Trutklippans hela befolkning nere vid slipen. Där viftades och hustrun skrattade.

Vi kryssade mot en svag nordlig bris. Hafvet låg blåklintblått i solskenet. Och det tycktes mig som om jag hade lämnat ett af dessa många privathelveten, af hvilka jorden är så öfverfull.

Kvinnan.

— Ni pratar, sade den lille skalden. Ni pratar om kvinnor! Bon! Har ni verkligen kvinnor i Stockholm?

— Ja, sade jag, det förefaller nästan så, ty folkmängden ökas — det är ju ett bevis, som inte haltar.

Längst borta vid bordsändan satt prins Karagevitsch blek och trött. Han log — om åt mig eller skalden vet jag inte.

— Nå, sade skalden, om ni menar honor, kan ni ha rätt, men kvinnor, det är ett annat djurslag. Har ni suffragetter? — naturligtvis ja! Dem kallar jag inte kvinnor — men de som inte vilja ha rösträtt kallar jag inte häller kvinnor — se på den där till exempel!

En lång mörk dam gick igenom salen. Hennes ögonfransar tycktes hvila på hennes kinder.

— Ni menar att hon skulle vara kvinna i er mening?

— Se på mannen som följer henne! Det är en amerikan — mr. Gould, ni vet — se på honom och säg sen, om ni inte tror att hon är kvinna! Se på hennes ögonlock! De hvila på kinderna tungt som om hon aldrig skulle få kraft att lyfta dem. Tror ni att han är orsaken? Nej! Tror ni att hon är det! Ja! Tror ni att hon bryr sig om rösträtt? Tror ni att hon bryr sig om kärlek?

— Nå, sade jag, då är det väl pängar hon bryr sig om. Det skulle jag kunna förstå. Är det inte mr. Gould som har betalat hennes hatt, hennes kostym för öfrigt?

— Nej — ja, det vet jag inte för rästen, men jag känner henne — hon går omkring i detta Paris och väntar på döden. Hon skulle vilja ha ett barn, men det skulle deformera henne, och hon skulle behöfva internera sig en tid under hafvandeskapet — — —

— Nå, men då ha vi kvinnor hemma i Sverige, kvinnor, som inte äro rädda — — —

— Ja, men hvar blir då kvinnan af — begreppet kvinna? Det blir ett hat, en lagrad kärlek, som arbetar som vinet om sommarn. Le vin travaille. L'amour travaille aussi — och när kärleken slutat arbeta, är kvinnan kvar som en natur-

kraft som uppfyllt sitt ändamål — ett jäsande hat mot mannen som deformerat henne!

— Nå, men då är i alla händelser en plikt fylld, lifvets eget kraf! Inte sant?

— Men hvad har ni vunnit med det? Ingen-ting! Nästa kvinna! Alla kvinnor i steeplechase!

Den lille skalden talade sig varm. Det hade blifvit tyst vid bordet och alla hörde på vårt samtal. Jag kände mig som en af de björnar, som småstadsborna i Sydfrankrike tro gå i sele framför våra droskor.

— Säg mig, sade skalden, hurudana äro era blonda kvinnor? Kanske de kunde skaffa mig en sensation?

— Tja! Men tillåt mig undra om ni inte är en *snobb!* Hur gammal är ni? Kanske jag är indiskret?

— 21 år — det bör räcka!

Plötsligt hördes från bordsändan Prins Karageorgevitschs blyga röst:

— Jag är jämnt dubbelt så gammal.

Den lille skalden ignorerade prinsens replik absolut. Han rynkade sina ögonbryn och sade: mr Engström, ni har kallat mig *snobb!*

— Monsieur, sade jag, jag frågade bara, om ni var *snobb* — — —

— Ett ögonblick, sade prins Karageorgevitsch, nu passerar mr. Gould med madame!

Den långa svarta kvinnan närmade sig följd af mr. Gould. Hon gick först med ögonfransarna hvilande på kinderna. Mr. Gould gick efter, litet stapplande i sina blanka skor och trefvande i sin hvita sidenväst. Antagligen efter de amerikanska millionerna.

— Detta var alltså hvad ni menar med kvinna? frågade jag skalden.

— Såg ni inte hennes ögon? replikerade han.

— Nej, hon vågade inte visa dem.

— Nå, där har ni kvinnan? Era blonda slå ut ögonen som solfjädrar, våra mörka äro naturkrafter, som gömma sina ögon till ögonblicket då de behövas.

— Men vänta, sade prins Karageorgevitsch — nu gräla de därute i tamburen. Låt oss gå!

Vi gingo ut! Den svarta kvinnan hade lyftat sina ögonfransar och skrek åt den så kallade mr. Gould på äkta argot: »Qu'est-ce que t'affure sur ton bobino?»

Det är uttydt: Hur mycke fick du på din klocka?

Den lille skalden forsvann i verdensvimlet och prinsens och jag förvärfvade våra rockar. På gatan väntade automobilerna. Vi höggo en kupé och åkte nedför avenyen, som om vi aldrig hade träffat några skalder i hela vårt lif.

August Karlssons återkomst.

»New Orleans dato gör desamma.

Eftersom jag träffade Gustaf Johanson på en salon han berättade att ni har hälsan och mår bra jag skulle välan ha hört å mej för länge sen men sjömanslifvet är opp och ner som den blåmålade vågen iblann plenti monni och iblann sjår en som den värste tramp han berättade att du seglar in mycke flis mäd Elisabet ja jakten var ju alldeles ny när jag ga mej iväg för åtta år sen han berättade att syster min har varit dö i två år du har giftat om dej så sorjen var välan inte så jupsinnig kan jag tro så är det alltid med läsarebyke inte feck jag fälla en sorjens tår på Emmas jupa graf men det kan repareras när jag kommer häm jag har tänkt mönstra å i Hartlepol ock sedan kan du när som helst vänta en kär vesit af din glada svåger August Karlsson du trodde välan hajarne hade slukat mig för länge sen men haröpojarna ä sega må du tro nu kom-

mer jag i alla fall häm för å ha ut min hälft i Elisabet och si äfter hur du har sjött jobbet kom ihog att hälften ä min ock allt som du har tjänt sen jag reste har du tjänt mäd Elisabet det blir inte lite mässing du har bygt hus och hyr ut och du har pängar utlånta fast du var fattig så lusen knappt trufdes på dej när jag gaf mej iväg på sjön men här ska räjsas jag är för rästen inte svår ock vara i lag med bara det är ärliga tag så har du mej men annars så klämmer jag till på sjömansvis du förstår jag raljerar fast du är guds barn men di kan också behöfva sej ett godt skratt midt iblann alla krokodiltårarna när jag skrifer så längtar jag häm så tårarna rinner här-ön finns välan kvar hon var bra förankrad men folket är välan inte sej likt och många är välan döda kan jag tro och mina fästmör har välan giftat sej allihop men kanske jag kan finna mig en trogen sjömansbrud ändå för den lilla tiden jag stannar hämma

vänligen

August Karlsson.»

Under läsningen hade skeppar Söderboms ansikte förlängts så att han såg ut som en häst i synen.

— Jaså, han lefver, den oheringen! Och han vill komma hem och ta ut sin hälft i skutan.

Söderbom tänkte en ryslig svordom. Som läsare kunde han icke få fram den mellan de slät-rakade läpparne.

Ja, det var ingenting att göra åt. Men här hade han i många år gått och invaggat sig i den angenäma säkerheten att skutan var hans, sedan ett rykte spridt sig att svågern drunknat i Marseille, men han hade väl bara rymt. Och när hustrun dött fanns intet, som påminte om att Elisabet någonsin tillhört någon annan än Söderbom.

När gamle Karlsson köpte henne, kom Söderbom ombord som besättningskarl och seglade henne ofta ensam med August, då gubben hade förhinder. Vid sådana tillfällen fick Söderbom veta att han lefde, ty August spelade kaptén ombord och galning i hamn. Och bättre blef det inte sedan Söderbom lagt sig inne med skepparns dotter, Emma, en oförstådd fyrtioåring. Det var en skandal som hela skeppslaget talade om, men det kunde ju inte hjälpas. August stod emellertid inte ut med att dela kajuta med en som skämt ut syster hans, och efter ett stormigt upptråde svor han att aldrig sätta sin fot på skutan mera. Han tog hyra som matros och

försvann. Kort efteråt dog gubben Karlsson. Det fanns inte stort mer än skutan efter honom, utom den lilla hemmansdelen förstås, och i testamentet stod att hälften skulle tillfalla sonen August och hälften dottern Emma, men gubbens sista vilja var också att hon skulle göra paktum, ty han litade väl inte riktigt på Söderbom.

I elfte timmen blef det giftermål af Emma dog i barnsäng sedan Söderbom förmått henne att skriva testamente till hans förmån. Efter dessa händelser, som kommo slag i slag, började Söderbom se sig om efter någon, som kunde sköta stugan och hushållet. Hans blickar föllo på Långskärsbondens dotter, som var enda barnet och en gång väl skulle ärfva hela Långskäret med dess goda ålfiske. Men Långskärsbondens voro läsare. Alltså blef Söderbom också läsare. Efter ett års bön och sång stod han ändtligen vid målet. Han gifte sig med flickan, men äfven här var paktum villkoret. Söderbom var visserligen redare och en skötsam karl, men — ja, han kom i alla fall underifrån och det var han, som blef uppdragen, inte tvärtom.

Nu var det emellertid som det var! August Karlsson skulle komma hem och utkräfvä sin

arvedel och den var inte liten, ty skutan var värd pängar och hemmansdelen hade stigit i värde. Allt hade gått Söderbom väl i händer, han började bli smått tät — och nu skulle en — — det var så en kunde bli tokig, när en tänkte sig in i det. Hvad kunde inte August ställa till med? Och var han lika vild och galen nu som då han reste, kunde man vänta sig hvad som helst.

Söderbom ropade på sin hustru:

— Kristin! Kom in!

Kristin syntes i köksdörren.

— Jo nu ska du få höra! Agust kommer hem.

— Ocken Agust?

— Förriga svåger min, vet ja.

— Men han ä ju döer.

— Ja men så låter dä inte i dä här brefvet.

Söderbom läste upp skrifvelsen.

— Å han ska ta hälften utå vårt?

— Just så.

— Men dä ju rakt på tok. Dä blir ingenting å, säger ja.

— En lär välan ingenting kunna göra åt'et. Men dä blir ett djupt tag i sparbössa. Å ä han likadan som förr så blir dä ett syndalif här på gården.

— Ska han bo här då? Nää, dä blir ljug, dä! Komma hem och göra oss utfattia å bo här å dra in bå lus å annat som såna där sjöbusar har mä sej! Nää, så — —

— Nu ville ja bara säja åt dej å förmana dej te lugn, för mä lämper kommer en längst. Kanse kan en lirka mä'en så smått, så dä inte blir så farlit som dä låter. Därför ska vi ta imot'en som en kär släkting, å kan vi bli komsamser, så kan dä ju hända att ja kan få förvalta hanses egen-dom som ja har gjort tess nu, å den har ju varit likasom att det pundet, såsom icke gräfdes ned i jorden — läste Söderbom.

— Toki ä du, om du släpper ifrå dej ett öre, Söderbom! Kunne inte den otäckingen vari drunkna, som han va! Komma här å ställa te elände, när han inte har hört å sej på åtta år! Ä dä lagligt? Å ska du inte ha betalt för att du har skött hanses del i skuta? Dä blir inte lite pängar mä di lönera di får nu! Å skulle du inte ha betalt för du har skött hanses del i hem-manet — å fiskebragderna — å byggt — å — — åckåckåck, dä han som blir skyldi te dej, dä blir dä, va inte toki, ge'en inte ett öre den ledingen utan sätt opp räkning på allt besvär å omtanke å seglation — å hva ja har släpat å slitet —

skulle ja ha gjort dä, om ja hade visst att ja arbetade åt en sån där fylletratt — —

— Dä hårdt, dä ä dä, sade Söderbom, men om Herren slår så helar han också, å dä vi förlorar här nere utå dä jordiska, dä får vi igän tusenfaldt ofvanefter. Men va nu inte påstridi, utan ta imot'en som en broder, så kanse dä får bli ve dä gamla — ja styr å ställer åt'en, å han seglar sin väg, för han trifs inte länge på land, å ingen vet hva som kan hända, för våra lif ligger i Herrans hand.

Söderbom suckade andäktigt vid den vackra tanken.

Kristin mumlade något mellan tänderna och gick ut i köket. Men om ett par ögonblick stack hon ut näsan: — Ger du'n ett öre, så ä du inte den kar ja trodde du va. Jaja, dä ju du som styr å ställer, för du ä ju teminstingen hälftenbrukare, å ja har inte nåt å säja än, så länge far lefver. Men kom ihåg paktumet!

Hvarpå hon slog igän dörren.

Söderbom skakade på hufvudet. — Ja si fruntimmer! Men jä — — — ja en kan bli toki för mindre! —

Söderbom hade inga barn. Därför ägnade han sig uteslutande åt läseriet och mammon.

Det första hade han som dekoration och den senare utfyllde hans lif fullkomligt. Den alstrade förhoppningar och byggde luftslott eller rättare grosshandlarvillor. Jakten gaf ju inte så mycket numera. Åtminstone anade han slutet på de goda tiderna. Men en villa stod vid hans vik, på hans mark, som var den vackraste på Harön — nu orkade inte tankarne längre. —

Söderbom var på väg till Stockholm med Elisabet och Kristin var ensam hemma. Hon satt just i köket och drack kaffe hos grosshandlarn, som hyrde sommarnöjet, då grosshandlarfrun kom in och rapporterade, att två fulla karlar styrde uppåt Söderboms.

Jo, nu var det färdigt! Det är naturligtvis Agust. Men hvem kan han ha med sig? Hon hastade hem.

På gården stodo två välklädda män i blå kavajer och fladdrande halsdukar, hattarne på tre kvart och lindrigt nyktra. Hvar sin kappsäck i hand.

— Kan man få träffa Söderbom, frågade den ene.

— Nää Söderbom ä justsom på väg ifrån Stockholm mä jakten. Ä dä kanse Agust?

— Jojomensan, dä stämmer, å här ha ja mä mej min skeppskamrat, ja ska väl presentera nam-

net, Sjöblom heter han, Fredrik Sjöblom, Fighting Fred, som vi döpte honom te i Frisco för han slog fyra postelinsklockstaplar — hick — på käftan en kväll nere vid dockorna, han blir liksom lite galen, när han får si polis — ni har väl inte skaffat er några såna gyckelbockar här på Harön, sen ja reste bort, för då svarar ja inte för fö—höljderna, men hvem har ja den schangdönobla hedrationen att tala mä — här står ja å pratar — dä kan väl aldrig vara — hva faen ska jag säga — halfsvägerska — eller Söderbomskan, den nya, vill ja säga — eller fru Söderbom — hick?

— Jo, nog ä dä fru Söderbom, om dä ska vara så fint — ja, ja ska välan hälsa då å säga välkommen. Kammarn däroppe står i ordning för Agust. Men kamraten, si dä — dä går inte för sej — —

— Hvaffaen nu då? Bet your life! Vi har seglat ihop i fyra år, å här ä dä ja som bestämmer — — finns dä inte plats! Vi kan knyta oss i hörn om dä kniper — men dä behöfver vi inte. Söderbom ä ju borta, å hanses plats ä ledi — — hick — full, sa hon! Då skulle hon sett honom i går, å förräxten ä ja lika full. Så dä skulle vara en pik åt mej, förstår ja. Go on

bara, hon, ja förstår ett godt skämt. Hörru Sjöblom, ta du Söderboms koj — ja ska säga henne, att Sjöblom ä van å handskas mä fruntimmer utå alla kulörer å sinnelag — di blir spaka som lammungar inom fem minuter, dä proberadt —

Men nu gick det för långt. Nu rann Kristins gallblåsa öfver.

— Gå eran väg bägge två, såna där sjöbusar behöfver ja inte ge hus åt, kan ha bå lus å annat, å vore Söderbom hemma, så stoge I inte här å va oförskämda. Dä va Söderbom som sa att ja skulle ta imot August, å dä kunne väl ha vart så, men när han ä full å kommer dragandes mä en likadan fyllehunn, så säjer ja ifrån. Ge er i väg bara, busar, sjöbusar! skrek Kristin. — Å jejenamaj tocket folk!

August Karlssons ögon uttryckte ett par sekunder den mäst oförställda förvåning. Sjöblom gapade mellan hickningarna. Han hade inte sagt ett ord än, bara stått och flyttat kroppstyngden mellan klackar och tår.

— Sa du sjöbusar, å lus sa du, jäkla käring. Egäntligen skulle du ha dej en torfvel så särken blefve tom, men nu ä du fruntimmer, å därför får dä vara. Hick! — Ja hick sa ja, å hör sen! Kom ihåg att jag står på egen mark, å kom ihåg

att här ska bli rejs. In å koka kaffe, you damned bloody bitch, här ä ja herre i huset, tess Söderbom och ja har klarat vårt jobb! Ge dej i väg, sch! Busa inte hit och lusa inte hit en gång te, för då vrider ja om kran på dej. Men dä ska va godt kaffe och inge blask. Brännvin å konjak å rom ha vi själfva, för kask bjuder ni väl inte på, jäkla läsarbyke! Sch! Nå! Masa dej iväg å visar du sura miner så kom ihåg att du ställer te ett litet hälvete för Söderbom när han kommer hem. Men dä har han väl för jämnan, kan ja tro. Rör på klöfvarna nu! Hick!

Kristin hade redan dragit sig upp på trappan. Det fräste och sjöd inom henne, men förståndet sade henne att hon gått för långt. Det var ingen annan råd än att ta emot båda. Och klokheten bjöd att stämma ned tonen.

— Ja ja får väl bädda åt kamraten på golfvet i kammarn då. Ja menar inget illa, men när I kommer in i ett gudfruktigt hus med svordomar å så inte ä nyktra, så får I inte undra på't —

— Sådär ja, dä va andra toner i klaveret, så ska dä låta! Men nu ä ja arg, å nu flyttar hon opp på kammarn själf, så länge Söderbom är borta. Vi ligger här nere. När en får främmat, ska en va schangtil! Hon ska ta emot oss som

om vi vore ett par kolportörer, då hva hon ska. Å hva nykterheten anbelangar, så angår då inte dej, om ja ä full på egen mark. Ä inte halfva stugan min? Nå hvaffaen hostar du kabiljo om, då? Å vill du inte ligga på kammarn, så kan du ligga i barnkammarn, för den ä ju också tom — hick! Ha ha ha! Nu fick hon så hon teg!

Kristin var redan inne. De båda stallbröderna följde henne och gingo in i storstugan, där de vräkte sig i gungstol och långsoffa.

— Jaha du Sjöblom, så ska di tas. Men dä här ä allt nåt annat än te ligga å kränga i en våt koj i en skans mä tjuge negrer å malajer å dagos å kineser. Ska vi stanna här å bygga åt oss å gifta oss å bli landkrabbor, sjung ut bara! Men i morn reser vi in te Norrtelje å sir på stan. Där bor förstås bara bondkaniner, men vi ska visa dom hur dä går te. Här ska faen bo tillsammans mä käringen, när Söderbom ä borta.

När Kristin kom in med kaffet, snarkade hennes gäster. Hon ruskade mildt på Karlsson, hon skakade på Sjöblom, men båda sofvo den fulles och tröttes oskuldssömn.

Tocka svin! Men dä väl bäst å bädda åt dom för å göra Söderbom te viljes.

Hon bäddade den äkta sängen åt Karlsson,

men som Sjöblom redan intagit långsoffan, var intet att göra åt honom. Hon lade en kudde och ett täcke på en stol bredvid och gick ut för att relatera faktum för grosshandlarns pigor.

Då hon kom in igen vid 10-tiden, sofvo de ännu. Karlsson snarkade med gapande mun i gungstolen och Sjöblom kved i sömnen i sin obekväma ställning på soffan. Men nu lyckades det äntligen att få lif i dem.

— Ja nu får I ursäkta att kaffet ä kallt, men I stog rakt inte te å väcka.

— Spelar inge piano, sade Karlsson, men nu ä vi hungriga. Du Sjöblom, ä vi inte hungriga? Hva säger du om en dragnagel å lite käkrunkning? Har ni mat? Ni sitter väl inte på vatten å bröd håller!

— Ja si hade ja vetat å detta här — men nära kalla strömmingar å smör å brö finns ju allti.

— Strömmingar, just dä ja! Ja har förbanne mej inte ätet strömming på åtta år. Öl finns inte förstås, har ni svagdricka?

— Näe, men en slurk mjölk — — —

— Stopp å belägg! Mjölk, nä dä får en sån hälsinges barnsmak i mun utå. Nåja, vi reder oss mä nubben, å kallt kaffe te dä, dä inte katt-

lort. Å sen kojat vi. Purra oss i ottan, för vi ska in å si ätter hva Norrteljeborna tål. Tvåan går tebaks i morn, den vi kom mä. Ja har ju för räxten ingenting å göra här, när Söderbom ä borta, sade Karlsson och gäspade.

— Jo, ja ska väcka så ordentligt så!

Karlsson grinade.

Ja när hon vill bli åf mä oss, tacka faen för dä! Båten går klocka 10, så dä behöfs ingen svinotta.

Kristin dukade fram den frugala kvällsvarden, bäddade åt Sjöblom, tog godnatt och försvann på kammarn. En lång stund lyssnade hon på hur de slamrade med knifvar och tallrikar, skålade och skrattade, men så tystnade det ändtligen och fridens ande hägnade åter Söderboms tjäll.

Vid 9-tiden väckte Kristin sina gäster: — Nu ska ja tala om nyheter. Söderbom telefonerade te handlarn för en stund sen, att han hade sport åf styrman på Fyran att Agust var hitkommen. Han hade skullt gå te Östhammar mä fortischen å salt annars — å plank — men nu kommer han in hit i förbifarten på ett dygn, så I får språkas ve. Han trodde han skulle kunna va här te natten, om vind får stå som han står. I ska välan ha en bit te frukost?

— Nä tack, vi äter på båten, för där får vi bärsan — ä du inte rosti i nubbröret Sjöblom? Ja, då kommer vi tebaks mä kvällbåten. Dra å den värsta smörjan å skorna, så reder vi oss själfva.

Efter fem minuter såg Kristin genom köksfönstret de båda blå ryggarne försvinna bland björkarne i strandhagen.

Vid midnatt kom Söderbom — men inte hade någon Karlsson kommit med kvällbåten. Det var ingenting att göra åt, utan Söderbom och Kristin gingo till kojs i den af Karlsson vanhälgade dubbelsängen. Åter sväfvade fridens ande öfver Söderboms hus. —

Knack, knack, knack! Det trummades försiktigt på gårdsfönstret. Kristin satte sig upp i sängen.

— Söderbom, vakna Söderbom, dä någon som vill in. Dä välan Agust!

Söderbom satte sig yrvaken upp. Det började dagas. Nu trummade det igän! Söderbom klef ur sängen, gick fram till fönstret och öppnade det på glänt.

— Hvem ä dä?

— Dä Agust å faen ä lös! Släpp in mej!
Agust sludrade något på målet.

— Komma som en tokstolle midt i natten!
Jja, ja ska öppna!

Och Söderbom fick på sig byxorna och öppnade förstudörren.

August ragglade in.

— Hva i Herrans namn står dä på? Å hvarför kom du inte mä kvällbåten, som du hade sagt?

— Faen ä lös, Söderbom! Har du nåra ppängar? Mina å Sjöbloms ä slut. Ja får lof å ge mej i väg på eviga momangen. Dom ä efter mej —

— Hocka dom?

— Bylingarne förstås! Här ä inte tid te predikningar, utan fram mä kofvan! Dom vet hvilka vi ä, å vi kan ha länsman här när som hälst.

— Pängar! Ja vi skulle ju göra opp våra affärder, men hvem tror du har pängar så här när som hälst — — —

— Hosta inte, bonne, utan ro hit mä hva du har! Tror du inte ja förstår att du har pängar, när du har haft frakt te Stockholm? Å nu ska du sätta in dom på banken i Östhammar. Sjåpa dej inte, snåljåp, utan hit mä hela fallerallan! Du ä skyldi mej nåra tusen, kom ihåg dä, bonne, å titta på min norra karda å sej om där inte

finns krafter! Opp mä sedelboken bara! Sjöblom blef full förstås, å bylingen tog honom, men ja tog'en ifrån dom å klämde två bylingar i skallen mä hvar sin half öl å så tog vi på skubben. Vi drack toddy mä Andersson som har motorbåten å så va dä styrman på Regina å maskinisten på Adonis, men här har ingen tid å reda ut såna historier utan hit mä pängar bara!

— Kom går vi in i köket! Har ni slaget polisen? Dä blir fästning, dä!

— Ja just därför, dumskalle! Hit mä fem hundra lock, å dä på fläcken!

— Tror du ja bär så mycke pängar på mej? Men hvar ä han som du hade mä dej?

— Dom ligger å kattar nere i sundet, han å Andersson mä motorbåten, vi fick tag i honom sen, å nu ska han hjälpa oss te Furusund å där ta vi Stockholmsbåten. Men prata inte kaviar utan ro hit mä mässing — för di har spänning på oss.

— Men hur har ni — —

— Fråga inte, bonnjävel, utan hit mä kofvan, annars tar ja fästning, tror du att ja ä rädd, men efteråt blir dä rejs mä dej så dä passar precis! Reta mej inte, för då honkar du smockan. Har ja inte rättighet å klå dej i mitt eget hus, hva?

— Men ja har inte så mycket pengar, dä kan du välan begripa — hemma inte! Jag har kanske 200 å dom ska du få, men ja ska ha kvitto å vittne innan du får dom.

— Tror du ja ä ohederli också? Supet har ja gjort å slagets, men skojat nån har ja aldri gjort. Å här ska du ha för dä sista ordet — —

Pang! Och Söderbom stöp i spiselaskan för en välriktad smocka.

— Vill du fram mä pengar nu, din skenhelia skojare?

— Jae söte Agust — stanna här så ska ja gå in efter pengar — du väcker ju Krestin.

— Nä du, ja följer mä å sir efter att du inte smusslar undan nåra sedlar — ja känner ullen, sa fan om prästerna. Du kommer undan billit den här gången.

— Ja Herre Gud — — slå mej inte bara — ja, ja ska — —

Och de stegade tillsammans in i storstugan. Söderbom öppnade byrån och tog fram sin digra plånbok.

— Ta hit boken — håll dej lugn kärngfan, ja tänker inte göra dej te änka — ge mej si — åh — du har ju plenti — du sa 200 men här har ja 250 — 300 — ge mej si 375 — dom

galoscherna passar mej! Egäntligen skulle du ha dej en torfvel för du ljuger mä, fast du ä Guds barn, men ja har inte tid — kvitto skickar ja ifrån första hamn — nu ger ja mej i väg — å du ska få höra åf mej — å när länsman kommer i morn, så — om du nämner ett ord, förstår du — ja ajöss mä dej å ajöss Krestin å tack för dä lilla som har varet — ja kommer tebaks när di har fått hinna lugna sej — ajöss!

Söderbom stängde suckande dörren efter svågern — men i nästa ögonblick hördes steg och en dunkning.

— Hva ä dä?

— Jo, Söderbom, kom ihåg att vi har inte gjort opp än — å gift om dej så fort du kan! Dä va egäntligen kappsäckarna ja ville ha, för dä kan behöfvas en geting på sjön — men rör på klöfvarne, kappsäckarna har käringen reda på.

En half minut efteråt kom Söderbom med kappsäckarna.

— Ja ajöss nu för sista gången! Du gråter väl inte för ja far, läsaremickel där! Tjo hej!

Och August Karlsson lämnade springande sin och Söderboms gård.

Liverpool ombord på stimbåten King John.
 Härmed intygas att jag fått 375 kronor som
 afbetalning på skeppar Söderbom på Harös skuld
 till mig, August Karlsson.

Som ofvan

August Karlsson.

Sjelf närvarande vittne intygas:

Fredrik Sjöblom.

Fergus O'Flanagan.

Vi klarade oss fint som fläsk till Malmö men
 nog feck Norrteljeborna veta vems ande di gup-
 pade mäd och det dröger nog innan jag hälsar
 på i gamla Sveden igän jag kommer när dä växer
 små blommer på bylingarnas graf hur geck det
 sedan kom ihog att jag är inte dö utan lefver
 vid god hälsa nästa gång jag kommer häm skall
 jag holla ordentlig räjs så spar på slantarna vän-
 ligen

August Karlsson.

P. S. Jag gir faen i pängar, men nog skall
 du få betala.

D. S.

Kåseri.

Hvad beror det på, att folk förefaller flackare nu för tiden, blekare, utan karaktär mot förr? Kanske för att jag lefver kvar i det gamla, bland min ungdoms herrar och bönder.

Då för tiden fanns det verkligen klasskillnad. Nu lefva vi i nivellerings tecken. Högst uppe i småländska högländet, där järnvägarna verkade nyskurarna sår och där postdagarne verkade värser ur Uppenbarelseboken lefde gamla familjer på sina gods som de gjort i århundraden. Där gick ingen kusk öfver gårdsplanen utan att hålla mössan i hand. Där satte tjänarne en ära i att tjäna i generationer hos samma herrskap. Där spunno husets adliga döttrar i kapp med pigorna, och den stalldräng som bar sig illa åt föredrog att få smörj af husbonden framför att bli afskedad. Ett afsked då för tiden var ett misstroendevotum som satte fläck på vederbörande och hela hans släkt.

Just den trakt, jag är uppfödd i, var full af original. Klasskillnaden var skarp såväl mellan bönderna som mellan herrarne. Min egen släkt var ju delvis af bondras och jag minns min stolthet öfver att åtskilliga voro häradsdomare och nämndemän — dystert blickande gubbar med säfliga later men med humor i vänstra ögonvrån. Deras åkrar voro välsköttast, deras hästar skeno af välmåga och deras kläder voro hemväfda. Ty deras hustrur skulle icke ha velat öfverlevva nesan att se sina män klädda i dåliga köpkläder.

På den tiden funnos strängt taget inga afstånd. Man hade släktmöten då och då och reste sina tio mil i kärra för att få umgås några dagar vid bröllopstillfällen eller begrafningar. Det var fäst dagar. Då flödade brännvinet och det hembryggda ölet, glädjeskotten knallade och man giljade inom slakten. Då nötte man salsgolfven med hårda stöfvelsinkor i polska och vals och lekar gjordes, som nu äro glömda. Körsbärskalas och brännvinsorgier, ett litet slagsmål då det passade och robusta skämt med motsatta könet förgyllde tillvaron. Jag minns ett bröllop nere i Pelarne socken, då tvåhundra gäster en morgon saknade alla sina skor. Man hade legat i syskonbädd i logarne och en dräng hade gömt alla skor och

stöflar under ett badstugolf. Nå — man fick gå en dag utan skor tills gömstället upptäcktes, fast det inte var lätt att placera de tvåhundra paren. Men drängen, som gjort brottet, vågade icke visa sig i bröllopsgården förrän trakten återtagit sitt vanliga utseende.

Men det var inte detta som jag egentligen ville tala om, fast det kanske har sin betydelse som förutskickad anmärkning.

Därnere i min hemtrakt bodde tre gamla gubbar, som voro vana att träffa hvarandra för att spela kort. De hade inte nästgårdsväg till hvarandra, men de hade landåer och små skarp-sprungna smålandshästar. En var hofpredikant — han drack alltså toddy och vin och brännvin. En annan var bergmästare och var en stor man i Småland. Den tredje var kapten och hade varit med i finska kriget. Han var jägare och fiskare och han brukade ro ut i Solgens vackra sjö och bo på en ö där — ligga och sova på en håll som han gick och stod. Han hade för rätten varit god vän med Johan Ludvig Runeberg, som var också han en väldig jägare. — Och så höll jag på att glömma en annan, en fjärde, en gammal jämnbörding, som också hade varit med i finska kriget. Han satt hemma på sitt gods klädd

i vadmalskläder och spelade harpa, vackert och musikaliskt, och var för öfrigt socknens ackuschör. Jag minns en dag då vi unga — jag kom med på sladden — men jag var glad att få leka med —, vi voro på fotvandring och kommo till den gamle harpspelarens och ackuschörens gods för att öfvernatta där. Vi fingo gå i procession in i hans kammare, och han lade händerna på våra hufvuden och välsignade oss. Han var nitti år gammal — och hans gamla hustru satt bredvid och konstaterade faktum, hvit i hufvudet och väcker i ögonen och förvånande sig öfver den nya tiden som kom in i de gamla rummen med oss unga.

Alla dessa gubbar voro bortåt nitti år och brukade träffas sedan någon generation för att spela kort. Då kom bergmästaren med sin gamla kupé och hämtade hofpredikanten, för hvilken denna lustresa till de gamla kamraterna var en epok. Men hofpredikanten var rädd för att åka fort, och bergmästaren satte full fart i backarna på gammalt småländskt manér. Nu finns det en backe, väl en fjärdingsväg lång, från Boaryd upp åt Eksjöhållet. Båda gubbarna sutto och pratade, och så småningom hade de passerat backen, Då måste gubben hofpredikanten säga något och

sade: — Tack kära bror, för att du inte körde så fort utför denna farliga backen! Jag satt med andan i halsen hela tiden. Tack kära bror!

— Jonsson! sade bergmästarn, vänd och kör upp igän!

— Ja men kära bror, sade hofpredikanten.

— Kör, sade bergmästarn.

Och hela ekipaget begaf sig i väg tillbaka till backens krön.

— Vänd! sade bergmästarn, och full fart!

Det bar af i karriär utför och hofpredikanten satt och kippade efter andan och höll sig fast i krökarne.

Och ändå hade han varit med vid Leipzig och i Norge.

Dessa gubbar voro på väg till den gamle kaptenen, Runebergs vän, den gamle jägaren, för att spela kort några dar. Deras kamrat harpspelaren och ackuschören var icke med vid detta tillfälle, utan de hade som uppgift att hämta fjärde man till kortspelet. Denne fjärde man var också en gammal kurre. Han var länsman och hade varit fjärde man under ett trettital år. Men han var naturligtvis underklass och behandlades som en sådan.

Alltnog — de hämtade länsmannen och så

småningom nalkades de kaptensbostället. Där blef full fart. Där blef supé och toddy och korten kommo fram. Gumman skickades i säng och gubbarne fortsatte. Ångande krukor med varmt vatten, god konjak och rom kommo på bordet.

Gubbarne började bli osams — de började skrika och svära. Länsmannen var den lugnaste. Och vid en paus i grälet vågade länsmannen komma fram med ett förslag, däfvén af konjak som han var: — Hör nu, herr bergmästare. Och ni andra ärade medspelare! Nu har vi spelat kort med hvarandra i jämt tretti år och nu tycker jag — hick — att vi kunde ta och lägga bort titlarne!

Det blef tystnad vid spelbordet, man tittade på hvarandra — och plötsligt sade bergmästarn: — *Hut, allmoge!*

Länsmannen sjönk ihop och fann att han framställt frågan om titelbortläggningen något för tidigt, att det öfverhufvud taget var dumt att han föreslagit den. Då sade kaptenen: — Ja, då fortsätter vi spelet som om ingenting hade händt! A inte kommissarien med om det?

— Jag ber tusen gånger om förlåtelse, om jag har varit oförskämd, sade länsmannen och

ilsknade till ett slag. — Men jag menar, då herrarna har sökt opp mej under tretti år, så betyder det väl någonting. Det betyder att herrarna behöfver mej!

Då sade den gamle kaptenen: — När man spelar $\frac{1}{10}$ öre behöfver man ingen. Har kommissarien vantrifts i vårt sällskap, så säj bara ifrån!

Hofpredikanten sade: Detta gräl har jag upplefvat i minst tjugufem år, men det har alltid rört sig om pängar och inte om brorskålar. Fatta nu sitt glas, herr kommissarie, och krök armen om min egen arm. Låt oss vara tillsammans och låt oss dricka. Jag dricker som själasörjare — —

— Lekamen och blod, föreslog kommissarien —

— Du hör ju själf att han är oförskämd, sade bergmästarn. — Här hämtar vi kommissarien för att bereda kommissarien någon glädje och trefnad och vinst på spelet, och så ger han sig opp ibland oss. *Hut, allmoge!*

— Hvem skulle ge? frågade kaptenen.

— Den som frågar, sade hofpredikanten. — Detta resonnemang berättade den gamle kap-

tenen för mig för många herrans år sedan. De äro döda alla deltagarna i spelet. Och deras jaktmarker äro öknar med stubbar och torr ljung. Deras tjädermarker med väldiga furor uppe i Skurugata betyda ingenting längre.

När jag var där sist och gick för mig själf på de gamla stigarne, kände jag min ungdom leka som en gul fjäril framför mig. Jag dök in i skogen. Stigen slingrade i ungskog som var lika gammal som jag. Jag såg på stubbarne att folk hade varit där och stulit. Men under tjugufem år hade där växt upp en ny skog, som tycktes säga till mig: Hej gamla gosse, du ser att vi följa med.

Stigen slingrade öfver fällor, genom ensnår, öfver bäckar som porlade och sjöngo min barnoms visor — och plötsligt stod jag vid ett stalp. Vägen tog slut — men en ung björk växte upp ur en dal — och nu tro ni mig inte, men jag hoppade ut från bärget och tog tag i björken och den vek sig som förr i världen. Jag kom ner lugnt och behagligt i mossan just där jag ville komma ner och där bäcken gick brun och mörk öfver och mellan bruna stockar och grenar och stenar som legat där många hundra år.

Jag hörde änder snattra en bit ifrån mig. Där hade varit en damm för många hundra år sen, och brunvioletta stockar lågo och talade om mina egna förfäders arbete under den s. k. medeltiden. Stockarne voro skulpterade af bäcken och en jättefura låg ikullfallen tvärsöfver dammen och berättade om underbara saker. Jag tycker inte om att citera. Men jag måste erinra mig Gustaf Frödings vackra känsla — densamma som min, då han säger:

Här är stigen trängre, här är vildskog
 här går sagans vallgång vild och lös,
 här är stenen kastad af ett bärgtroll
 mot en kristmunk långt i hedenhös.
 Här är Vargens gård af ris och stenrös,
 här ljud Vargens tjutröst gäll och dolsk,
 här satt Ulfva lilla, Vargens dotter,
 ludenbarmad, vanvettsögd och trolsk.

Jag minns inte förrästen. Men jag ville påminna mig en vacker dikt af Fröding — någon värs ur den — där han sade något åt samma håll som jag menar. Jo — det är denna:

— Här är det ödsligt och stilla,
 här är det långt från det verkligas strand.

Tänk efter! Den känslan ha vi haft, vi som tycka om att gå ensamma i skogen och plötsligen komma till ett ställe, där vi stanna och säga till oss själfva: Detta måste vi måla!

Vi mena alltså med Gustaf Fröding:

— Här är det ödsligt och stilla,
här är det långt från det verkligas strand.

Men kanske jag börjar bli sentimental. Skulle det vara något fel? Nej, jag tror det inte!

Tänk er en dalgång med en bäck längst nere och en gammal damm och märken efter en gammal kvarn — allt i skuggan under furor och med änder, som äta i gyttjan. Och vinden som går öfver alltsammans. Och mossa som det dryper af och smäckra björkar som stå liksom generade af att få växa i sällskap med tallar — och ett vatten så kolsvart som — ja!

Detta är min sentimentalitet.

Jag märker att jag har kommit litet bort från mina gamla kortspelare. Men det gör ju ingenting. Jag sitter här ensam en natt i Grisslehamn och observerar att luften blir allt ljusare och allt mindre blå genom fönstren.

Och genom min hjärna susar som en vacker känsla Gustaf Frödings:

— Här är det ödsligt och stilla,
här är det långt från det verkligas strand.

Ja — det blef verkligen ett kåseri. Men hur dant?

Söderbom.

När Söderbom hade fått några kaskar, kom han alltid i det vilda lynnet. Han var en storväxt, bredaxlad karl och hade satt skräck i samhället ända sedan han blef så gammal, att han dugde på sjön. Hans tempi voro de vanliga. Först började han gråta så hela kroppen skakade, och så länge han höll på med det, var han inte farlig. Då kunde man med lämpor och goda ord få ut honom på vägen, men då var det också bäst att regla dörrar och bomma igen fönster. När han då inte kunde komma in igen, blef han ursinnig, slog ihop händer och klackar, neg och svor, ref ned staket, sparkade på dörrarne och lofvade utgjuta blod, tappa dom bleka allesamman. Då äfven detta blef utan resultat, drog han knif, gick omkring halfva natten och högg i dörrar och väggar så att kvinnor och barn gräto och männen lofvade sig själfva och sina hustrur,

att detta var sista gången de varit i lag med Söderbom.

Han hörde också till det slags folk, som klär af sig för att sätta fasa i andra och det hade händt några gånger, att han under gråt tagit af sig alla plagg utom skorna för att bli litet ledigare, när det stora slagsmålet skulle börja — ingen vågade sig på honom, ty han såg verkligen fruktansvärd ut, där han valsade naken på vägen och högg med knifven omkring sig.

Så hade Söderbom hållit på i många år och rädslan för honom tilltog, men som det oftast var han som bjöd, var det inte så lätt att undvika hans sällskap, och kask får man inte alla dagar.

Men så kom en ny präst till socknen, en ung man, och hans första göra var naturligtvis att bekanta sig med sina sockenbor. Han såg hyggelig ut, kunde prata med både gummor och gubbar, och det riktigt förståndigt till och med, fast han knappt hade början till skägg än och var liten till växten.

En söndagskväll var han inne hos lotsförman Karlson och drack kaffe. Och rätt som det var, började ett kattrakande ute på vägen. Karlsson tittade ut genom fönstret. Mycket

riktigt, det var Söderbom, som var i tagen igen.

— Hvem är Söderbom? frågade pastorn.

— Jo, nu är det bäst vi regler och bommar till, för annars kan det bli blodsutgjutelse, sade Karlson. — Söderbom har supit igen, och då drar han alltid knif och stark är han som en björn och ett riktigt vilddjur. Det har han varit ända sen han var barn.

— Det var otäckt, sade pastorn. — Har han skurit någon?

Karlson såg på sin hustru.

— Nääj, det tror jag verkligen inte han har gjort. Kan du påminna dig, om han har skurit någon? Neej, om jag tänker efter, så har han inte det. Men han lefver galen och hugger knifven i hvarenda dörr utefter hela landsvägen, när det sinnet rinner på honom.

— Nå, men har han slagit någon då? Han måtte väl ha gjort något våld någon gång, eftersom han är så fruktad?

— Neej, när jag tänker efter, så kan jag inte påminna mig något sådant, men farligt ser det ut — hela byn låser in sig, när han är ute och är i tagen.

— Hvad är ni för karlar i byn, som tål

sådant där? Jag skall gå ut och tala med honom.

— Nej, för Guds skull, goda pastorn, gör inte det! Det kan bli en olycka!

— Nu går jag ut emellertid, men ingen får följa med.

— Ja, men pastorn — — —

— Adjö på en stund!

Pastorn gick ut. Det var nästan nermörkt och några steg bortåt vägen valsade Söderbom som bäst och högg knifven gång på gång i handelsmans magasinsvägg, allt under upphäfvande af fruktansvärda tjut och afgifvande af löften om blodtappning.

Hvad som hände mellan pastorn och Söderbom fick ingen veta. Men tjuten tystnade, och om några minuter kom pastorn in igen. Söderboms stora slidknif bar han i handen.

Karlson gjorde stora ögon.

— Hur har pastorn burit sig åt med honom? Vi var rent hjärtängsliga.

— Söderbom kommer aldrig att bråka mer, sade pastorn. Sådana som bara köra knifven i väggarne och tala stora ord, äro de minst farliga.

— Ursäkta, men pastorn har väl inte kunnat

klå honom, pastorn som skam till sägandes är så ung och småväxt?

Pastorn log.

— Något illa har jag inte gjort honom. Emelertid tror jag att Söderbom är afsatt från sitt tyranniska regemente här i byn. Men nu måste jag gå. Tack och adjö!

— Men törs pastorn verkligen gå ensam? Söderbom — —

— Jo, jag är inte rädd och behöfver ingen hjälp. Adjö nu!

Karlson och hans hustru gapade efter pastorn, då han gick, och gapade på hvarandra.

— Si, det var en präst, det!

Dagen därpå cirkulerade ett rykte, att pastorn tagit knifven från Söderbom. Andra dagen växte ryktet med lavinens hastighet. Pastorn hade hållit på att slå armar och ben af Söderbom, som höll sig inne och plåstrade om sina bulor.

När söndagen kom, var socknen mangrant samlad i kyrkan. Men hvad som väckte största förvåningen var, att Söderbom var där också. Han var kanske den andäktigaste, han bad och sjöng och lät sina ögon lita till predikanten som till ett högre väsen.

Och så fortgick det. Söderbom var och för-

blef som en omvänd hand och kyrkan förblef packad hvarje söndag. När pastorn efter några år fick ett större pastorat, sörjdes han uppriktigt af hela församlingen, icke minst af Söderbom.

Jag träffade kyrkoherden för något år sen och frågade, hur han burit sig åt med Söderbom.

— Å, det var ganska enkelt. Jag känner materialet i skärgården, och det var ganska viktigt för mig att bli populär i socknen för att få meriter till en bättre. Söderbom kunde ha kramat sönder mig om han velat och förstått situationen, men jag satte allt på ett kort och förlitade mig på riktigheten af det vanliga omdömet om sådana där skrånare, som bara höta, men aldrig slå till. Jag gick fram till honom, där han hoppade som en stolle, och sade: — Låt bli det där, annars får du stryk! Tag hit knifven! Genast, annars smäller det!

Och karlen blef faktiskt rädd. Han darrade som ett asplöf och bad: — Snälla söta, slå mej inte! — Du skall slippa stryk, om du lofvar bättra dig. Och får jag reda på att du burit dig dumt åt igen, går jag hit och piskar upp dig. Gå i kyrkan om söndag; jag vill se på dig. Ingen skall få veta om det här, så länge jag är i socknen. Jag är den nye pastorn! — Karlen var det

beskedligaste kräk på jorden, det var bara hans supkamrater som skämt bort honom och trott, att han var en förskräcklig slagskämpe. Skål!

Och vi skålade, ty vi voro på en stor middag med mycket champagne hos en hofpredikant.

Höflighet.

Vi kallas ju Nordens fransmän — gubbevars. Hvad som menas med detta har jag aldrig fått riktigt klart för mig. Det är väl med det som med de flesta andra värden: När de bli utnötta, behöfva de en omvärdering. Men man menar väl, att vi äro lika artiga som fransmännen. Godt! Jag har träffat många oartiga fransmän och ännu flera oartiga svenskar gunåssåvisst. Och någon statistik finns nog inte i fråga om de olika ländernas artighet.

Emellertid duger det inte alltid att vara höflig. Det måste ske med stor urskiljning. Låt mig berätta!

Jag hade bott i Paris ett par månader och fått vanor som närmade sig ett visst slags parisares, ty jag bodde i Quartier Latin. Jag kom så småningom att bli stamkund på en bestämd krog, där kuskar och målare och annat fattigt folk åt billigt men godt, raffineradt godt. Då värden

på en sådan krog ser att man blir daglig gäst, kommer han fram och trycker ens hand, talar politik och slår sig ned ibland, dricker ett glas och bjuder gärna på ett. Garçonnen omhuldar en, talar politik och lancerar de sista kvickheterna. Det verkar familjelif eller åtminstone inackordering.

Nu äro ju vi svenskar vana att lyfta på hatten i tid och otid. De flesta af oss hälsa nästan hjärtligt på de tjänande bröderna, på restauranter, i butiker, och detta passar bra i Paris och Stockholm.

Men kom till London och gör det!

Jag måste erkänna att jag egentligen aldrig har trifts i London förrän på sista tiden. Jag hade tyckt mig observera att betjäningen på hotell och restauranter gapade på mig. De vände sig om, de hviskade, de fnittrade. Jag fattade icke orsaken. Hotellportvakten slog upp munnen på vid gafvel, då jag passerade honom, och i rökrummet väckte minsta beställning uppseende. Det blef pinsamt i längden, jag tittade mig i hvar spegel, om jag möjligen var sotig på näsan — men det var jag aldrig. Jag var snyggt klädd, elegant kan man säga. Jag drack de dyraste drycker, åt den bästa mat och gaf gentila dricks-

pängar, dock ej öfverdrifvet, ty sådant medför ingen välsignelse. Men lika förbannadt gapade man — nej tacka vill jag Paris — där är man som hemma.

Emellertid kom jag åter till London för något år sen. Jag skulle bo på ett mycket elegant hotell och kom dit en förmiddag i resällskap med en vän från Paris. Vi voro båda klädda i nya moderna kläder, köpta i Paris. Det enda originella hos oss skulle möjligen ha varit att vi hade mjuka hattar à la mode du Quartier — men jag har sett stadgade engelsmän också gå i mjuka hattar.

Nå — vi kommo till hotellet, där en gemensam vän till oss bodde sedan flere år. Vi betalade vår chaufför, portvakten satte svängdörrarna i rörelse, vi tackade med en kort hattlyftning, vi kommo in i vestibulen, lyfte på hatten för tjänstemännen, af hvilka vi skulle beställa rum — har ni sett på fan — gapade inte alla, portvakt, portierer, kassörer och gäster som uppehöll sig i vestibulen! Vi fingo våra rum och frågade efter vår vän, doktor L. Han var för tillfället icke hemma. Vi ajusterade oss, rekvirerade en automobil och reste ut på en stund — följda af employéernas förvånade och leende miner. Vi tyckte

att vi kommit till en bondhåla, en brackopolis. Nej — lefve Paris!

När vi efter ett par timmars promenad åter susade fram på asfalten till hotellets entré, stod vår vän doktorn där, han också småleende och med icke så litet ironi i vänstra ögat.

— Hör ni pojkar, innan vi gå in och få en drink, så hör och lyd ett godt råd: Hälsa aldrig på någon betjäning! Rör aldrig vid hatten i ett hotell, en restaurant, en butik! Ni har hållit på att förstöra mitt anseende här. Då jag kom hem, sade en portier att ett par högst underliga människor hade sökt mig. »Var det kanske patienter?» frågade jag. »Var det gentlemen?»

»Tja, kanske det var gentlemen, men de boc-kade gång på gång och lyfte på hattarne ideligen — men det var kanske gentlemen ändå —»

— Emellertid behålla vi bilen och resa nedåt stan till Burberry för att snygga opp er. De där hattarna duga inte. Ni ska ha mössor — och det duger inte att röka caporal så där — ni måste ha pipor. Och framför allt — hälsa aldrig!

När vi kommo tillbaka på kvällen för att kläda om oss och passerade betjäningen hade vi redan skaffat oss den min, som anstår gentlemen. Alla de mötande, kyparne i rökrummet, portiererna

voro bara luft för oss — och borta voro de ironiska småleendena. Man bockade till jorden och vi låtsade som om vi ej observerade det. Men jag måste knyta handen i fickan om min tobakspung för att ej vara höflig af gammal vana.

Kom ihåg det när ni skall resa till London och försök inse, att denna uppsats icke är en humoresk! Hvarför skall man alltid skriva humoresker!

Harölif.

När *Agathe*, åltysken från Stettin, kom och lade sig i Haröbukten, blef det lif i land. Han kom visserligen så tidigt att ålen icke hunnit slå till, så att någon kommers var det för tidigt att tänka på, men han hade med sig en stor ankare akvavit, och höfligheten fordrade, att man rodde ut och hälsade skepparn och pojkarne välkomna. Den ena matrosen var en rackare för rästen, var svår på flickorna och hade fått smörj åtskilliga gånger särskildt framåt höstarne, då det inte var så lätt att se hvem som gaf smockan i kvällsmörkret. Men på försommarn hade allt groll glömts och förrästen bjöd skepparn på kask och han var inte snål, det skall gud veta. Särskildt första kvällen fick man sin ordentliga hyra och cigarrer till, fina tyska svarta jäklar så man blef jämt yr i skallen.

Nu vet alla som lagt till vid Harö och varit där någon tid, att gubben Isakson och hans måg

Söderberg inte varit kuttrasju sedan gubben gjorde paktum mellan dotter och måg och tvang honom att skriva på bara några minuter före vigseln, då det inte var så godt att neka för skandalens skull, fast nog hann Söderberg tala om för gubben hvad han var för en skojarer. Gubben och mågen talade aldrig ett ord med hvarandra sedan — de bara tittade som arga tjuvar vid måltiderna, och nog kan man tycka att mågen hade rätt att vara ilsken. Gubben kunde väl sagt ifrån i tid, så hade det inte blifvit äktenskap af, men efter tredje lysningen var det ju inte så lätt och förråsten hade flickan måst börja ta ut kjolarna, så hvad det beträffar var ju allt som det skulle.

Allt det här visste ju skepparn på *Agathe* om, och första kvällen i Haröbukten visste han också att både Isakson och Söderberg kommo ombord — i hvar sin båt förstås och på olika tid. Och då blef det alltid gräl, när de fått en fyra, fem kaskar. Då talade gubben om för alla i kajutan att mågen inte var värd så mycket som en strömmingsråk och mågen sade rent ut att gubbjäveln skulle få på plytet när de rodde hem — ibland skulle han se hjärtbloden på gubbfnan. Men skepparen bara skrattade och sökte raljera bort alltsammans med mera kask. Där satt gub-

ben och mågen och söp och morrade åt hvarandra. Gubben var för rästen inte rädd för Söderberg, ty den senare hade supit rätt friskt i sin tid och var väl inte så mycket att ta i, men han kunde ju vara lömsk och ge gubben ett tjyfnypp bakifrån, om han inte såg opp.

Så kom förra sommarn. Vi seglade med kuttern till Harön, och när vi svängde in i viken låg åltysken där redan. Det var sent på kvällen, men vi uppfattade tydligt att man inte gått och lagt sig än ombord på Agathe. Där skreks och sjöngs, och Ede, äldsta matrosen, spelade handklaver på backen. Vi sågo några skuggor röra sig på däck i något slags takt. Man dansade bland rundhult och ändar på däcket.

Just som vi fått kroken i botten bara några famnar från Agathe, hördes en misstänkt plumsning och förvirrade skrik därifrån. Vi sågo en man hoppa i en af de många ekorna som garnerade sidan. Vi sågo honom luta sig öfver kanten och hala in ett bylte som hostade och spottade, och någon skrek: Lägg den jäken i ekan! Låt'en inte komma ombord igen! — Ånej, va lugna ni, han kan inte, så gärna han vill! — Låt dä värsta rinna å'en, å ro'n i lann! Ta å dra den jäken mä en ända ett slag! Ryka på

svärfar sin, tänk sån en jäkel — men gubben var säker, han gaf 'en en ibland ögona så dä passa precis!

Då förstodo vi. Söderberg hade börjat bruckla med gubben Isakson om gammal ost och fått sig en kimboblängare, för gubben hade gamla sjötag och Söderberg var ju bara långt oppifrån land.

Någon rodde Söderberg i land. Liggande på botten af ekan sjöng han en vild sång, som handlade om blod och knif och gubbfan. Han improviserade alltid, då han blef full. Det var inte värs, men det lät som något gammalt hedniskt kväde, nog så ruskigt för resten. Karlen som rodde vräkte Söderberg i land, där han blef liggande som en hög kläder. Han gaf ifrån sig en och annan ton i början — sen somnade han.

Först midt i natten rodde de andra gästerna från skutan. Vi väcktes af knakandet i båtar och åror, när de gåfvo sig i väg. Vi hörde dem bråka i buskarne och småsjunga uppåt skogen. Söderberg sof som ett paket.

Dagen efter skulle vi gå upp i byn och köpa färsk fisk. Vägen slingrade sig genom hagar och skogsmark, och just som vi skulle gå ut på Mattsons odling, skar ett skrån genom tystnaden,

ett nödrop som kom oss att först tvärstanna och sedan ana något hemskt. Och det tystnade ej. Någon skrek för lifvet. Vi rusade i riktning mot den vrålände. Vid Mattsons lada rörde sig något bakom en albuske.

I gräset låg Söderberg på rygg och Isakson satt grensle öfver honom. Söderberg gjorde skamgreppet på gubben och gubben skrek som om knifven satt i honom. Men gubben hade fått in vänstra tummen i näsan på Söderberg och vred till tolf medan han med andra handen tryckte ned hans fria arm. Hvad som gjorde scenen särskildt pittoresk var att Isakson var alldeles naken så när som på byxor och skor. Hans rock, väst och skjorta lågo i småbitar rundt omkring.

Jag sprang fram, ryckte undan gubben och kastade mig öfver Söderberg. Men i samma ögonblick fick denne ett bra vridtag om linningen på gubbens kalsonger. Han vred tyget ett par gånger om sin handled. Jag försökte rycka loss linningen, men taget var för godt. Jag bad en af mitt sällskap att skära loss gubben ur taget. Kamraten tog upp sin knif, gjorde ett snitt och gubben reste sig upp. Jag lade mig öfver Söderberg och höll hans armar.

Men Söderberg hade fått se min kamrats knif och började under tårar tigga att få låna den. Han såg hemsk ut. Blodet rann i en jämn, tjock ström ur näsborren, som just hade smekts af gubbens järntag. Hans händer voro blodiga upp till armbågarne — det hela verkade slakt. Men värst såg gubben ut. Han var blodig om hela sin nakna öfverkropp.

— Gå nu hem, Isakson, så håller jag Söderberg under tiden.

Söderberg fräste af ilska och småsjöng om knifven.

— Ska ja gå hem igenom byn på dä här viset å bli som ett apspetakel för hela byn? Ska ja dä, Engström? Vill han dä? frågade Isakson.

— Tror Isakson att det är något nöje att ligga och hålla Söderberg? Tror ni jag har tid med sådant här? Gå nu hem bara, Isakson!

— Nä, han får inte gå hem, förrän jag har klädt å'en böxera mä. Har ja klädt å'en oppte, så kan ja väl klä å'en nerte mä! gnisslade Söderberg.

— Inte går ja hem så här som ja nu ä! försäkrade Isakson. Ja ska ha Söderbergs kläder, annars går ja inte hem, nä så jäklar — å dä svor ja på! Ja ska ha klära, ska ja! skrek han.

— Å hva i hälskota har Engström mä dä här å göra för rästen?!

— Ja, hva faen har du mä dä här å göra, Engström?! grät Söderberg. — Släpp opp mej, annars! —

Ja, hvad hade jag egentligen med saken att göra? Och en kamrat instämde: — Låt dom här kurrarna göra opp saken sins emellan! Vi kan ju stanna kvar och se efter att de inte använda tjuftag. Slåss ni, bönder! Men tar ni fula tag, får ni smörj båda två!

Nå — att spela skiljedomare i ett mellanhafvande, som aldrig kunde göras upp, var ju ingen framtid. Jag släppte Söderberg.

De röko ihop igen och vi ställde oss på lagom afstånd, beredda att ingripa om så skulle behövas.

Striden gällde nu Söderbergs rock och väst, ty det skulle ju ha varit en evig skam för byns rikaste bonde att gå hem naken som ett spektakel.

Plötsligt fick Isakson ett bra tag i Söderbergs rockkrage. De ramlade omkull båda och Söderberg kom under men framstupa. Isakson slet till och alla ryggstyckena i Söderbergs rock, väst och skjorta följde med, sköra som kläderna voro

af svett och saltvatten. Vild af triumfen öfver denna lyckade åverkan på fiendens garderob, tog Isakson ett nytt tag, innan Söderberg hunnit resa sig. Denna gång fick han tag i byxlinningen — och i nästa ögonblick höll han i sin hand hela Söderbergs byxbak. Mågen var nu värre tilltygad — om jag så får uttrycka mig — än svärfadern.

Då lyste det till ett fult grin i Söderbergs ansikte, som blifvit krithvitt mellan blodstrimmorna. Som en pil var han vid gårdsgården och ryckte loss en väldig stör. Det låg mord i blicken — men nu kastade vi oss emellan. Söderberg slet af sig rästerna af rocken och skjortan, som hasat ned öfver händerna, och han stod lika naken som svärfadern. Men vi höllo de båda kämparne och förklarade striden afslutad. De ångade af svett och akvavit.

— Om ni nu inte håller er lugna, blir det stryk, sade vi, och det efter noter. Såja, sååja, bråka inte — — nej, lugn, såja! Egäntligen borde ni ha smörj — men ni ska slippa — så hyggliga ä *vi!* Helt om, marsch!

Det blef ett dystert tåg tillbaka ned till sjön. Men kämparne lugnade sig och de insågo att skammen att gå nakna genom hela bygatan aldrig skulle kunna öfverlevas. Nere vid stranden tvät-

tade de sig och fingo hvar sin långa oljerock, hvarefter vi följde dem till byn.

Vi stannade utanför Isaksons stora byggning för att få tillbaka våra oljerockar.

Just som gubben dök in i förstun, kom jag ihåg, att vårt ärende från början varit att köpa fisk.

— Hör nu, Isakson, det var sant, kan vi få köpa lite färsk fisk, ropade jag.

Han vände sig om.

— Ja, ja har just tagit opp aborrar för eget behof ur sumpen i da på morron, så dä går väl an — skulle dä va möcke?

— Ja, så där ett par kilo ungefär.

— Men ja vet inte redit, hva di tar för abornn nu — dä ondt ätter fisk, ska ja säja.

— Ja, i Grisslehamn tar dom 70 öre, förklarade jag.

— Ja, men i Telje tar di visst 80 — dä ondt ätter fisk!

Rackargubbe!

Medel mot äktenskap.

Vi frågade den gamle ungarlen, hvarför han aldrig gift sig.

— Giffta mej!? Jag!! Nä hör ni, försök inte! Höns kan man nog komma på nära håll utan att giffta sig med dom. Tror ni att en erfaren man gifter sej? Nej, var lugn ni, gubbar, sånt gör bara gröngölingar eller idioter.

— Nå, men då de flesta giffta sig — vill du värkligen stämpla flertalet som dumbommar eller gröna?

— Precis!

— Nå, men du har väl själf varit grön någon gång?

— Om!! Jo, var så säkra. Jo vars, jag har också sprungit efter höns på baler och gått i storm och åkt i landå med dom och bjudit dom på operan och burit mig åt som en galning.

— Nå, men höll du aldrig på att fastna för någon?

— Tja! Åjo, det kan allt hända det, men jag drog mig alltid ur spelet, då det började osa katt och de började bli sentimentala. Jo, en gång var det värkligen nära ögat, och det var den enda gång jag själf blifvit sentimental, men då räddades jag af en tillfällighet. Flax, bondtur, kalla det hvad ni vill!

— Nå, men berätta då!

— Ja, jag var ung, förstår ni, så där ung så jag färgade af mig, och flickan var stilig och hur vi krånglade med promenader och baler och banketter och fan vet hvad, blef det klart oss emellan. Jag presenterades i familjen och vi skulle förlofva oss. Rika var dom med stenhus på Söder och skulle ge supé, för flickan ville ju visa upp mig för släkt och bekanta. Jag kom, elegant med frack utan ryggfoder och blankskinnsskor och friserad som bara fan. Och jag kom lite tidigare än de andra för att få prata med flickan och få mig ett glas punsch med svärfar, som var en glad garçon. Nå, när vi suttit och kuttrat en stund, kom gubben och ville ha ett glas med mig. Vi pratade och skojade och la bort titlarne och hur det var, kom vi att tala om styrka och vighet. På den tiden var jag ingen dufunge, kan jag försäkra, och lifvad var jag naturligtvis

— tacka fan för det, när man skall förlofva sig — och hur vi krånglade och pratade, ville gubben att jag skulle visa, att jag värkligen kunde slå en frivolt — han trodde det inte riktigt, sa han.

Begärde han intet krångligare af sin blifvande måg, så var jag färdig när som hälst! Salen var stor och jag klämde till — —

Men i samma ögonblick kommer svärmor ut från sängkammarn. Hon fick klackarne rakt i snoken och spottade ut tre tänder på fläcken och dånade som endast ett äldre fruntimmer kan göra. Jag rusade till serveringsbordet för att få tag i vattenkaraffinen, men högg miste i hastigheten och slog ut halfva punschkaraffen öfver hennes nya sidenklänning.

Ni kan förstå att tonen oss emellan blef lite ansträngd — och på det viset klarade jag mig ur äktenskapsfällan. Inte många svärmödrar står ut med ett sådant behandlingssätt. Och det var inte löständer. Och flickan förebrådde mig till på köpet att jag inte hade ett ord till ursäkt åt gumman efteråt! Skulle jag kanske ha sagt: »Jag ber tusen gånger om ursäkt!» eller »Jag rådde inte för det!» eller »Det var inte meningen, snälla tant!» Det hade blifvit lika banalt alltihop.

Supén inställdes och svärmor inställde förlofningen. Och nu har ni fått lära er det kanske osvikligaste medel som finns att undgå äkten-skapet.

Passa på när svärmor helt oskyldigt kommer in genom en dörr och kläm ut tre tänder på henne med klackarne. Probatum est.

Tjufpojkestreck.

På andra sidan bron, under hvilken den mäktiga strömmen brusade, höjde sig gatan och smalnade till en gränd, gropig och smutsig, och från den gränden slingrade sig andra ännu gropigare och smutsigare gränder med underliga kåkar, snedvridna, stöttade och liksom gapande med förvånade portar öfver den nya tiden, som svärtade deras tak med stenkolsrök från fabrikkerna och föste in ett nytt släkte i de låga rummen. Men bakom hvarje kåk låg en idyll, en gammal trädgård med gamla krusbärsbuskar och äppelträd och geranium och tistlar och för öfrigt en flora, som var tropiskt yppig, gödd som den blifvit af allt slask och smuts, som sedan århundraden flutit ned från gator och gårdar. Ty trädgårdarne sluttade brant mot älven.

I en af dessa kåkar bodde fattigprästen, och med hans son lekte jag i deras trädgård under försommarkvällarne. Vi voro klasskamrater och

hade sinne för samma pojkestreck. Vi gjorde jodkväfve och lade ut åt traktens pojkar, vi uppfunno krutet och våra tankar sträckte sig till och med så långt som till nitroglycerin.

Kanske inte läsaren vet, hur man gör jodkväfve? Man köper jod på apoteket, slår ammoniak öfver och låter massan halftorka. Sedan gör man kulor af den och lägger ut dem på lämpliga ställen. Då kulorna torkat, explodera de vid minsta beröring med en ganska bra knall och ett slag, som gör ondt i fingrarne, men för rästen är ofarligt, om man inte gör satsen för stor.

Vår granngård var också en idyll, och i den bodde en gammal kapten med sin hushållerska. Midt på gården stod ett bord med marmorskifva i en liten syrénberså och på bordet stod en underlig pjäs, en urtafla på svarfvad fot. Öfver siffran 12 lästes ordet MIDDAG och öfver sexan ordet TODDY. Efter denna döda klocka lefde kaptenen.

Han var en sextiofem års man, förfärligt mager med lång, brun hals och ett kalt hufvud, stora, utstående öron, liten, blåaktig näsa och stripiga, hvita mustascher. Han syntes aldrig i trädgården, utom vid toddydags, då han ensam njöt drycken och rökte sjöskumpipa.

Men på andra tider var bersån lifligt frekventerad, ty hushållerskan drack kaffe där flera gånger om dagen med sina väninnor.

Nu ägde jag och min vän ett salongsgeväär. Kaptenens gård var rikare på sorkar än vår egen, och hvad var naturligare än att vi utnyttjade den bättre jaktmarken, särskildt som vi lätt kunde skjuta genom springorna i planket, som skilde de båda idyllerna åt. I ett hörn bakom syrénbersån stod en väldig soplår, som alltid var öppen, och dit smögo de stora, feta skeppsråttorna utmed väggarne från alla sina hål i det gamla, murkna huset.

En dag, midt under brinnande kafferep, kunde min vän inte låta bli att skjuta en råtta som, obekymrad om gummornas prat, tassade till sin måltid. Men skottet hördes, och djurets döds-skri kom hushållerskans hjärta att stanna af fasa. I detsamma kom kaptenen in från gatan.

— Kan kapten tänka sig, att pastorns odåga till pojke sköt en råtta alldeles nu genom planket! Tänk om det hade råkat mig, som satt ytterst! Tänk bara, sån rackare till pojke — ska vara bättre mans barn! I polisen skulle han, det skulle han!

— Nå, så hade jag väl fått skaffa mej en ny

hushållerska — såna växer på trån! Pojkar ska skjuta och käringar ska skrämmas!

Och kaptenens magra skepnad försvann i förstudörren.

Min vän och jag klättrade upp till plankkrönet och ropade med triumferande röster enstämmigt: — Skvallerbytta bing bång! och döko ner igen.

— Så en gammal rackargubbe! sade hushållerskan. — Och ni, era satans pojkrackare, er ska jag nog få tag i!

— Hon kallade honom rackargubbe, och oss skvallrade hon på, sade min vän. Det ska hon få äta upp.

Dagen därpå hände det. Det var söndag och en lämplig dag för utförande af attentat. Torrt och varmt var det, och makterna voro oss gynn-samma. Vi väntade tills gumman gått till kyrkan.

Då smögo vi oss öfver planket, lade en stor hög krut under marmorbordet och ledde därifrån en lagom tunn rand fram till och under planket. Så satte vi oss i gräset och väntade.

Mycket riktigt! På beräknad tid kom gumman tillbaka från kyrkan med en likasinnad, och om en kort stund sutto båda vid sitt kaffe i soffan.

Min vän tände på. En fräsning, ett väldigt

rökmoln och ett ännu väldigare skrik fyllde gården.

Då röken blåst bort, låg hushållerskans gäst och sprattlade som en däckad aborre under upphäfvande af ett bland de värsta tjut jag hört.

Hastiga steg hördes och kaptenen kom ut.

— Hvad satan tjuter ni för, käringar? Har fan flugit i er i kyrkan? Men här luktar krut!?

— Å — å — goa kapten — det är den här prästpojken, som — — nu är mitt tålamod slut — han höll rakt på att bränna opp oss. Tänk, det rök till och vi var som midt i en eldslåga.

— Är ni skadade? Lefver ni, eller är ni döda?

— Nog lefver vi, men oj du min skapare —

— Nå, då så! Pojkar ska skoja med käringar! Stör mig inte!

Och han slog igän dörren midt för näsan på skvallerbyttan.

— Nej, nu är det nog! sade hon. Nu går jag in till pastorn. Här ska bli rejs!

Vi bleknade.

— Skubba du, sade jag till min kamrat. — Jag stannar och säger, att far din inte är hemma, när hon frågar.

Han skubbade. Gumman kom. Jag stod där oskyldig i dörren.

— Är pastorn hemma?

— Nej, han gick ut alldeles nyss.

— Har du varit med om det här?

— Du!! Sa hon du?!

— Åja, nog förstår jag att du har varit med, annars skulle du inte vara här, när pastorn är borta. Och hans slyngel till pojke har förstås sprungit sin väg. Men om inte pastorn vill hålla reda på sin pojklymmel och dom odågor, som springer här och ställer till rackartyg, så ska ja säga till kapten att han går in och ger er stryk! Och det efter noter ändå.

— Äsch, det har han inte krafter till! Han är för mager! sade jag och spände ut mitt tunna bröst.

— Å, nog kan han tukta en sån där snorgers som dej.

— Den! Som ser ut som en kattskalle på en kälkstake!

Pojkar äro otacksamma. Jag kan inte hjälpa det, men så är det.

— Ska vara bättre mans barn, men dom är som hamnbusar i truten! Men det här ska kapten få veta. Det finns väl polis och rektor. Vänta du bara! Hon knöt näfven mot mig och skyndade ut.

Jag bleknade. Jag såg en ohygglig stut i perspektiv, relegation och evärdlig nesa. Min vän kom fram och jag berättade det som händt. Hon hade kallat mig du! Det var oerhördt af en sån där kaffekäring och skvallerbytta. Det var nog dumt att jag sagt det där om kaptenen, men när en blir arg så —

Ja, han tyckte också att det var dumt, för kapten var en väldigt hygglig gubbe. Men han kunde nog aldrig få veta, hvad jag hette.

— Ja, men om han frågar din far!

— Äsch, inte tänker han på det!

Men tydligen hade jag berört någon särskildt ömtålig sträng hos kaptenen, ty efter första lektionen dagen därpå blef jag inkallad i lärarermomet. Kaptenen befann sig också där. Rektorns min var hotande.

— Du lär ha förolämpat herr kapten?

— Nej, det har jag inte gjort.

— Ljuger du också?

— Nej.

— Kanske herr kapten själf skulle vilja säga, hvad gossen sagt, då han tycks tredskas?

Kaptenen blef pionröd.

— Tja, egentligen har gossen inte sagt något till mig utan till min hushållerska.

— Nå, men hvad har han sagt?

— Hm — tja — det — — tja, det vet jag egäntligen inte, men det är oförskämtdt — tja —

— Har du sagt något till herr kaptens hushållerska?

— Jaa.

— Hvad har du sagt? Berätta ärligt och sanningsenligt!

— Jo, jag sa att kaptenen inte kunde klå mig, för han såg ut som en kattskalle på en källstake, men hushållerskan kallade honom gubbrackare och det är väl mycket värre — — —

Det ryckte i mungiporna på den gamle rektorn och det hördes fnitter från de yngre lärarna. Kaptenen vågade jag inte se på.

— Gå och anmäl dig för klassföreståndarn, få vi talas vid sen! Marsch!

Jag gick med tungt hjärta tillbaka till klassrummet. —

Stryk, anmärkning för oskick och B i seder vid terminens slut.

Gamle, hygglige kaptten! Gamle, hygglige rektor!

Fredrikson.

»Nog har vi
mat, men vi
hafver inget brännevin!
Finns här någon
handlingsman, som
hafver ett glas öl?»

Sången lät hes ur sjöbodens mörker. Det var naturligtvis Fredrikson, som var full igen.

— Hvem ä dä som går å smyger omkring knutarne? Kom hit, alle man, judar å proselyter, greker och galiléer, bara ni har öl — ja ä sjuk i da, dössjuk — jaså, ä dä Engström! — Godagen, inte illa ment, men si, den där akviaviten som åltysken har, den borde förbjudas mä en särskild paragraf — inte blir en så sjuk utå vanlit Öregrundsbrännvin.

Jag kom barfota med uppkaflade byxor i vasskanten med min gäddsnara och skulle just vika om Fredriksons sjöbod, då han hörde mina steg.

Det hade lyckats bra med fisket. En liten knippa smågäddor, utmärkta frukoststekgäddor, dinglede vid min svångrem.

— Hva ska han mä såna där småglin te gädder, inte får en nå' betalt för dom, å för rästen ä dä olaglit.

— Jag säljer inte gäddorna, jag äter opp dom. Och för rästen är det tillåtet att snärja.

— Ja ska låta bli å anmäla Engström, om han bjuder på en sup.

— Tror Fredrikson, att jag går och bär brännvin på mig?

— Nå, då kan *ja* bju på bå en å en half, sämre kar ä ja inte!

— Nej tack, Fredrikson, jag fortsätter rundt udden, och sen blir det lagom att steka fisken till frukost. Hvad gör Fredrikson i sjöbon? Sitter och nubbar, kan jag tro.

— Nääj, Engström, utimillan mig och flaskan är likasom att ett stort svalg befastadt — nej, i da går dä inte — särskildt om ja inte får sällskap. Tysken var för svår i går kväll. Här håller ja på mä nätena, för vi ska lätta dom i morron, men ja ger näten faen, ja följer mä honom, Engström, å sir på när han snärjer gädder, å litern tar ja mä mej ifall torsten skulle komma på för häftit.

— Nej, stanna här, Fredrikson, och gå inte med och skräm gäddorna. Adjö nu! Sköt nätena. jag vill gå ensam!

— Vill å vill! Ä inte dä här min egen strand? Går ja inte hvar t dä kan falla mej in. Ja ska — —

— Adjö nu!

— Jaha! Jasså? Han exmerar inte å gå ihop må Fredrikson, för Fredrikson ä full, tror han, Engström, ja har varit i lag mä högre herrar än honom, ska ja säja, mä disponenter å deriktörer å präster å fan å hans mor — — —

— Ja, stanna nu, Fredrikson!

— Nej, nu ä ja mä, jädrar å slå alarm! Här har Engström pojken opp i alla väder! Tror du ja väjer för nån åf kvinna född, nähäj, gosse — tror du inte ja har skött folk, bå snobbar å ral-lare — stanna, Engström, får ja säja honom en sak — han tror ja ä dragen, men ett lindebarn ä mycke fullare än ja — tror han inte att ja har varit annat än fiskare, jo dä kan Engström ta gift på — —

Fredrikson halfsprang vid min sida, ty jag påskyndade mina steg åt landsvägen till.

— å när ja va förman ve skogshygget ve Dannemora å hade två hundra man — säjer å

skrifver två hundra man — å alla ville di åt mej — di ville si mitt hjärteblo, å ja gick in i högen, inte så mycke som en spasserkäpp hade ja — bara tomma knytnäfvorna å så frågade ja: Hva vill I, folk? frågade ja. Vi vill ha påökt, sa di. Dä ska I få, sa ja, kom an bara, ett dussin i taget, inte fler, sa ja, men jämt ett dussin, å di kom, å jädrar anoda ble dä inte kattabalik åf, dä va väl tie minuter som ja inte rörde marken mä fötter, men så gjorde ja värmlandskastet, som ja lärde mej utå en bevaringskamrat, å di stank omkring mej som ostmaskar — vänta, Engström, ska han få si hur värmlandskastet ä — vänta, säger ja, dä kan va godt å kunna när en kommer i lag mä såna som bå mej å Fredrikson — en tar i kragen på dä här viset — —

— Låt bli det där, Fredrikson! Tar han i mej, så tar han i far sin!

— Fara mej hit å dit! En tar så här å — —

Nu voro vi ute på landsvägen och Fredriksons stuga lyste hvit mellan lönnarne bara några steg därifrån.

— Å så — —

— Fredrikson!!! ljöd det från lagårdsbacken.

— Hva i hälsinge nu då? Ä käringen i faggerna? Ja, ursäkta, Engström, men dä va inte illa ment.

Mor Fredrikson öppnade grinden och sade: Jasså? Ä dä på dä viset?

— Hva har du å säja te om, käring? sade Fredrikson.

— Jo, först dä här! Och mor Fredrikson tog litern ur rockfickan på maken och dängde den i stengärdesgården — å sen dä här — och hon tog ett fast tag i rockkragen på Fredrikson, vred om, så han hickade — taget var värdt minst 2: 50 — och sade: Han ä inte så farli som han låter, Engström. Dä värsta återstår honom.

Det var en målmedveten hand, som förde Fredrikson in i det trefna hemmet.

Johannas äktenskap.

Johanna Ågren var fyrtio år, då farsgubben dog. Han hade varit änkling i många år och nu satt hon där ensam med en stuga, en sjöbod, sköteka, skötar, ryssjor och laxnot. Det dugde ju inte. Strömmingsfisket kunde hon nog greja med halta Lundin, som varit gubbens hjälpreda, men laxnoten kräjde armar och landtbruket gick då inte alls. Lundin förstod sig bara på fiske och för resten började han bli för gammal och påstridig. Han trodde visst att det var han och inte Johanna som fått ärfva, men det skulle han få si. — —

Hittills hade Johanna lyckligt undgått kärlekens faror eller åtminstone dess synliga följder. Pojkarne hade hon varit snäf mot och nu var hon då alldeles ur spelet. Hon fick inte leka med längre, men det skulle hon visa. —

Och en dag tog hon båten till Tvärhandshol-

men, stannade där två dygn och alla undrade, om hon inte hade någon affär i görningen angående försäljning af gården, men där beto de sig i tummen, ty när Johanna kom tillbaka hade hon Vesterberg med sig, han Vesterberg, som var med som besättningskarl på Jupiter, när den förlorade mellan Understen och Svartklubben. Han kom i land på två hvetemjölssäckar, som han bundit ihop, och det var ändå på Hviten norr om Gåssten. Knepig karl, Vesterberg. Det var bara två, som bärgade sig af åtta mans besättning, och Vesterberg hade väl inte klarat sig han heller, om han inte i sista ögonblicket, just som skutan lade sig på sidan, kilat in i kaptenens hytt efter en liter konjak, ty han fick gå omkring halftannat dygn på skäret, sur som en katt och utan en matbit, innan man tog honom med på Öregrundsbåten.

Nu hade emellertid Johanna honom med sig. Folk grinade, när de sågo paret stiga i land på bryggan. Lite full var han förstås, ty hon hade måst fägna honom i försalongen, och med tanke på framtiden bar han sin randiga nattsäck tung och knölig af aflånga manickar, som sågo ut som litrar. Men välklädd var han — blå kavaj och styf hatt på nacken och jägerskjorta med

sidenhalsduk och näsan röd som vanligt och luggen som förut neri pannan. Medan Johanna ordnade med styrman tog Vesterberg några snedsteg inåt bryggan och hälsade på pojkarne. De flinade och han flinade, och så döko de in mellan magasinet och båthuset och Vesterberg fick upp en liter.

— Hva fasen, Vesterberg, har du inte mönstrat i år?

— Ska bli bondkanin, förstår ni, jojomensan. Fan ska va på sjön längre, dåliga hyror och skäll jämt. Ska hjälpa Johanna med fisket och dyngsprättningen och — tjofaderillan you know pojkar hick skål och hör sen, hva ger ni mej för det, dirty sons of a bitch you know.

— Vesterberg!!! ljud Johannas röst.

— Vesterberg, va de ja! All right, ajöss på er, långholmare, träffas i aftonsången, sa orgeltramparn te kyrkstöten. —

Sådant var Vesterbergs intåg i fiskläget. Han hade ju lite svaghet för spriten, men kvick och rolig var han och kunde spela handklaver och fröjda vals, och på sjön var han bravo när han var nykter. Hur fisket gick till hade han ju sett som skärgårdspojke, men landtbruket förstod han sig sämre på än fan på salmboken. Emellertid

skulle Johanna nog klara upp det där, ty hon hade skinn på näsan. —

Sex månader efteråt lyste det för Johanna och Vesterberg. Hon var redan i ordning och fixad och klar och kjolen blef allt kortare framtill, och det är ju inte värddt att gå till prästen förrän en är säker på saken. Och nu skulle bröllopet stå och folk skulle bjudas. Man kom öfverens om att bara bjuda de gifta, ty Johanna var ju gammal och det kostade för mycket om alla pojkarne skulle med — ja, det förstås *den* fick en lof att bjuda, *den* och *den* med, men skulle en bjuda alla så gick det åt för mycket pengar och fisket hade slagit ut dåligt.

Vesterberg var med på hvad fan som helst. Han hade skött sig. Det var bara på lördagskvällarna han tog sig ledigt och gick ner och tog reda på pojkarne och bälgade en vals på bryggan åt ungdomen och fick sig en slurk af någon vänlig putellägare. Han trufdes, och som ofta händer i skärgården med gammalt sjöfolk, blef han amfibie, fiskade och plöjde om hvart annat. Han hade ju maten och allt hvad en karl behöfver. Vesterberg var lycklig nära på. Ibland flög ju fasingen i honom, särskildt när han fått ett par glas för mycket, och då dillade han om

brassar och vakter och stampdävertgajskänklingar och ville skicka Johanna till väders genom skorstenen, men hon klarade regelbundet af bärsärkallynnet med en blandning af smek och hot om kofvans förlust, och Vesterberg lugnade sig som förr i världen inför gubben och styret ombord. — Kommer väl min tid, tänkte Vesterberg, och då ska du få se, hvems ande du guppar mä! —

Men då brudparet lät bli att bjuda alla pojkarne, begicks en dumhet. Ty Jannes Maris pojkar, som voro vildsinta och därtill besuttna, i det de tillsammans ägde jakten *Halbrektina af Arön*, fattade ett sådant hat till vederbörande, att de beslöto att hämnas. Från Östhammar skaffade de sig en ankare starkt och i sällskap med de andra förbigångna smidde de ränker i Halbrektinas kajuta under förtärande af kaffekaskar och öl.

Då brudparet kommit hem från kyrkan och fästen skulle börja — det var en vårdag och isen hade nyss brutit upp och det artade sig till eftermiddag och skymning — hade Halbrektinas redare i sällskap med sina likasinnade druckit mod och hälsa ur ankaren till den grad, att de fattat posto vid Johannas grind och kommit öfverens

om att ingen af bröllopgästerna skulle få beträda gården utan att bli omkullslagen.

Alltså ställde de sig i grindhålet och började. Nu äro rospiggar ett släkte, som tåla mycket innan ilskan rinner till. Det hela uppfattades som ett lyckadt skämt och gamla och unga, flickor och gummor, läto slå sig i mark, särskildt som det skedde under till det yttre vänliga åthäfvor. Men så kom skeppar Sjögren, liten och fyrkantig och stark — och när Jannes Maris Henning skulle lägga honom, så sa han: — Hva i helskote tar du dej te, gösse? och så fick han tag i maten på Henning och lyfte honom och lade honom i så han sprattlade som en aborre kort innan han dör. Och så var den ur leken. Och bror hans, Emil, rusade på Sjögren och fick sig en torfvel så han såg en hel rägnbåge för ögonen — och så slutade skojet med kullslagningen.

Men pojkarne gaf sig inte ändå. De togo sig slurkar ur de medhafda flaskorna och drucko mod och kraft och började göra kalfhopp och slogo ihop händerna och klackarne och gjorde värmlandskast och valsade ibland krusbärsbuskarne och tjoade så det gaf eko mot Örberget — och spunno nya ränker.

Det mörknade efter hand. Nu åto de där-

inne och drucko brännvin och öl och landtvin och ingen tänker på oss längre. — När de börja bli söpna, så går vi in som om ingenting hade händt!

Midt emot förstun låg sängkammaren, brudgemaket. Jannes Maris Henning, yr än efter ombordläggningen, smyger sig in i förstun, öppnar brudgemakets dörr, går in, stänger, klär af sig och lägger sig i brudsängen.

Och de andra pojkarne, klokt beräknande, att brudparets gästfrihet så småningom skulle förkofras, gå in i stugan. Där var allt lif och lefverne. Vesterberg tog snedsteg och persvaderade gästerna med en liter konjak i ena och en liter landtvin i andra näfven och Johanna gick med magen i vädret och serverade fruntimren.

— Välkomna, pojkar! Stig in och ta för er! Skulle bjudit er, förstås, men när I har vett att komma själfva så! — Inge ondt i det, här ä lif å här ä lejan, här ä tjofaderillan, här ä tjofaderallan, sjung med flickor och pojkar och käringar och gubbar:

Här ä lif och här ä lejan,
 här ä tjofaderillan,
 här ä tjofaderallan!

— — men hvar ä Johanna?

— Hon ä där inne i brudkammarn mä Henning, sade Sörgårds-Kalle lömskt.

— Hva — fa — Henning! Nej nu so go and — !!

Vesterberg såg ut som ett stearinljus i ansiktet.

Han rusar till brudgemakets dörr, söker öppna den, men den är stängd.

— *Johanna !!!*

— Jädrars — å herre jösses — nä nu, nä nu sir ja rödt, nu sir ja mörkrödt å blod å tarmar — —

Och han höjer sin konjaksliter och slungar den mot dörrspegeln med all den rospiggiska kraft han är mäktig. Den krossas, blir skärfvor och den dyrbara drycken stänker öfver alla pojkarne i förstun. I fickorna har han två liter för att kunna sköta serveringen förstklassigt. Och i detsamma får han idén att gå ut efter en yxa för att komma in till de brottsliga och hämnas. Men just som han skall försvinna ut i mörkret, ser han Johanna komma in i salen från köket med kaffekokarn i högsta hugg. Hufvudyr sätter han ifrån sig båda litrarna utanför gemakets dörr, störtar emot bruden, snafvar öfver tröskeln och ramlar på ryggen af en af de bänkade gummorna.

Sörgårds-Kalle knackar förstulet på brudgemaksdörren och hviskar. — Saken ä klar! — Henning öppnar. Kalle griper litrarne, de båda stänga om sig. Kalle klär af sig och de gå till sängs med hvar sin liter bredvid sig. De dricka långa klunkar och akta icke på bultningar. —

Nu ligger Jannes Maris Henning och Sörgårds-Kalle i brudsängen. De klunka och sjunga och snörfla och snarka. Natten har gripit dem. De sofva. Kalle har sin ena leriga stöfvel kvar på sig och byxorna hänga ned på golfvet. En stöfvel med sinka och lera och allt på det hvita, nytvättade brudlakanet.

Vesterberg och Johanna ha uppfattat skandalen i hela dess vidd. Man kan inte köra ut gästerna, man måste hålla god min. Och när gubbarne frampå nattkröken på landtligt manér börja insinuera att det är tid för de nygifta att dra sig tillbaka — gummorna fnittra, pojkarne gapskratta — så säger Vesterberg, att dä inte brådtom. Han har varit och petat på dörrlåset — men jädrar, damn it, det här ska de ha igen!

Därinne sofva Jannes Maris Henning och Sörgårds-Kalle kappsäckars lugna sömn — medan Vesterberg går omkring och bjuder gästerna

på nubben och Johanna med magen i vädret och lefverfläckar på de väderbitna kinderna serverar tretåren med landtvin till. Natten lider och så småningom blir skandalen bekant. Nöjda och glada tåga gästerna från gården. Hvarför skulle hon ta den token Vesterberg? Dummer! Tokig! En sån där matros, som inte har nåt å komma mä! Hon kunde väl ha varit ogift och hållit sig till halta Lundin. —

Vesterberg och Johanna fick lägga sig i köket. Vesterberg ville slå in dörrspegeln till kamrarn, men Johanna var klok och tänkte på ekonomien. De drogo ut den gamla fållbänken vid spismuren och slocknade, ty Vesterberg hade fått nog. Hans bröllopsdag hade tilländalupit. Någon egentlig förlust var det ju inte, ty det jungfruliga hos Johanna var ju ett minne, ett minne blott, som uppväckte stridiga känslor hos Vesterberg. But go on — it plays no part!

Dagen därpå, då Johanna försiktigt gick upp i sin understubb för att kika in genom fönstret till de båda brottslingarne, var detta öppnadt och sängen var tom. Vesterberg hade nämligen stängt förstudörren för att se hjärteblogen på pojkarne. Men han var för trött.

Detta var historien om Johannas och Vesterbergs giftermål. Nu kommer historien om Vesterbergs död, stackarn.

Han var ju sjöman, hade seglat på djupvatten och hade blifvit litet trött. Jag såg hans händer. De voro som bark och det dröjde länge innan han fick fason på dem. Och så söp han ju. Men han knogade också mellan suparne och han var hygglig, ty han klådde egentligen aldrig Johanna. Det förstås — ibland, då hon blef för jäklig, gaf han henne en känga, men nästa dag var han ute och tog upp ryssjorna med henne. En karl behöfver liksom litet frihet, litet ledighet ibland. Han tog sig den förstås, och då gick han ner på bryggan och fröjdade med pojkarne. Det var hans rättighet.

Men nu skall jag berätta, hur Vesterberg dog. Det var just strax efter sen hans unge blef född. De hade alltså varit gifta bara tre månader. Vesterberg knogade med vårbruket och tog sig en geting ibland, men det var hans rättighet, och så kom ungen en dag. Gud hvad han var kär i ungen! Han satt och jollrade vid vaggan och sjöng engelska visor och blåste på kam, och ungen var lik honom, så det var inge fel

på det hållet, det sa han själf. Men så kom den där förbannade åltysken. Det var för resten den här *Trine* från Rostock, och han hade smugglat akvavit med sig och alla som köpte ål skulle ha sig en kask och Vesterberg var naturligtvis med och sålde ål och drack kask. Säg mig nu för par exempel, hvarför inte svenskarne själfva kan göra ett bolag och köpa upp ål. Men tyskarne är fulla i fan, de har som en bank ombord, fiskarne bara gå ombord med sin ål och får betalt och får kask. Det där talte jag med Vesterberg om, men han var kosmopolit och sa, att han hellre säljer till tysken, för af någon svensk får han inte kask. Rospiggar ta hellre lite mindre pängar, bara de få kask.

Så var det en dag, en lördag, och Vesterberg hade sålt ål till tysken och fått några kaskar. Och så hade sjömanstagen farit i honom. Han ville ha mer kask och så ville han klä af sig och dyka ner i sumpen, där det fanns ett par tusen kilo ål. Kaptenen, han hette Löpsche för rästen, blef förbannad och ville ha honom i land, men Vesterberg ville inte. Då tog de och slog en ända under armarne på honom och firade ner honom i båten och satte honom i land, tyskarne förstås! Men han hade fått sjömanstagen i sig,

och när han väl var kommen i land och båten hade rott tillbaka, så skrek han att han ville ha mer kask, och rätt som det var, vräkte han sig i sjön och började simma ut till tysken. Men med ett så sjönk han. Dom ut med en båt och fick upp honom och han låg som en flundra och var blå i ansiktet. Då kom Ville Janson, full och galen som han alltid var och sa, att det enda som hjälpte var att gnida fotsulorna på honom. Och han ref af stöflarne och gned och gned. Och det kom vatten ur honom — för många riksdaler — och de slog honom i ryggen och vände upp och ner på honom och drog ut tungan, men det hjälpte inte. Och så kom Sörgårds-Kalle med en flakvagn och la Östergren på den. Han var också full och han tittade och sa att det är bäst att köra hem liket till Johanna, och så fick de opp liket och Kalle satte sig tvärs öfver Vesterberg på hanses mage och smackade och så bar det i väg. När han kom hem till Johanna blef det ju tjut och lipande — men då sa jag som sanningen var:

— Du kunde väl ha nöjt dej mä Lundin, så halt han var! Där sir du själf nu! Ta en sån där vettvilling! Hva förstog han sej på fiske å

på skogen å åkern? Där har du för du bar dej dumt åt! Å dä va väl rätt sagdt — när en har fiskbragder å skog å åker. Ja si, fruntimmer! Si fruntimmer! Nu sitter ho där mä en sån där liten snorgers te pojke, å innan han kan ta hand om går'n, hinner ho, Johanna, å komma i körgår'n två gånger om! Å dä likt, dä? Toka där!

Det är gamle gubben Sjöberg som uttrycker sig och inte jag, fastän det tycks så.

Detta är historien om Johannas korta äktenskap med Vesterberg. Det var nog så händelserikt. Johanna sålde gården och flyttade till Gräsö med pojken. Nu har hon väl lekt värsta rommen af sig, för nu är hon femti år — men si fruntimmer, si di slutar aldrig — till och med när di får vara kära gratis — dä kan fruntimmer vara, men en karl, han ä som han ä, han blir likasom fången i fruntimmernas garn, å han får fortsätta å fortsätta, ända tills han dör.

Kvinnans rösträtt.

Jag har hittills inte yttrat mig om rösträttskvinnornas kongress i Stockholm. På goda grunder. Därför att jag vet att kaffe är stimulerande — bland grönländare, som fara i kajak, har det åstadkommit den s. k. kaffesvindeln — och kvinnor äro icke tillräkneliga efter några koppar kaffe. Det finns ju andra tillfällen då kvinnor äro otillräkneliga — själfva kalla de tillståndet opasslighet. Sånt ha vi karlar inte ondt af. När en riksdagsman är opasslig beror det på en utskottsmiddag — en med ansjovis och pilsner och genever tämligen lätt reparerad åkomma, och när jag själf är opasslig, beror det på ett för forcedadt arbete för höjandet af vår kultur.

Jag skulle inte ha vidrört denna ömtåliga fråga, om jag inte fått reda på att mrs. Catt hade minst tre klänningar, som endast kunde knäppas i ryggen. De yngre suffragetterna hade flera. Mrs. Shaw, prästinnan, var till det yttre enkelt

ekiperad. Men ni skulle ha sett det andra. Valenciennes — söta ni! Jag säger inte mer. — Jag tänkte i min oskuld, att ett mänskligt species, som icke kan ta på sig sin klänning själf, borde inte vara värd rösträtt, men nu är jag af motsatt åsikt. Det raffinemang de presterat är mer än tillräckligt för att komma oss stackars karlar att medgifva allt. Ni får rösträtt.

Men en kraft har ni glömt att ta med i räkningen, och det är *kärleken*. När en kvinna med en viss kultur — honni soit qui mal y pense — börjar märka att hennes segrar på erotikens område få allt längre mellanrum, blir hon politica och glömmmer att hennes grofva artilleri — charmen, ungdomen, det omedelbara, genom hvilket hon kunde ha vunnit slaktningar, redan är borta, försvunnet. Hon värkar som en feminin don Quixote med väderkvarnar som fiender — det är vi, hennes vänner och gamla beundrare. Det är hennes förgrämdhet, hennes nederlag, som kommer henne att söka en ersättning för det som hon icke tagit vara på i ungdomen.

De flästa kvinnliga agitatorer ha passerat annus climactericus. Men glöden, saknaden, hatet finns kvar på botten af deras själar — och de begära rösträtt. Naturligtvis få de rösträtt —

gärna för mig — men först skola de lära att knäppa sina klänningar i ryggen. De skola till och med få rösträtt millioner år innan de hinna lära sig knäppa klänningarna i ryggen.

Efter de dagliga tidningarnes fotografier att döma, funnos monstruösa hattar med på kongressen. De lära inte ha sett billiga ut. Om de voro med i agitatoriskt syfte, är ju ingenting att klaga på — tvärtom. Men ville ägarinnorna fånga mig med sina hattar och ge uttryck för den beundran de nödvändigt måste känna inför min manlighet genom något slags hufvudbonad, så tror jag att de misstagit sig. Ty sådan agitation genomskådar jag. Jag vill att den lilla suffragetten skall ägna sig uteslutande åt mig, och i och med hon gör det, ger hon tusan i sin rösträtt.

Jag tror faktiskt att man skulle kunna afskaffa hela suffragettrörelsen med en praktisk, verkligt praktisk giftermålsbyrå. Eller med en massa kraftiga sergeanter och poliskonstaplar, som kunde hänga på krokig arm i någon minut, och som vore vana att se döden i ögonen.

Jag skulle strängt taget inte ha skrivit detta, om jag inte kommit att tänka på den »Männens förening för kvinnans rösträtt», som bildats i

Stockholm under suffragetternas allmänna jubel. När jag först såg notisen om denna underbara Hermafroditiska idé trodde jag, att jordens undergång var nära förestående. Men min nästa tanke vardt fuktig af medlidande. Jag tänkte mig dessa män, utpinade, utan portnyckel, med karbasen sväfvande öfver sina flintskallar, jag tänkte mig dem, säger jag, pinade till detta sista medgifvande. Jag ser kvinnor med stora knävelbårar och ännu större skägghinnar, kortklippta och med guldglasögon och förskräckliga muskler — detta är *ett* slags suffragetter — eller också kvinnor med ästetisk kultur, andliga massöser, som hata begreppet *mas* och vilja massera ut mannen ur kvinnan — jag tänkte på dessa stackars män, »en liten behjärtad skara», som det stod i tidningarne, »nog modig att ta första steget till en männens förening för kvinnans rösträtt».

Tänk, om de skulle ha vägrat i vändningen! Tänk, om de skulle ha kommit hem och talat om att de icke vågade! Det hade blifvit stryk och sängkammarförbud. Nå — det sista hade de kanske kunnat öfverleva.

Men de gingo gladt mot döden och bildade »männens förening för kvinnans rösträtt».

Jag tror vid gud att folk är mer eller mindre klokt.

Naturligtvis ska ni ha rösträtt, kära kvinnor och älskarinnor. Ni får den af mig just nu vid ackompanjemang af en liten ostlig dyning, som slår hvitt skum upp mot fönstret i ateljén, där jag sitter och tänker på er alla.

Men om ni får välja mellan en riktig karl och rösträtt, så tar ni karlen. Äfven efter Den farlige Alders upphörande. Jag tror, att jag känner er litet.

Monken och Kongen.

Detta är ett gammalt barndomsminne. Det fanns så många underliga figurer i den undan-gömda trakt af Småland, där jag växte upp, att det bara gäller att påminna sig dem för att kunna fylla bokhyllor. Då sjöngo ännu timmerskogarne sin mäktiga sång mellan de djupa sjöarne och de små bäckarna, där ensliga skvaltkvarnar malde. Det var långt mellan människornas boningar och i de ensamma torpen kunde hända saker af den våldsammaste tragik. Vackra saker också — men de synas ju mindre.

När om marknadskvällarne bönderna kommo från staden liggande eller sittande på sina tomma kärror, skrålande och slående krakarne med sina tagelhurror, och man hörde dem långt bortifrån hände det att tjutet plötsligt stannade af — med ett. Så var det tyst kanske en halftimme, men sedan började det i ett långsamt crescendo igän tills man förstod att slagsmål hade börjat. Då var det dödsskrän och hojtningar och brak af

gärdsgårdsstörar, som knäcktes och ekstatiske rop uppe i falsetten — man höll på att slåss utanför gamla Mallas stuga. Hon sålde svagdricka — det var af det man blef vild och galen — och hon hade en dotter, en storväxt en med väldig barm och väldiga armar och lindhår, men ögonbryn och ögon voro nästan svarta. Hon kunde ta en karl i kragen och kunde dricka också som en karl.

Men på kammaren ofvanpå, dit man kom på en trasig trappa från förstugan, bodde Monken.

När jag var mycket liten, var jag rädd för Monken. Jag minns första gången jag såg honom. Jag var ute på bärplockning och stötte plötsligt på honom i en lingonfälla. Tänk er en åttioårs gubbe höljd i trasor, reslig men böjd af ålder. Ansiktet en hökvålnad, likblekt och smutsigt och med ondskefulla ögon. Hans ben darrade, då han, stödd på sin käpp, lutade sig ned för att plocka en handfull bär. Jag stod som fastspikad af fasa, ty han motsvarade något af mina föreställningar om spöken, och fällan var enslig och skogen stod hög rundt omkring. Jag sade: — Goddag! — eller rättare: — Guda! ty jag talade småländska. Han reste sig med möda, vände sitt hemska ansikte mot mig och

sade — jag glömmer det aldrig: — Hundan förgefta dej, jävlaonge!

Då löstes förtrollningen och jag sprang, sprang, sprang. —

Men snart kom jag i skolan och mina kamrater berättade, att han inte alls var farlig. Den kunde hvem som hälst gyckla med. Och när vi då ibland från skolvägen upptäckte honom ätande bär, gingo vi alldeles inpå honom, småparflar med matkorg och griffeltafla och katekes, och räckte ut tungan åt honom och skreko: Monken, Monken! och han svarade alltid med samma uttryck: — Hundan förgefta er, jävla onga!

Och nu förstod jag, hvarför han tilltalade mig så vid vårt första sammanträffande.

Mina kamrater berättade: Monken var bror till Kongen, och Kongen var förskräckligt rik. Kongen ägde en stor gård, många, många mantal, bara en fjärdingsväg från Mallas stuga. Men Monken var också rik, fast snål — det var Kongen också, fast inte riktigt så mycket. Men Monken var så förskräckligt snål, så han hade ett sillhufve, som hängde ned i ett snöre från taket i kammarn och det sillhufvet sväljde han när han var hungrig och så drog han opp'et igen. För rästen plockade han bär. Och han kallades

Monken, därför att han bodde ensam på kam-marn och ingen fick komma in till honom, om man ville aldrig så gärna. Men Kongen kallades Kongen, därför att han var så ohejdadt rik. Och Kongen och Monken voro osams. De hade inte träffats på många, många år.

Nå, det där med sillhufvudet tyckte jag var intressantast af alltsammans. Monken såg jag många gånger sedan. Han blef allt eländigare och trasigare. Jag fick höra att han gick till handelsman och tiggde gamla sillar, som ingen annan ville äta och som annars skulle kastas bort. Och mögliga brödräster och skorpsmulor. Det var under vintern; på sommaren lefde han af bär, lingon, blåbär och odon.

Emellertid blef det en kväll ett förfärligt lif i Mallas stuga. Några rallare hade tagit in hos henne, och rätt som det var, ville de ha ner Monken att suppa med. Men Malla sökte hindra dem och dottern upplyste att Monken hade fått sorg i dagarne, så det passade inte, hade hon sagt. Hans svägerska, Kongens hustru, som var högst betydligt yngre än Kongen, hade dött. Nu sa hon bara på skoj, förstås, att det inte passade, men hon ville i alla fall att gubben skulle få vara i fred.

Men det hjälpte inte. Rallarne klättrade upp för trappan och bankade på dörren och skreko: — Monken, Monken! men ingen svarade. Då slog de in dörren, ty de voro betydligt dragna, och stormade in i kammarn. Där var naturligtvis kolsvart, ty Monken använde aldrig ljus.

— Ä du hemma, Monk? skreko de. — Du ska komma ner å supå! Annars ska vi si hjärteblon på dej å ta dia pänga!

Men där var dödstyst.

— Opp mä dej, Malla, å ta ljus mä dej, för här står inte rätt te!

Och gumman klättrade upp med en ljusbit. Då fingo rallarne se en syn, som nästan kom dem att nyktra till, så rallare de voro.

I sin fållbänk, utsträckt på sina äckliga trasor, låg Monken död med ögonen vidöppna. Och hans gapande mun var fullstoppad med sedlar. Och i händerna hade han sedlar, och silfverslantar lågo här och där bland paltorna.

Och alldeles kall var han.

Rallarne voro som kalkade i ansiktet. Men gumman Malla fick lif.

Hon sa: — Om I nu tiger för er kristlia dö, pöjka, så kan vi bli rika som troll!

Och hon närmade sig sängen för att gripa sedlarne, som stucko ut ur Monkens mun.

— Rör 'an inte, kärngfaen! skreko rallarne.

— Å, nu bits han inte, kräket! Ä I rädda?

— Äss du rör gubben, så blir du lika dö som han, dä svarar vi för!

— I mor, rör 'an inte! bad dottern.

— Kräk ä I, dä hva I ä, gamla karer, som inte tar dä som bjuss! gnisslade gumman. — Men nu går I ut å härifrån. så ja får hänga opp lakan för fönstert å stänga, tess ja har fått bu te Kongen i möra bitti, för dä väl hanses närmasta — ut me er, byke!

— Nää, du kärngfaen, nu lurar du oss inte! Nu går vi ner i stufva å en går ätter fjärdingsman å så håller vi vakt tess dä bler utredt å skrefvet, för om en kan va lite söpen iblann, så nära tjuvva ä vi inte för dä!

Och därvid blef det.

Fjärdingsmannen och flere till kommo i ottan och där blef undersökt. Mer än tjugutusen kronor hittades insyddas i hans gamla paltor, och en obetydlighet hade han lyckats äta upp, hvilket visade sig vid obduktionen. Han hade dött af kväfning.

Hvarför hade han då försökt äta upp sina pengar?

Kyrkvårdsmor i Ekarp, hvilken var en välgumma och en klok kvinna, hade reda på det och hon berättade det. Kongen skulle också ha kunnat ge upplysning:

Monken hade i sin ungdom varit kär i en flicka, och den hade brodern, Kongen, narrat ifrån honom. Kongens äktenskap hade blifvit barnlöst. Nu var det Monkens uträkning att Kongen på grund af ålderdom skulle dö före hustrun, som var åtminstone tjugofem år yngre än mannen. Då skulle efterleverskan, hans barns älskade, få ärfva allt det Monken ägde, ty han hade själf som yngling ärfvt och låtit arvet förkofras genom en snålhet, som kanske inte kan kallas normal, men — ja, kärleken kan ingen fördöma, ej heller något af dess uttryck. Och nu då den älskade dött, ville Monken hellre äta upp pengarne än låta brodern, sin närmaste arfvinge, få dem. Och han var för snål att köpa en ask svafvelstickor och bränna upp dem. —

Det konstaterades att han varit död i ett par tre dar, då man fann honom. Tydligen hade han vid underrättelsen om dödsfallet släpat sig hem och där ägnat sig åt sin senila förtviflan, tills han, utmattad af hunger och förvirrad i hjärnan och rädd att någon skulle få reda på

något om honom och hans, i halft vansinne kommit på idén att svälja förmögenheten.

Nu fick Kongen emellertid som närmaste anförvandt alltsammans, men han tålde inte vid glädjen däröfver, utan dog kort efteråt. Malla dog också, hvarför vet jag inte, ty gamla satkäringar dö ju aldrig — eller som vi säga i Småland: — Dä bler käringapest en gång hvar hundrade år, å då dör bara en. — Och dottern? Ja, det vet jag inte.

Men där nere vid den landsvägen hände mycket, som sedermera klarnat för mig. Då var det gåtor, lockande genom sin farlighet och sin mystik.

Nu håller ungskogen på att växa upp. Kanske börjas det igen, då den blir mogen.

Jus patronatus.

Bolmande ur långpipan satt kyrkoherden i Åstads patronella pastorat, Johannes Ostadius, på lördagskvällen i sitt ämbetsrum och slog vid skenet af två osande talgljus i sin predikosamling för att bereda sig för morgondagens gudstjänst. Han var en sextio års man, fetlagd med röd nacke, storväxt och reputerlig.

Mellan rökpustarne utstötte han små misslynta grymtningar, egäntligen små oskyldiga svordomar, ty han var icke i stånd att finna sin gamla predikan för första söndagen i December, och det var just den han behöfde nu. Det var en särdeles utmärkt predikan, det kom han ihåg, och den hade aldrig förfelat sin verkan.

Om läsaren möjligen stöter sig på att kyrkoherden småsvor, bör han betänka, att denna berättelse spelar A. D. 1840, och då var man icke så noga med sådana bagateller. Bönderna för-

stodo endast den regäla, osminkade svenskan, och sådant läder skulle sådan smörja ha. Prästen var då mera än nu församlingens värlige herde, han slog och helade, röt och tröstade, tog sin middagssup och drack sin toddy ogeneradt, och fåren darrade som sig bör, då han förehöll dem deras ogudaktiga lefverne, och de togo af sig träskorna och mössan i förstugan, då de hade något att andraga inför den myndige kyrkherren.

Alltnog, kyrkoherden ref sin grånade hufvudskalleplats och funderade, hvar han kunde ha lagt undan den goda predikan, då det knackade på dörren, och in trädde Lans, kusken hos hans patronus, f. d. ryttmästaren vid Smålands husarer Hampus Gyllenhök, innehafvare af Enholma fideikommiss.

Efter ett ställningssteg, som kom tjufvarne på talgljusen att falla ned på mässingsmanschetterna, marscherade han fram till kyrkoherden och aflämnade ett bref.

Kyrkoherden bleknade.

— Skulle det vara svar?

— Nej, Gud bevare kyrkoherden!

Och Lans gjorde dundrande helomvändning och marscherade ut.

Hvarför bleknade kyrkoherden? frågar läsaren med all rätt.

Tålomod, min gunstige läsare, tålomod!

Kyrkoherden öppnade med bekymrad min det hopvikta och med munlack förseglade postpappersarket och läste följande, skrifvet med öfivad stil och i sneda rader:

»Tjenste-Order.

Middag i morgon Söndag efter Guds Tjenstens slut. Lans hemtar med Gula Trillan; Gästerna de vanliga.

Hampus Gyllenhök.»

Kyrkoherden suckade djupt upprepade gånger. Så lade han ifrån sig brevet och tände den slocknade pipan.

I detsamma stack hustrun in hufvudet genom förmaksdörren och frågade: Hvad ville Lans? För jag hörde att det var han. Det vanliga, kan jag tro? Stackars Ostadius lille!

— Ja, Maj-Lotta, det är just inga glädjebudskap man får just då man håller på med predikan! Håhåjaja!

— Men, Ostadius lille, skulle du inte kunna försöka akta dig litet bättre den här gången? Du kan ju låtsas att du dricker — — —

— Hå! Gyllenhöken har ögonen med sig,

han. Ja, detta är sannerligen ett syndastraff. Men jag har ju honom att tacka för allt, och skulle jag neka nu, skulle han bli ursinnig. Förra gången kom ju nämndemannens begrafning emellan, lofvad vare Gud, och gången förut var det husförhöret. Nu passar han på en söndag för att vara säker. Men ske Guds vilja! Lämna mig nu, Maj-Lotta; jag måste försöka samla tankarna. —

Nu skola vi söka förklara sammanhanget i denna till synes dunkla historia.

Ostadius var son till en inspektor på Enholma fideikommiss och hade vuxit upp tillsammans med Hampus Gyllenhöök som dennes lekamrat. Som den unge Johannes hade godt läshufvud, beslöts det att han skulle få studera. Han skulle naturligtvis bli präst och kom till en början i Eksjö lärdomsskola. Genom understöd af Hampus' far, gamle major Gyllenhöök, och andra intresserade, sattes han i tillfälle att resa till Uppsala. På mellanterminerna voro han och Hampus oskiljaktiga tills Johannes efter åtskilliga års studier blef adjunkt i en aflägsen socken, då de förlorade hvarandra ur sikte.

Johannes Ostadius hade vid femtio års ålder icke avancerat längre än till komminister i en

liten eländig församling långt inåt skogsbygden och lefde i mer än torftiga omständigheter, då han en dag till sin öfverraskning fick följande bref:

»Gamle krubbitare!

Som kyrkoherden i Åstads Patronats-Församling Lars Lindelius, hvilken sal. Bror min, det Nötet, under sin Befogenhet som Fideicommissarius tillsatte, ändteligen med Döden afgått, varder Du härmedelst utnämnd till hans Efterträdare, jag har gjort mig underrättad om Dina tryckta omständigheter, och som jag granneligen vet, att en får icke många marker Talg ur en Träbäck, förmodar jag att du antager Tillbudet, synnerligt som det är din Födelsesocken och i mig skall du allt framgent hafva en Vän och Gynnare. Men jag utfäster ett Villkor. Som min sal. Bror är jag ungtkarl och vill hafva Sällskap. Jag har blifvit gammal och fått Vanor. Du skall vid anfordran icke vägra att besöka mig, för att deltaga i litet Raffel, minst en gång i Veckan tillsammans med mina vänner Häradshöfdingen von Ulrich och Bruks Patron Lindeman å Stora Rösjö. Detta utfäster jag som ett oeftergifligt Villkor, för så vidt Du vid Tillfället

icke lider af Kåller, Qvarckan, Lutterstall, Piphas eller annan giltig Opasslighet.

Vänligen

Hampus Gyllenhöök,

f. d. Ryttmästare vid Kongl. Smålands Husar R:te.

P. S. Som Du nog vet, är Åstad ett af de fetaste Pastoraten i Häradet. D. S.

Det blef en uppståndelse i den fattiga komministergården. Här vinkade något helt annat än rågmjölsgrot och härskens sill. Men villkoret!

Johannes Ostadius hade varit en föresyn för de församlingar han ägnat sina tjänster. Han hade varit måttligheten själf och kortleken ansåg han som en styggelse. I Uppsala hade han visserligen några gånger hoppat öfver skacklarna, men hans långa askes som konsistorii skjuts-häst och uselt aflönad komminister hade så småningom dragit hans sinne från det världsliga, mäst kanske därför att det världsliga var för kostsamt. Nu hade han emellertid blifvit en verklig andans man, en sann och god herde för hjorden och hans salvelse hade från att i början vara anlagd för anständighetens skull blifvit hans psykes egendom.

Men nu kom Herren med belöningen för hans allvarliga nit, med den rättfärdiges ärekrona i

form af ett fett pastorat. Och han tänkte på Psalmisten som liknar den rättfärdige vid ett träd, planteradt vid vattubäckar — *al—palg'e—majim*, som sin frukt gifver i sin tid — *aschér pirjó jitthén beitt'hó*, och dess blad — *vealéhu* — vissna icke — *lo—jibból* — och allt som han gör har framgång — *vekól aschér—jaaséh jazllach* — han kunde det utantill på hebräiska.

Men villkoret! Var det inte att sälja sig åt världen och köttet?

Men Herren skulle nog hjälpa honom äfven härutinnan. Och det trodde Maj-Lotta också, ty nu skulle hon få råd att ha två pigor, om inte fler. Och komminister Ostadius skref ett ödmjukt bref till den forne lekkamraten och accepterade tacksamt utnämningen. Inom kort hade han domkapitlets fullmakt, då han ju var »kompetent och annars icke ovärdig».

Han välkomnades af sin barndomsvän med en större middag. Ryttmästaren, hvilken han som sagdt icke sett på mycket lång tid, åtminstone tjugufem år, var en hvithårig, rödbrusig, bullrande herre med duktig mage och en konsumtionsförmåga som var otrolig. Hans båda stallbröder häradshöfdingen och brukspatronen vägrade icke heller i vändningen. Kyrkoherden,

som sedan studenttiden varit en S:t Antonius i fråga om all Epikurism, försökte hålla igen hvad honom själf beträffade, men här stötte han på patrull. Hvarje skolkning observerades och måste försonas med bottendrickning. När kortspelet skulle börja låg kyrkoherden som en benhög, ty han var mager som en skrika, på en soffa i gårds-kontoret och var omöjlig att få lif i. Ombytet från skummjölken till chambertinen hade varit för häftig. Då ruskningar och vattenöfversköljningar inte hjälpte, placerades liket i gula trillan och kördes hem. Det var ett tråkigt minne, tyckte Ostadius. Han hade dagen efter kört till herrgården för att förklara sitt uppträdande och be om ursäkt men ryttmästaren bara skrattade och sade: Det blir nog bättre, kära bror, bara du får äta opp dej!

Och kyrkoherden föresatte sig att gå till väret med ödmjukt sinne. I början blef han regelbundet slagen af de tre jättarne, men så småningom blef han mera motståndskraftig. Han lade ut och blef korpulent, nacken rundade sig och rodnade som på de andra. Men dessa hade ett par decenniers försprång och han insåg att han aldrig skulle kunna uppnå deras grad af kapacitet. Något som han icke kunde öfvervinna

var kopparslagarne. Icke ens nu efter tio års allvarlig träning lämnade de honom i ro. De hängde i under två eller tre dagar, och det är icke lätt att spela kort när man har en hel smedja i skallen. Nu på sista tiden hade ryttmästaren för öfrigt fått ett slags *furia* i fråga om middagar och kille och kyrkoherden hann aldrig friskna till ordentligt mellan drabbningarne. —

Detta var orsaken hvarför han suckade så djupt och allvarligt vid läsningen af brefvet som kusken lämnat honom. Ty han visste att det skulle bli sjöslag och stallbröderna fordrade revanche. Man spelade visserligen lågt, man spelade endast för äran, men den är ju också en mans dyrbaraste egendom.

Ja, middagen kunde icke undvikas. Kyrkoherden darrade värkligen för den, ty han var öfvertygad om att man skulle försöka få honom under bordet som hämnd för två gångers frånvaro, och det betydde några dagars fruktansvärda koppardängare — — men se där fanns ju predikan! Han såg noga efter, om alla bladen voro i behåll — jo, det ägde sin riktighet! Förrästen skulle det bli ganska trefligt att få en kille igän, när han tänkte efter. Vid hans ålder hade man rättighet att ha vanor, och en oskyldig kille

hos hans välgörare och vän — — — och, det var sant som fanken, de skulle profva den nya bourgognen och det nya rhenska — det var alltså en bemärkelsedag. Ja, Herren låter vinet växa till människans vederkvickelse, efter den tunga arbetsdagen! Hå hå ja ja!

Nu kom Maj-Lotta och annonserade att kvällsvarden var färdig. Hon hade dåliga nyheter att förkunna. Två af de bästa korna hade fått trumsjukan, och lagårdsdrängen hade försökt med både terpentin och kalkvatten, men utan resultat, så det såg riktigt illa ut. Detta sökte kyrkoherden så, att han måste ta en liten sup konvaljebrännvin till raggmunkarne, hans favoriträtt fortfarande trots tio år vid Egyptens köttgrytor.

Efter maten läste han den vanliga tacksägelsen med något förströdd min, ty hans tankar voro upptagna af trumsjukan, middagen och killen, men detta var ju mänskligt och förlåtligt. Han som rannsakar hjärtan och njurar kände ju sin tjänare.

Och när han krupit ned i den pompösa tvåmanssängen af betsad björk med *Immaculée conception* i kopparstick ofvanför hufvudgården och efter en godnattklapp på Maja-Lottas feta skuldra lagt sig i sofställning, irrade tankarna fortfarande

mellan ladugården och ett fästligt dukadt bord med två glas framför hvarje kuvert, ett med en rubinstjärna i sitt innandöme och ett med en guldstjärna. Men så började hjärnan domna. Kransen och Pottan och Hussu och Vårdshuset och Blarren skymtade som flädermöss förbi hans inre blick tills de försvunno i ett behagligt dunkel.

Kyrkoherden Johannes Ostadius sof.

— Det blef det sjöslag kyrkoherden hade väntat. Han hade ju visserligen haft laga förfall de två gånger han uteblifvit från killen, men orsakerna förkastades som svepskäl. Ryttmästaren var vid hälgdagshumör och till steken lät han hämta upp en välkomma fylld med det hundraåriga ölet som var hans stolthet. Det var tydligt att prästen skulle knäckas. Detta öl tillsatt med socker, och tärdt omväxlande med bourgogne och rhenskt borde kunna slå en tjur till marken, men makterna voro denna dag gynnsamt stämnda mot Ostadius, oaktadt tryckningarna kommo jämnt som ett snöfall i stiltje. Häradshöfdingen försäkrade att han söp som en hofpredikant och brukspatronen ville ge honom biskops heder och värdighet.

Ryttmästaren var riktigt à son aise. Han var

eldröd i ansiktet, det ångade af honom, han bullrade, svor och skrattade så att tårarne runno och berättade historier som skulle ha kommit en sergeant att rodna. Han ljög och skroderade och drack gästerna till, framför allt sin själasörjare. Kyrkoherden förvånades öfver sig själf. Hjärnan var absolut klar. Han kände bara en behaglig värme sprida sig från mellangärdet till alla delar af kroppen, och ju mera middagen led mot sitt slut, desto mera hoppades han af killen. Han skulle visa dem, han! Detta var första gången han gått alldeles klar från bordet, han kände att han var mogen, att de tio årens träning äntligen burit frukt.

Det hade blifvit en vana att kyrkoherden efter killemiddagarna framförde sitt och de båda andras tack för maten till ryttmästaren. Förut hade han alltid sluddrat på målet, men nu var han pampen, under det de andra voro ganska mosiga. Men glada! Nu talade han som en Demostenes, tyckte han själf, fast han hela tiden afbröts af ryttmästarens mer eller mindre satiriska anmärkningar, då talet blef för blomstersiradt.

Inne i förmaket stod killebordet dukadt med marker, toddyvirke och fyra ljus. Det var ingen tid att försumma, utan spelet började.

— Märkvärdigt så klar jag är i hufvudet, tänkte kyrkoherden för sig själf under gifningen. Men plötsligt, som drifven af en ingivelse från underjordiska makter, utbrast han, — och Gud skall veta att det var ofrivilligt — i denna fruktansvärda hädelse:

— Djäflarne i hälvetet!

Och han sade det med eftertryck, med ett blodigt allvar i rösten, som kom gifningen att afstanna. Med gapande munnar betraktade ryttmästaren, häradshöfdingen och brukspatronen hädaren. Det vardt dödstyst och slutligen sutto alla fyra och sågo på hvarandra med munnarna på vid gafvel.

— Nå så kredense mina hjärterötter, sade ryttmästaren. — Det där låter som ren svenska! Men hör du lille bror, är du sjuk, eller är du misslynt, efter du låter din vrede gå ut öfver oss på det där sättet? Du är väl missnöjd med vinerna, kan jag tro, och med maten, och med sällskapet, hvasa?

Kyrkoherden tycktes samla sig med ansträngning. Han bryggde hastigt en mörkbrun toddy, tömde den i ett drag och sade darrande på målet: — Jag ber min högtärade bror tusen gånger om förlåtelse. Jag tyckte nyss, att jag var så ovan-

ligt klar i hufvudet, men jag far vill, jag måtte ändå ha fått för mycket till bästa tack vare min högtärade brors välvilliga gästfrihet. Men jag hade under hela måltiden glömt en sorglig händelse, som passerat i min ladugård, nämligen att mina två bästa kor fått trumsjukan och väl näppligen kunna räddas. Och plötsligen erinrade jag mig olyckan — kan — hick! Jag vet att sådana uttryck som det som nyss undslapp mig äro ovärdiga i en prästmans — mans — hick! mun, men jag ber de närvarande ödmjukt om förlåtelse — åttelse. Jag kan icke göra mera — och naturligtvis ångra det skedda — edda — hick!

— Hör du bror, sade ryttmästaren, skål! och svär så mycket du vill, bara jag vet hvad du svär öfver. Men det lofvar jag dig, att om du börjar din juldagspredikan med det du sa nyss, så ska du få mina två bästa kor, vare sig dina dör eller inte!

Kyrkoherden stirrade med beslöjade ögon på sin värd. Han tycktes söka reda ut något i sin hjärna. Så sade han: — Stå — här min ärade bror vid det ordet?

— En Gyllenhöök står alltid vid sitt ord!

— Topp då! Tag hit handen ärade bror, och slå af du, broder domare! Gifven går!

— Nej, nu är Ostadius mosig, sade härads-
höfdingen. — Menar bror värkligen — — —

— Det var bestämdt det där ölet, som blef
orsaken till min förseelse. Men jag ber de när-
varande tusen gånger om förlåtelse — åtelse —
hick! Nej, jag tror jag lagar mig en toddy till,
med min ärade brors benägna tillåtelse — se —

Tänker du verkligen — — nå, du kommer
nog på andra tankar, när du nyktrar till! Gif-
ven går! Ha ha ha, Ostadius är dyrbar, när
han fått några glas — han är obetalbar! Ha ha ha!

— Jo, med kor går det. Skål!

Den kvällen hade Ostadius otur i kille. Han
förlorade två riksdaler banko, men hans humör
var likafullt utmärkt.

Och han åkte hem upprätt i gula trillan, som
en andans man ägnar och anstår, fast de tre
andra sökt skjuta honom i sank med mörkbruna,
heta och söta toddar. Till slut måste de uppge
försöket. —

Juldagen var den enda helgdag Hampus Gyl-
lenhök gick i kyrkan. Han hade redan glömt
vadet. Men han spärrade upp ögonen, då kyrko-
herde Ostadius började sin predikan på följande
sätt med djupt allvar och vibrerande stämma:

— Djäflarna i hälvetet kunna icke förneka, att i denna välsignade morgonstund etc. etc.

Då kom ryttmästaren ihåg!

Smålänningar äro ett särskildt släkte, men Smålandspräster äro särskildast.

Nästa hvardag kom en af ryttmästarens drängar ledande hans två bästa kor fram till prästgårds-trappan.

En Gyllenhök står alltid vid sitt ord, äfven om prästens kor bli friska igän, hvilket nu var fallet.

Men efter nästa killemiddag satt kyrkoherde Ostadius icke upprätt i gula trillan då han fors-lades hem.

Någon hämnd skulle väl ryttmästaren utkräfva.

*

Denna historia är sann. Jag hörde den i min barndom af Johannes Ostadii efterträdare. Och han var glad öfver att jus patronatus då icke tillämpades i så våldsamt grad som under Hampus Gyllenhöoks regemente.

Ja, så gick det till i den gamla goda tiden!

Julotta.

Blefve du än så hård och härjad af stormar i lifvet
att allt ungt du mötte med köld och hånande skepsis,
veknade du väl ändå en sekund, när du mindes din barndoms
julfröjd, om också ringa den var, eller rik, eller om den
alls icke fanns, men då bör du minnas äfven din saknad.
När låg snön på din gård så hvit som julaftonsmorgon?
Täckande mjukt och skyddande mer än kylande låg den
festligt, ett hyende lik, som bredts att trampas af änglar.
När stod din skog så allvarligt hög med mumlande furor,
som en fylking af grå och bistra nordiska kämpar,
dryftande ryktet att Balder igen har låtit sig födas
fjärran i Österland och dragit i härnad mot Odin?
Och när det sen blef kväll med gran och glitter och vaxljus,
lackdoft och ljuflighet och vänliga röster och blickar,
mor var ängeln, och far var ej mer bestraffarn och hämnarn,
himlen sänkte sig ned med ljus och värme och blidhet,
vällukt, sång och musik — det var paradiset på jorden!
Minns du, hur stjärnorna sen, när du spanade ut genom rutan,
liknade ljus i en osynlig gran med rötter i jorden
och en topp som försvann i det mörkblå mörkret däruppe?

Stjärnorna lysa i kväll. Högtidligt nära de hänga,
 som då jag än var ett barn, men jag känner ock hur högtidligt
 fjärmare nu de te sig än då, ty vilsnare sväfva
 tankarne under kupoln och ödslig tycks mig den hvita
 vintergatan mera än förr, en drifva af stjärnor,
 hopyrd måhända en gång af en suck från den eviges läppar.

Midnattens mystiska stund är ren förbi. Majestätiskt
 vrider sig fästets mäktiga hvalf med mörker och stjärnor
 öfver snöiga fält och isar och sofvande byar.
 Kanske ekar ett skott, när kölden biter i furan
 inne i skogarnes natt, eller råma frysande sjöar.
 Räfven stannar och lyss, där han smyger i brynet, och haren
 spejar förskräckt sig omkring, där han gräfver i snön efter rågbrodd.
 Furorna sucka tungt med sakta vajande kronor
 eller knarra med kvidande ljud och ängslas i sömnen.

Men bakom rutan med blommor af frost i det lutande torpet
 tindrar ett flämtande ljus. Det tändes just när vi hunnit
 stigen som bär mellan granarne in, till hälften igenyrd.
 Re'n står en strimma af rök ur det konstlöst murade fånget,
 gnistor irra en kort sekund som hemlösa stjärnor,
 tills de kyssas till döds af hvita systrar på taket.
 Inne i stugan är lifvet igång och det rustas till resa.
 Glöggpannan ångar re'n på isiga kubbar af töre,
 lågorna slicka med knallar och pip den tjäriga veden,
 medan beskäftigt och vant ur sitt rosenbemålade väggskåp
 hustrun tar kryddorna fram, kardemumma, kanel och rosiner,
 pepparnejlikor, socker och allt för den ljufliga drycken,
 männens och gubbarnes fröjd och barnens och kvinnornas gamman,

ty det är sed och skick sen gammalt att innan till ottan färdens ställes man tär en smörgås med sylta och julkorf, nedsköljd med brännvinsglögg, de gamles nektar förvisso. Gäspande sträcker sig torparen än i sin knarrande fällbänk njutande tvåmansvärmen ännu, tills häglat och säflig undan han skjuter sin fäll och svänger de håriga benen ut öfver fällbänkens kant och plirar mot elden på härden, medan det immar ur näsa och mun i morgonens kyla. Men under fälln i sin bänk i motsatta hörnet af stugan barnen ha vaknat och sätta sig upp och peta i näsan, linhårshufvun och blå och sömniga, undrande ögon.

Stiga vi in, om du har fantasi? Det är jul, och vid julen är du en omhuldad gäst, om från herrgård eller från landsväg. Kanske doftar här ej af parfym. Det är mera reella dunster som möta din nos, men längtar du efter lavendel, finns den i dragkistan, torkad och strödd bland särkar och skjortor. Döm ej, ty fattigmans mat är också fet under hälgen! Titta på korfvarnas mängd, som hänger i taket, och vet att skållingen låtit sitt lif, och frostiga paltar i boden sia om kommande fästliga bord med julglögg och dricka.

Glöggen tändes, och snart ur den blommiga koppen du njuter af den härliga dryck, som gudarne sparat åt vinterns, isens och norrskenenens land. Den sticker kanhända i näsan, men den doftar af jul och ligger och värmer i kroppen, tarmarnes ludd slätas ut, och ditt maskformiga bihang om du än har det kvar, sig kröker i hissande glädje. Torparen dricker dig till och smackar och räcker åt hustrun, hvilken smuttar förnöjd med sin brygd och delar åt barnen.

Nu gäller: Upp i en hast! och ungarne myllra ur sängen,
 tvätta det svartaste af i trebensgrytan på spishälln,
 gräla om västar och skor, men hustrun knäpper på lillbror
 blångarnslifstycket hop, medan pilten gäspande kisar
 in i brasan och vacklar ännu mellan sömnen och vakan.
 Men från spiken vid dörrn tar torparen sotiga lyktan,
 sen inom läppen han lagt en bänk af stärkande matsnus,
 slår upp dörr'n och in far en fläkt af den nattliga kylan.
 Stjärnorna brinna som bloss, och det smäller och sjunger i knuten.
 Torparen går till lidret och drar med seniga armar
 släden vid skaklorna fram. Han öppnar dörren till fäjet
 och stiger in till sin undrande häst. Men i båset bredvid har
 kon i blinken sig rest. Hvad kommer i natt väl åt husbond?

Snabbt är selningen gjord och bjällrororna skallra i kransen.
 Pålle skrapar i snön, det ryker ur frustande mule,
 knakar i skaklor och gnisslar ibland under järnskodda medar.
 Nu har natten fått lif. Det klingar af bjällror i fjärran.
 Morgonbrisen tar i. Det rasslar, det faller ett stjärnstoft
 sakta från furorna ned i ljuset från torparens fönster.
 Nu är släden för dörrn, och de packa sig hustru och ungar,
 Pålle tar mot en smekande snärt på länden och hugger
 i som det gällde hans vanliga lass, fast timmen är ovan.
 Nu har natten fått lif! Det stampar och bjällrar på vägen,
 slädar glida i kapp och mellan furorna blixtrar
 stundom ett rykande bloss. Det gäller att hinna till ottan.

Barnsliga minne! Hur väldigt, hur högt, hur oantastligt
 lyfte ej tämplet sin mur, och korset däruppe i höjden
 sträckte till famntag mot stjärnor och moln sina gyllene armar,

ljuset sprutade ut ur rutiga fönster, och välljud
strömmade ned från klockornas par och välsignade nejden,
och det gjorde ej alls någonting att jag visste att Johan,
backstusittarn, ringarn, söp och svor, så det lyste
kring hans syndiga mun, då han blott med ett tramp af sin pjäxa
mäktade locka himmelsk musik ur svängande malmen.
Tonerna vällde först som en fors genom öppnade luckor,
tungt och mäktigt och sökande dock. Sen blefvo de svanor
sträckande ut öfver haf af skog tills längst bort i mörkret
döende sakta de segnade ner och blefvo till skogssus.

Har du sett något ljus, som slår dig och tar dig och griper
fast om din själ som det ljus dig möter, då kyrkdörren öppnas
julottsmorgon och in du träder och tränges bland vadmal?
Talgljus ryka i hundradetal och du njuter af doften
klockan spelar så fint, som det gällde hans lif och befattning,
och när plötsligt församlingen står, krokryggiga gummor
darrande gubbar och flickor i blom och kraftiga drängar,
upp och tar i på en gång: Var hälsad! ville du kanske
sjunga, du med, men din röst är stockad i halsen af tårar!
Hvarför? Käraste du, du är barn, om ock gubbe till åren!

Men mellan tjänsterna torparn går ut på vallen och söker
gamla bekanta och bjuder på snus, eller kanske han vankar
bort till stallarnes rad och sköter sin häst och kanhända
går han och tränger sig in i sockenstugan och njuter
värmens från spiseln och trängs med pojkar som brottas kring härden
tills det ringer igen och han går att höra predikan.
Kanske somnar han in, men han somnar som en rättfärdig.
Han har rätten därtill! Jag ville skaka hans näfve!

Se på hans händer och se hur valkarne ligga som vackra
kvitton på ärlig id. Du läser i näfvarna hur han
sträfvar för torfva och barn, men i ögonen läser du, hur han
längtar på bondemanér till henne som födde hans ungar.
Låt honom gärna sofva en kvart! Jag är säker att änglar
sjungit honom i sömn, och jag känner hans kraft då han vaknar.

Nu när predikan är slut och himlen gulnar i öster
lämnar jag torparn åt sig. Det stojas på vall och i stallar,
ljuder af bjällror och hästtramp och spring, och kanhända en
gnäggning
vild och stark från en hingst går den stigande solen till möte.

Hand 20/9
664 10

På E. Lundquists Bokförlag ha utkommit:

ALBERT ENGSTRÖM:

EN BOK. Boken innehåller en hel del smärre skisser i den Engströmska stilen och kommer säkerligen att om och om igen roa Alberts många vänner landet rundt. **Pris 2: 25.**

EN BOK TILL. Skisser och berättelser. **Pris 2 kr.**

»En mycket originell och rolig bok, i hvilken allas vår Albert håller på att öfverträffa sig själf, hvilket för resten är ogörligt.»
F. T.

MIN 5:TE BOK. Berättelser och stämningar. **Pris 2 kr.**

— — — Med den boken i hand har man ej tråkigt — — —
S. T.

GRANDET OCH BJÄLKEN. Karrikatyralbum med 80 teckningar samt förord af konstnären.

Pris 2: 25.

— — — Ett förträffligt karrikatyrhäfte — — — Det är oss ett nöje att kunna gifva ett erkännandets ord äfven åt en konkurrent.
Söndags Nisse.

**ETT TJOG TECKNINGAR UR ALBERT
ENGSTRÖMS PORTFÖLJ.** **Pris 3 kr.**

— — — Detta är ett album för den konstförstående och för fin-
smakaren. G-g i D. N.

VÄGGPRYDNADER OCH BORDSDEKORATIONER.

Portfölj inneh. 20 st. planscher. **Pris 3 kr.**

»Det hvilat en bred, saftig humor öfver dessa gubbar och fram-
för allt äro de originella.»
S. M.

DRUFKLASAR OCH FIKONKVISTAR plockade ur Strix' lustgård af Albert Engström, Anders Forsberg, E. D. Bergman, Hilding Nyman m. fl.

Första samlingen, komplett inbunden **pris 7 kr.**

Andra samlingen, komplett inbunden **pris 7 kr.**

Hvardera samlingen innehåller 576 sidor text med omkring 700 teckningar.

6000096433

Göteborgs universitetsbibliotek

265

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

